

Jopgo Po Aşani Elalubo Buku

Hasia nedebo tau sabo po

Jopgo bukude te bidi me deligo te wiegi yai kolesaga dabe ebo po pusali, tiali goli aga te genuai seęę salio. Agai wai dabe tigidali isibadi, tama agai kibu bulmakau hani tigidali hagala silali. Tama nosali aga tigde gasi gegali. Tialima, Jop aga haliga seęę genuai dali bididubadi, tama aga abagi dabe sela aga dali hodobo te hobede eyu, bidagasainu asali. Tama Jop agai te abagi dabe dali agaba te pedelali seęę pagede bobobage po hauwa pusalio.

Te Jop aga abagi dabego te Israel hani dabego poloba elaluali homu kolesagade po pusali. Augwaligo homugo te wiegi yai kolesaga ebo bidi dabebolo te Godigo wiegi yai seęę naga ebo da homu yali. Tama Godigo seęę te bidi me deliba mabo si da, te tiwai seęę ola mobaso, te bidigo te seęę saide te Godigo aga kolesaga dodolobo seęę eyu eba, te homu ebo dao. Tama tialima, aga abagi selago Jopbolo te tama po wali “Te nago dwai seęę sela sayu da, te Godigo aga polobadu wiegi yai seęę ilali tiwai ma emainogo yaibao,” homu eyu, aga abagi dabego tama po wali. Tiali goli, Jopgo te tama homu konea pali, te aga wiegi yai doloba pai bidi da, te homu yai, te agai mena dwai seęę yali pagede te Godigo agaba te tiwai seęę pedalumainu yali dawe? Te tama homu agai yali.

Jopgo homu hauwa eyu, te Godigo agabolo ebo seęę dabe te homu eyu, te agai hanalubo po genuai elaluali, “God agai menagi yai kolesaga mu elalubawe? Te agai doloba pai kolesaga naga elalubo dawe? Te konealubo po daę wabo kolesaga eyu, te God dologode elalubo te menagi yai nai mu te we bidi dabego bidibo ula pagede elalubo dawe?” Jopgo agai konealubo homu Godiba daę te me tagalobeo. Tialima, agai te boma pai hanalubo po te Godiba wabo, te aga wi eyu me wabeo. Jopgo aga te wiegi yai nogi te ma sabo homu elama, te Godigo gedude doloba pai bidi ma bidabo homu godolo mu yalio.

Godigo Jopgo te boma pai hanalu wali po wei dolo me ponobeo, tiali goli agai Jopba te agai genuai bomo me kolesaga koneabo seęę ola mayu, waselai. Tama Jopgo Godigo te po wabo odobo sogo, agai te aga haliga seęę yalide, me te agai po dwai dabe te Godiba walide, te aga konea ma paliyu, ge neyu yalio.

Te buku silagasobode wali po, Godigo te Jopba wiegi yai seęę ma ilali po weyu, tama Godigo te Jop aga abagi dabeba wado ilibo po wali. Te augwaligo Jopgo tolali seęę dabe pagede po pusali homu kolesaga te mu geda mubo po wali. Te bukude dabolo e tiwai po ola mani, dago te homu eyu, dago te Godigo homu

koneani şe, me te agai kolesaga tigidali dago konea pali homu me elamuo. God aga Genuai Bidi, tama agai homude konea pali şe me tego te da tşde bidigo homu kolesaga tigidali aiya mu elalui elalubo dao.

Te dwai şeşęo te bidi Jop gegelama, dene mani

(Dqı 1-3)

God dali, dwai haubo tobolu bidi Satan dali, augwali sigo Jopgo dwagi yai kolesaga po miani

1 ¹Te sia ge asobo badu, te tş kantri nogi Us, tede bidi me deli bidali, aga nogi Jop dao. Te bidi Jop aga Godigo gedude dwagi yai doloba pai bidi mu bidai, dwai kolesaga mu meni yai dao. Aga lotu po weyu, Godigo po dologode naga biliyu, tama agai po wali peyu yai. Tama tiyu, agai dwai şe ebo hagela homu yai. ²Aga wego ogwa nogo a naga olama, me badu nogo si ogwa ame nai, wegi sela ame nai dao. ³Tama agai kibu sipsip 7,000, tama kibu kamel 3,000, tama şe yabo kibu bulmakau 1,000, tama kibu donki so 500 tama bidai dao. Tama agai şe ebo we bidi hauwa mu bidai. Tama te we bidi dabego te bidi Jop nogi ugwaba mu sai dao, tama tiyu, agai nogi ugwade mu elaluyu, te sia asobo badu bidi dabego nogi aiya mu ilali.

⁴Te deli deli Jopgo ogwa dabego, me sogo sogo augwa bede moni nai mu tuabo sogo bodolu weyu, tama yali. Te ogwa dabe deligo te nai tuabo sogo bodolu weyu da, aga ama dabe me aga abe dabe tama te nai tuagasa po weyu yai. ⁵Tama te wai pulubago nai ula tubo si ela silibo si da, teda augwali sisi elaluama, te Jopgo augwali i olama, aselama, te aga wai dabe Godigo gedude dwagi yai ma emainogo te ofa nai mayu yai. Aga kigamu hulide mu hodaluama, te nai sese bugagia mu demainu ebo dao. Te bidi agai te nai ofa aga wai dabe deli delide usu nama ulubo dao. Augwaligo te nai da tula silibo si, Jopgo tama şe naga ebo dao. Magi baso meni, agai te homugo tibo dao, agai wai dego dwai şe eyu, augwa homude Godibolo dwai po me waliwe weyu, tibo dao. Tama te kolesaga Jopgo hauwa sogo idu geai dao.

⁶Me sogo te Godigo ensel mobo bidi dabe augwali Genuai Bidigo geduba sisinagasali. Te dwai haubo tobolu bidi me teba asali, te Godigo gedu, te Satan dao. ⁷Tama tibaso, Genuai Bidigo te Satan hanaluyu, te po wali, "Nage menade bidama asaliwe?" wali. Te Satango te po wei ponoyu, te po wali, "Ena te tş deli badu naga bidibo menio. Ena te tş tigidali bulu badu bilama, tama ena e asobao," wali. ⁸Tama Godigo aga hanaluyu, te po wali, "Nago eno şe ebo bidi me sualiwe, te Jop, ma meniwe? Jop aga te

^a 1:6 Te Hibru pogo te nogi Satan te page dao, te tşde we bidide kisilibo po wabo bidi dao.

dwagi yai doloba pai bidi dao, eno gedude dwai şe me ebo menio. Agai ena dologode bidiyu, enade lotu po weyu ebo dao, tama eno tigidali po wali pabo dao. Agai dwai kolesaga mu hagela homu ebo dao. Te tşde tigidali bulu badu te bidi tiwai menio,” wali. ⁹Tama te po obaso, te Satango te po wei ponoyu, te po wali, “Nago homugo te Jop nage wi eyu, nage dologode olo dali elaluaibawe? Nago nogode nai me sisşbo si da, magi yaibawe? Eno homugo da, meni yaibao. ¹⁰Magi baso meni. Aga nago obo tomode bidiyu, tama nago aga bugagia tonaluyu, aga wai puluba dabe, me aga nai dabe bugagia tonalubo dao. Me nago tigidali sogo aga dali dwagi yai şe ilibo dao. Tama nago aga bulmakau kibu hauwa mu usu elama mani, augwali tedela pelama, te bidibo bulu usu numainogo tiali.^b ¹¹Tama ma, nago agai te nai dolama, sela şbo si da, teda nago suaibao, agai nago gesabidide dwai po waibao,” Satan haubo bidigo te po wai.

¹²Tama Genuai Bidi agai Satanbolo te po wali, “Odao, eno agai te nai dabe tigidali nago nogoba mobao. Tagalao, nago te naide magi şe me yabo homu ebaso da, teda eyu naga yao. Tiali goli, nago Jop tigde dwai şe me deli bolo me elamuo,” wali. Te dwai Satango Godigo te po odama, tama aga taga pali.

Satango Jop hasia gagaliyu, usu sali

¹³Me sogo be posobode, te Jop aga wai dabe te augwa gomunai bidigo beba deliba sisinani, te moni nai tumainu yali. ¹⁴Tama Jop aga şe ebo bidi me te Jop bidibo madiba aselama, agabolo e po walali, “Dago te bulmakau kibu dabe giba odasa pai dao, te gi tş elemainu. Tama te kibu donki dabe augwali pagede nosai tutu bilali. ¹⁵Tama, polo tama te Sabea bage aselama, te donki kibu dabe dali, bulmakau kibu dabe dali si wi sela pali. Tama augwaligo nago şe bidi dabe sese ela muna silali. Ena enaduba deli tama wi aselama, nagebolo e wagasobao,” te po wali. ¹⁶Te bidigo po odubadi yaide, gasa şe bidi me aselama, e po wagasali, “Be kulu weyu yaide, te be sele genuai elama, tama te kibu sipsip dali, te kibu tonaluali bidi dali, sese ela silalio. Enaduba deli wi aselama, nageba e po wagasobao,” wali. ¹⁷Te bidigo po odubadi yaide, gasa şe bidi me sabolagaselama, te po wali, “Te Kaldia bidi hani sela aselama, te kibu kamel dabe wi sela peyu yaide, te şe bidi dabe ela muna silalio. Ena deli aselama, nagebolo e wagasobao,” wali. ¹⁸Te bidigo po odubadi yaide, gasa şe bidi me sabolagasiyu, te po wali, “Nago wai dabe augwali nago gomunai ogwago beba sisinama, genuai nai ulama, tubadi yaide, ¹⁹polo tama, mone wali olo kemidu gagalasa asiyu, te be dega polama, nago wai dabe sese elama, isilalio. Enaduba deli te şede geda munama, tama nagebolo e wagasobao,” te şe bidigo te po wali.

^b 1:10 Ped 12:10

²⁰Jopgo te po odama, moni homu seęe elama, aga ugwa pişilama, tama aga tobolu nisi tologali, te aga homu dene ola mayu tiali. Tama aga bogoli si t̄ba bulama, Godiba gedu haluasa po wali. ²¹Tama Jopgo te po wali, “Ena idago ame nani sogo, eno magi nai me sela asai menio. Tama ena isibo sogo, te tiwaidu naga paibao. Genuai Bidi aga digi ena te nai dabe mawai dao. Tama aga digi te nai dabe ma te sela şana silali dao. Tama tibaso, eno agai nogi ugwaba mu sobao,” wali.

²²Mu tama, te dwai seęeęo Jop hwa sali. Tiali goli, agai dwai seęe elama, Godibolo seęe yai po me wabeo.

Satango Jop si sogo usu sali po

2 ¹Me sogo ma, Godigo ensel mobo bidi dabe ma Godigo geduba ma sisinagasali. Te sogo me te Satan me Godigo geduba asali. ²Tama tibaso, Godigo agabolo hanalu wali, “Nage menade bidama, asobawe?” po wali. Te po obaso, Satango te po wali, “Ena te t̄q deli badu naga bidama, asobeo. Ena te tigidali t̄de usu elama, bilama, asobao,” wali. ³Te po obaso, Godigo agabolo te po hanalu wali, “Nago eno se ebo bidi Jop sualiwe, ma meniwe? Jop aga te dwagi yai doloba pai bidi mu eno gedude bidibo dao, dwai se me ebo menio. Aga lotu po weyu, ena dologode naga bilibo dao. Tama eno po bugagia wali peyu, tama ebo dao. Agai dwai se ebo hagela homu ebo dao. Te tigidali t̄de bidi aga tiwai me bidibeo. Nago ena homu bega sabo po obaso, tama eno nage taga palali digi, nago aga dali dwai se genuai mu yai dao. Tiali goli, agai ena tagalobeo. Menio. Agai ena polobadu wali asali tiwai me asai dao,” Godigo te po wali.

⁴Te po obaso, Satango te po wei ponyu, te po wali, “Mu tamawe? Tiali goli, eno homugo bidi me aga bugagia bidaibao homu eyu da, teda te bidi aga tigidali nai menama, aga bidibo ula abelaibao. ⁵Tama eno homugo nago agai tigi dolomai homu ebao. Tama tibode nago suaibao, agai nagebolo dwai po mu waibao,” wali. ⁶Te po obaso, Godigo agabolo te po wali, “Eno aga nago nogode e tagalobao. Nago agai tigde magi se me yabo homu ebaso da, yao. Tiali goli, nago aga mu isilamo dao,” Godigo te po wai.

⁷Tama tibaso, te dwai Satango Genuai Bidigo te po odasa, Genuai Bidi taga peyu, te Jopgo tigde dili keni tiwai hauwa mu ela bibideli pali. ⁸Tama tibaso, Jop aga moni hanude dwai dwai nai şabo madi pali, tama aga te isi nogani sisi dulude dulaluali. Tama agai te t̄qo nigali sene me toga pai, te dage me deli selama, tama agai aga te dene ebo keni naga hadu bidali. ⁹Tama aga we aselama, te bidi sulama, te po wali, “Magi baso nago God wali me pidubawe? Nago God tagalama, tama agabolo dwai po wao, agai nage isilimainogo tiao,” wali. ¹⁰Tiali goli, Jopgo wei ponyu, te po wali, “Nago po te dwai kolesaga yai wego wabo aę te ebao. Ma, dago dwagi yai te Godigo da dwagi yai nai dabe mabode dwagi yai

homu ebo dao. Te magi baso dago Godigo dabolo te dwai sege mabode dwagi yai homu egobewe?" te po aga webolo hanalu wali. Mu tama, te dwai segego Jop pedelali goli, agai Godibolo dwai po me deli wabeo.

Jop aga abagi sela aselama, aga suagasali

¹¹Te Jop aga abagi sela augwaligo te Jop agai tigi te dwai sege yali po odama, tama augwaligo po bodolu sali, te deliba sisinama, te bidi sugi paibao. Tama augwa bulu taga solama, Jop sugi soali, te agade augwaligo hobede ola mayu, tama agai homu daŋ waliyu emainu. Te bage augwaligo nogi e tama dao, Elifas, te Idom bagego hanu nogi Tema bidi dao, te Bildat te tŋ nogi Suha, te Sofar te bulu nogi Nama. ¹²Augwali Jop paŋa sabolisama ebadi, augwaligo aga suali. Agai tigi mu dolai mu sulama, tama agai tigi gasagi yai mu elaluali. Hasia bolo te bidi Jop da te kuna konegobeo. Augwa ugwa pipisaŋali, augwali hobede ebo ola momainogo, tama gela wabo gagalali. Tama augwaligo tŋ hogomu augwa tigiba ugwaba saŋani. ¹³Tama tilama, augwali aga dali tŋba duagulali. Augwali aga dali bidibadi, nogo a naga olama, me badu nogo badu si sogo aga dali bidali. Tama augwaligo agade po me wabe, magi baso meni, aga augwaligo suali, agai tigide moni dene mu saibaso.

Jop aga idago aga ame nani sogoba seŋe po wali

3 ¹Te nogo a naga olama, me badu nogo si sogo bidama silibo si, te Jop agai pedauwali pania sabo silama, tama po weyu, te aga idago aga ame nani sogoba dwai po wali. ²Agai te po wali,

³“Te Godigo ena idago haligade elalubadi yaide,
teda tama doligi sogo da, usu igi dao.

Tama ena idago ena ame nani sogo me
tama doligi sogo da, usu igi dao.

⁴Mu, te Godigo dwagi yai mu elama,
te sogo hulide me hulua sai me elalugi sogo da,
usu mu igi dao.

Ma, te giliga nanomai ebo tagaligi sogo da, usu igi dao.

⁵Te mu tama, Godigo te ena ame nani sogo mu
gegeda pigi sogo da, usu igi dao.

Mu da, agai ena ame nani sogo mu hulialugi sogo,
tama sisi poŋo te sogo dagalude hulua selama,
te giliga palialugi sogo da, usu igi dao.

⁶Tama eno homugo te mu usu mu igi dao,
te eno idago haliga elalubadi,
dagalute te sisi poŋo mu huli daŋ walalugi da.

Ma, Godigo me bidi dabego te sogo
te kalenda daide sela saŋi sogo da,

- teda te bidi dabego te sogo nedigi menigi dao.
- 7 Ma, te sogo hulide te dwagi yai homu meni yai sogo
tama we sibigo wai haliga isawai sogo.
- 8 Ma, te pobi bidi dabe, te bulu hasa
Leviatan guni tubo bage, augwaligo pobi weyu,
te ena ame nani sogo te aiyaba
elalugi sogo da, usu igi da.
- 9 Te ma te usu igi dao, te huli sesabi igi sogo da,
tama kigamu te dagalude hq dabe
te ula igi menigi sogo da,
teda te be posa pigi menio.
- 10 Mu tama, te mu tama te sogo huli
sesabi igi sogo, teda doligi dao.
Magi baso meni, agai ena homu meniama iyu yaide,
te idago haliga daq wagi sogo da.
Tisama yaligo da, ena megı ena sege me, dene me,
eno tigde hauwa mu te sabo yabao,” wali.
- 11 “Magi baso ena ena idago haligade isisama yaliwe?
Ma, te ena ame nani sogo tama tisama yaliwe?
- 12 Magi baso idago ena agai teleba munama,
magi baso ame maniwe?
- 13 Ma, ena isigi sogo da, teda ena pila muyu,
hodo bugagia doloyu, pila mugi dao.
- 14 Teda ena te king dabe ma king dabego koneai
bidi dabe yali gilama tama bidigi dao.
Augwali polo isilama, tama augwa
hodo doloyu, bugagia bidibao.
Augwaligo moni hanu dolai goli ma hodolai dao.
Tama tiali goli, augwali me polo isilama,
bugagia bidiyu hodo dolobao.
- 15 Tama tialima, ena me augwali dali
bugagia pila mugi da,
te genuai bidi dabego te silva dali,
gol dali si augwa bede paqanani,
tama te bage augwali polo isai dao.
- 16 Magi baso ena ena idago haligade isisama yaliwe?
Magi baso eno te giliga ula susiama ebadi,
eno idago haligade isilama pubalobewe?”
- 17 “Ma, te bidi polo isai bidi dabego
bulude da, megı te dwai kolesaga yali bidigo ma ebeo.
Tama bidi dabe augwa tigi te dene yali se yali bage
isama, tama megı augwali toma tuyu bidibao

- 18 Tama te bulude te bidi polobadu kalabus
 şe yali bage, megi da augwali dua bidibao.
 Augwaligo megi augwa tonalubo
 sesenani bidi dabego po wabo me odobo meni.
- 19 Te bulude da, te tobage bidi dabe te bidibo,
 tagala augwali genuai nogi elalubaso,
 me olo bidi yaibaso me.
 Te olo şe ebo bidi dabe augwali augwa
 genuai bidi dologode me bidibeo.
 Mu meni, augwali megi da hala palali,”
 Jopgo te po wali.^c
- 20 “Godigo te bidi dabe augwali dene dali
 şeşe siyu ebo agai subo dao.
 Magi baso agai augwa bidibo ula me
 elalubo sula tagalobo dawey?
- 21 Te bidi augwali isabo naga augwaligo wei mu ebo.
 Tiali goli, te bidi dabe augwali isibe.
 Augwali augwa isabo bomai şe elama
 gegebo şe tiwai ebo da,
 bidigo mone tş dogolama gegebo tiwai dao.^d
- 22 Augwali dwagi yai homu ebo da, augwali te isilama,
 augwali gş pageba pubaligi pabode ebo.
- 23 Godigo te tobage bidi dabego sunumi me
 sina sabo dao,
 te augwali te obo tomode elalubo tiwai eyu,
 tama te bidi dabe augwali pabo sunumi
 meni ebo dao.
 Augwaligo magi şe mu yaibawey?
 Tama magi baso Godigo augwali bidimainogo ebowey?”
- 24 “Ena nai me tubo meni yani.
 Eno haligade gela naga wabo.
 Ena dene dwai mu ebaso, ena hwşwa
 boma mu wabo dao.
 Tama eno homu şeşe da,
 şş gamiade wş şaşalubo tiwai elama pabo tiwai ebo.
- 25 Magi baso meni, te tigidali nai dabe
 ena wi mu ebo da,
 te nai dabego ena sabolama, ena dolobo dao.

^c 3:19 Jer 20:14-18   ^d 3:21 Ped 9:6

Awe, te ena wi ilali se dabe enaba pedelai dao.
 26 Tibaso, eno bugai homu me ebe,
     tama ena dua me dulalube,
     tama tiyu, ena dua me dualalubeo. Mu menio.
 Tigidali sogo eno tigde dwai sege naga siyu ebo dao,
     tama eno homu tegalugobeo,” Jopgo te po wali.

Elifasgo polasa wali po

(Daı 4-5)

**Godigo doloba pai bidi tau siyu, te dwai se
 ebo we bidi aiyaba elalubo dao**

- 4** 1 Elifas te Teman hanu bidi agai Jopgo wali po oda silama, agai po
 wei ponoyu, te po wali,
 2 “Jop, eno po dwasianu nage dali waibao.
 Ma, tama eno tama tiyu da,
     teda nago ena dali wado yaibawe, ma meniwe?
 Tiali goli, tagala, eno penane panialugobeo.
 3 Eno koneani, nago dwagi yai homu
     we bidi hauwabolo mani.
 Tama nago bomo menia we bidi bomo ma ilali.
 Tede nago homu kone palao.
 4 Te we bidi genuai sege selama, tıba tulaluai goli,
     nago augwalibolo dwagi yai po mawai.
 Tama nago te pogo augwali ma hodolai dao.
 Tama augwali ma bomo elama
     dolalumainogo nago augwali tau sali.
 5 Tiali goli, hobede mu dwali.
 Megi dwai segego mu nage te mesegelai yaba.
 Tama nage noma siyu,
     nago homu sege genuai mu te eba.
 Awe, te sege nageba pedalubaso, nage noma mu sali.
 6 Nage Godigo po wali peyu, tama agade lotu po weyu,
     tama aga dologode naga bidiyu eyu yaide,
     nago dwagi yai doloba pai kolesaga
     tigidali sogo eyu ebo da.
 Tama megı me nago agade homu daı walama,
     tama agai nage ma tau somainu yao,” wali.
 7 “Jop, nago koneani,
     we bidi me dwagi yai kolesaga eyu,
     dwai kolesaga menia, te bidi dolama isaliwe?

Ma, te doloba pai we bidi olo dolaliwe?

Teda meni homu eba.

8 Tiali goli, eno suali,

dwai kolesaga hauwa ebo bidi dabe da,

te bage da dwai kolesaga wali peyu,

augwali seęę hauwa wali peyu ebo.

Te e tiwai dao, bidigo aga gide dwagi yai nai wai bulama,

tama te dwagi yai nai sabo tiwai,

ma te bidigo dwai nai wai bulama,

tama te dwai nai sabo tiwai.

9 Godigo te dwai seę ebo bidi dali seęę elama,

tama augwali mu dolama,

tama augwali mu silibo dao.

Te e tiwai dao, isigo ni ulama sia sabo tiwai dao.

10 Dwai bidi dabego gasa bidi dolama,

dwagi yai homu ebo,

te bulu yowi laiongo bulu hasa

ela munama, hai wabo tiwai ebo dao.

Tiali goli, Godigo te bidi dabe aiyaba

elaluama, seęę mena tagalobo dao.

Tama augwali te bulu yowi laion tiwai dao,

te augwaligo kele degelama,

te bulu hasa ma ela tuabo usu meni ebo dao.

11 Tama te bulu yowi laion aga tuabo nai meniama,

tama isibosi, augwaligo wai dabe wi tedela pabo.

Te tiwai te dwai bidi dabe tigide ebo dao,”

Elifasgo te po wali.

Bidi me deli Godigo gedude dwai kolesaga isawai bidi meni dao

12 Tama Elifas agai po genina mu ma weyu, te po wali,

“Me sogo po me dua digi mu ena pageba sabolali.

Paęe mu tama te po odabo aę ebe.

13 Te po eno hulide sali.

Te bidi dabe sese mu godege pilama tomo mu igi paide.

Ena pila mubadi yaide, te haniani kolesaga

eno tobolude iba oba ida wali.

14 Tama tibadi yaide, magi nai mego eno tigi wi ilama,

tama eno tigi noma geninama mu sali.

15 Tama dwasianu wali eno gesabididu

aselama, eno gesabidi pona şayani.

Teda ena wi genuai mu elama,

tama eno tigi nisi hodaluai.

16 Eno magi nai me dolalubo suai.

Tama tibaso, eno gedu dilasa mu tonali.

Tama te nai eno bugagia koneabo aq ebe,
tama eno kilikili me me odobe.

Tiali goli, nosali eno po me odali, te pogo e tama wali,

17 Godigo tigidali we bidi nigai dao.

Tama augwali aga dologode bidibao.

Tama God agai gedude doloba pai
bidi me bidibeo, te God aga tiwai.

18 Te Godigo ensel mobo bidi dabe

God aga dali bidiyu, se agade ebo.

Tiali goli, me sogo augwaligo augwa se
bugagia me ebo menio.

Godigo subo da, te ensel mobo bidi dabe
me sogo bugagia me bidibo menio.

19 Tiali goli, bidi dabe da, e tede olo nai dao.

Nago homu bidigo ensel bidi edelama,

Godigo gedude doloba pai bidi bidaibawe?

Godigo e tede bidigo tigi nigai dao.

Tama augwali polo isibo da,

te ba bogou bidigo saqa agala sabo tiwai dao.

20 Bidi me deli kigamu bugagia bidiyu,

tama pio aga isilama, tama me badu we bidigo aga
mu gegeda palaiba, agawe?

21 Te bidi dabe dwagi yai kolesaga sisabadi yaide,

te isibo augwaliba polo sabolobo dao,

te sel ugwa be te bono pişigana palobo si,
toba polo tulalubo tiwai ebo dao," wali.

5 ¹Tama Elifas agai po genina ma weyu, e tama wali,
"Polobe da, Jop, nago i bomonama tau somainogo.

Tiali goli, eno homugo bidi deli bidibo te asogowe?

Nago homugo dagalude ensel bidigo
nage tau somainu hanalu waibawe?

²Ma, kolesaga meni yai bidigo da,

teda dwai kolesaga wali paibao.

Tama homu sege eyu, sebe ebo se tigidali sogo yaibao.

Tama aga te kolesagago aga digi aga ma isilaibao.

³Eno suai, bidi meba augwa obo

tomode bugagia bidibo suai.

Tiali goli, augwaligo kolesaga mu dwai mu elalubo suai.

Tama tibaso, eno God polo i wali, te bage dolomainu.

- 4 Ao, augwa wai puluba dabe
 bugagia bidabo sunumi meni yai.
 Tama bidi dwai dabego augwali po tu
 ebode aiyaba elaluainu ebaso da,
 teda augwali po tu ebode
 kisa sabo hai namu meni yaibao,
 te po tuđe ela holabo.
- 5 Te we bidi nai menia siyu ebode,
 ma dogoni aloa siyu ebaso da,
 teda augwali te dwai bidi dabego
 giba dabe nai sagasiyu yaibao.
 Tagalogobeo, te dwai sesani bono tomode
 elalubo nai me, augwaligo te nai me siyu naga yaiba.
 Tama augwaligo moni doado bage sabo
 sunumi gegaibao, te bidi hanigo.
- 6 Dago koneani, te dwai dwai seęe,
 me dwai dwai se ebo kolesaga
 te nai tubo tiwai e tuđe pedalobo meni.
- 7 Bidi dena digi da, te tobage dwai dwai seęe sabo
 kolesagago se ebo dao.
 Dena digi te seęe sabo, e tiwai ebo dao,
 te kenage isi ulama podiliyu, te isi hobolu,
 ugwaba dagala sabo tiwai ebo dao,” wali.

Te dwai sogo God nage tonaluaibao

- 8 Elifas agai po genina ma weyu, e tama wali,
 “Tiali goli, ena tama nago tigide
 seęe yali tiwai igi sogo da,
 teda ena Godibolo gedu haluasa po wagi da,
 agai eno te seęe silimainu.
- 9 Agai haniani se hauwa mu ebo dao,
 tama dago te se nedebo usu egobe.
 Augwaligo dago kolesaga edelai,
 te dago kuna konegobeo.
- 10 Agai te tulubage e tuđa mayu,
 te dago giba me tulubage mabo dao.
- 11 Agai genuai nogi te nogi meni yai
 bidibolo te genuai nogi mabo dao.
 Tama agai te dwai seęe sobaso
 gela wabo bidi dabe tau siyu ebo,
 tama bugagia bidimainu,” wali.

- 12 “Agai te tibo po walama,
 dwai kolesaga ebo bidi agai tobolu dolobo dao,
 tama tiyu, te bidi dabe augwaligo
 yaga wali haniani şe ebo meni.
- 13 Bidi mebago haniani kolesagago
 bidi mebago homu kolesaga dolainu ebo dao.
 Tiali goli, God te dwai kolesaga ebo bidi
 aga te dwai kolesaga ebogo
 aga ma dolomainu ebo dao.
 Te e tiwai dao.
 Bidigo şuę şabo wa te şuę sainu waę goli,
 te wa aga digi aga tigide ma agabesai subo dao.
 Tama augwaligo sainu yali homu
 te olo buluba taga pabo dao.^e
- 14 Augwaligo homu kolesaga mu kone tuę pabo dao,
 tama augwaligo magi şe me yabo homu ebo menio.
 Te giliga nanani da homu egobeo.
 Augwali te homu kolesaga mu menia pela,
 huli dulude bidibo tiwai elama,
 augwa pabo sunumi subo menio.
- 15 Tiali goli, Godigo
 te nai meni yai bidi tau sabo dao.
 Ma tagala, te bomo yai genuai bidi dabe da,
 augwaligo te nai meni yai bidi dabe dologobeo.
- 16 Tama tibaso, te nai meni yai bidi dabe
 augwa Godiba homu kolesaga daę weyu,
 God augwali tau somainu tonalubo dao.
 Tama te dwai şe ebo bidi dabego
 augwalibolo dwai şe ma egobeo,” wali.
- 17 “Ma, te Tigidali Bomo Elalubo God
 agai bidi me deli kolesaga dodolobaso da,
 teda te bidigo dwagi yai homu yao.
 Tama megi da, agai nage dodolaiba,
 tiyu nago aga tudi ola maidali weyu.^f
- 18 Dago koneani, Godigo nage seęe mu mayu
 elama ebaso da,
 teda aga digi nage usu ma ilaibao.
- 19 Tigidali sogo mu, agai nage
 dwai sogo ebaso me, agai nage tau saibao,
 tama te dwai naigo nage me dologobeo.

---

^e 5:13 1 Ko 3:19   ^f 5:17 Prs 3:11-12; Hib 12:5-6

- 20 Ma, te nasi ebo si asobaso da,
 agai nage nai mawaibao,
 tama nage bugagia bidaibao.
 Ma, te wabi hwibo sogo, agai nage tonaluaibao,
 tama tiyu, te boi bidi dabego
 nage me ela mugobeo,” wali.
- 21 “Ma, te bidi dabego ili po walama,
 nago nogi aiyaba elaluainu ebaso da,
 me ma te dwai nai pedalama,
 tama nage dolainu ebaso da,
 teda God nage pagede bidiyu, tau saibao,
 nage wi me egobeo.
- 22 Te moni nasi si asobo sogo me, te dwai sogo me,
 Godigo nage tonaluaibao, tama nage
 dwagi yai homu elama, bugagia bidaibao.
 Tama nage bulu hasa wi me egobeo.
- 23 Te nago gide tq elebo si,
 te gide masigi du me sugobeo.
 Tama te bulu hasa dabe nage dali bugagia bidaibao.
- 24 Tama nago koneaibao,
 naga nai dabe bugagia bidiba olama,
 tama naga ugwa bede bugagia dua bidaibao.
 Tama naga kibu sipsip dabe bugagia bidibo suaibao,
 tama te kibu sipsip me hagagobeo.
- 25 Naga hani te genuai mu pedalaibao,
 tama augwali genuai mu pedalama,
 te tqde nosai holobo tiwai yaibao.
- 26 Tama tibo si, nage monu dabe mu
 elama, tama nage isaibao.
 Nage te gide wit nai inabo tiwai elama,
 tama te bidi dabego sabo sogo saibao.
- 27 Jop, dago sulama, homugo koneama,
 tama dago mu suali,
 te nai dabe tama dago mu koneani,
 te mu tama mu dao.
 Eno te po pusali, te nage tau somainu.
 Tama tibaso, nago olo şaganama, bugagia odama,
 tama homu kolesaga bugagia sao,”
 Elifasgo te po wali.

Jopgo Elifasgo po wei ponobo po wali

(Dqı 6-7)

Jop agai homugo seęę genuai me elalubao

- 6** ¹Tama te Jop agai Elifasgo po wei ponoyu, e tama wali,
²“Hobede mu, tiali goli, ma eno
 te tigidali homu seęę dali, te tigidali nai dabe,
 te skel me deliba muyu da,
³teda te dwai nai dabego seęęgo
 te tamu aı sanide elalubo
 masigi kemigo seęę aiyaba ilaibao.
 Tama tibaso, eno wado elama, haniani po dabe obao.
⁴God tigidali bomo elalubo,
 te agai ena te enego enani ene
 te dwai nabi tede elalubo.
 Tama te dwai nabi eno tigi tomoba pelama,
 tama eno homu dwali.
 Godigo haniani nai taga palali ena wi emainu,” wali.
⁵“Te kibu donki dali, te kibu
 bulmakau sigo augwa tuabo nosai
 elalubaso, te hq̄ wabo meni.
⁶Tiali goli, dago pusu menia nai meba
 elalubo, dago te nai subigila tuaibawe? Menima.
 Hasia dago tamu bolo munama, tama dago tubo da.
 Ma, te ba ge gani pusu ebo dawe? Mu menima.
⁷Eno haligago te tobage nai wei mu meni.
 Eno gedude te nai dwai mu da,” wali.[§]
⁸“Eno wei mu ebo, Godigo eno gedu
 haluasa po wabo odama,
 tama agai eno emainu wali seę dabe emainao.
⁹Eno godolo ebo da, God agai ena saęago agalama,
 tama elama, isilimai homu eba.
¹⁰Ma, te ena genuai seęę tolobo da hagela ebo,
 teda ena dwagi yai homu elama, sasamano bilaiba.
 Magi baso meni, eno koneani,
 tigidali sogo mu ena God dologode bidali,
 aga te dwagi yai kolesaga eyu,

[§] 6:7 Te ves 5-7de Jopgo te tiwai po begelama, wali, te Elifasgo wali pogo aga tau sabo seę dwasianu me ebeo, te pusu menisawai nai tubo tiwai yali. Tama tibaso, te aga seęę dabede po me tama pusabo homu ebao.

doloba pai kolesaga naga ebo God dao.

11 Eno bomo tigidali sia sali,

tama eno mena dwagi yai nai enaba
ma pedalobo tonaluaibawe?

Ena bididuabo page da, mu meni.

Tama magi baso ena homu nagame elama bidaiba?
Te mu dwagi yai da, eno bidibo ula sia siyu da.

12 Mena tama tibo nago homugo ena bomo masigi dali,
bras dali si tiwai dawe? Mu meni.

13 Eno bomo mu sia sali, tama eno mena şe ma eyu,
ena ma tau somainu ebo usu menio,” wali.

14 “Bidi te genuai şeşe elalubo sogo da,
augwa abagi mu dabe pađe elalubo dao,
ma agai God tudiba şawai badi,
me aga God dologode me bidibadi.

15 Tiali goli, dage eno abagi dabe,
dagego ena ili po bugagia mu ola mobao.

Dage te ađ gamia wa pai elalubo,
te tulubage tulisama ebadi elalubo tiwai dao.

16 Te tulubage side da, te we te ađ gamiadu soabo dao.

17 Tiali goli, te poi pibo side da,
te ađ gamia dabe wa pai mu elalubo dao.

18 Me sogo side bidi dabe augwa bulu tagalama,
gasa buluba augwa wa hulu sabilibo
kibu kamel dali pabo sogo,
tama augwali we menia sabo sogo,
augwali sunumi tagalama,
te we gamiaba gegegi pabo dao.

Tiali goli, we gamiade we mu meni ebo dao.

Tibaso, augwali we geme elalubo badi
udada bilibadi, augwali isibo dao.

19-20 Te bidi hani te hanu

Tema bidi dali, Seba bulu bidi dabe,
augwaligo me tiwai se naga ebo dao.

Augwaligo homugo te we gamiade we elalubao olama,
augwa kibu kamel dabe teba sela pelama,
te we tumai homu elama, teba odasa pabo dao.

Tiali goli, augwali te we sula saibaso, noma sabo dao.

Tama tibaso, augwali dwai homu ebo dao.

21 Eno homugo dage sela te we gamia
sula sai tiwai dao.

Eno homugo dagego ena tau sainu asali.

- Tiali goli, dagego suali,
 ena mu dolai mu bidibo suali,
 tama tibaso, dage wi genuai mu yali.
- 22 Mena tama tiali? Polobadu eno dagebolo
 ena dobola somainogo
 te boi bidiba doado bage mao
 wabo sogo me elalui dawe?
 O ma, eno dagebolo gasa bidi dabebolo
 mone momainu, te bidi dabe hanaluama,
 ena tau somainu yai dawe?
- 23 Ma, eno dagebolo boi bidi dabego
 nogode ma somainu dagebolo hanalu wai dawe?
 Ma, ena te dwai kingo nogode abelemainu yaliwe?
 Mu menima,”
 Jopgo te po wali.
- 24 “Tibadi polo ma, dagego ena olama ma,
 tama eno koneama, te eno dwai şe dabe yali
 koneaibao.
 Tibaso da, eno pedauwali pania selama,
 dagego po wabo naga odaibao.
- 25 Tama dagego po mu yaibaso da,
 teda eno te po oda selama, eno homu kone
 palama,
 mu da homu elama, wali paibao.
 Tiali goli, dagego olo ili po naga weyu da.
 Eno dwai şe me yai meni.
- 26 E şeşego ena mu dolali.
 Tama tibaso, eno po dodolama obao,
 tama dagego homugo, eno po
 olo wali bola bilibo tiwai yali.
 Tama dagego homugo dagego ena dodolaibawe?
- 27 Menima. Dagego kas gagali elama,
 te tiana wai dabe dego mu sogowe
 weyu suainu yabo bage dao.
 Tama duga abagi solo maketde munama,
 mone sainu yabo usu.
- 28 Mu tama, dagego ena bugagia sulama, osayama,
 eno dagebolo ili po me wagobe ma.
- 29 Dagego te tobage po dali, kolesaga dali si tagama,
 tama doloba pai kolesaga elama, eno kolesaga
 osayama.

Dagego ena aiyaba elalugi, eno magi dwai şe me ebe.

³⁰ Dagego homugo eno po dolo meni homu ebowe?

Tama dagego homugo eno te dwai kolesaga menawe,
te dwagi yai kolesaga dali si dagalogobewe, ebawe?
Te bage?"

Jopgo te po wai.

7 ¹ "Da e tde bidibo sogo, da e tiwai dao,
bidigo da kegelama, wbi hwbo bidi nigibo.

Da te şe ebo bidi dabe tiwai gilama,
bomai şe naga tigidali sogo yaibao.

² Da e tiwai olo şe bidigo te giliga ibaba dega sabode
agai tigi dwanu kedau emai ebo.

Tama da te şe bidigo aga mone sabo tonalubo tiwai dao.

³ Godigo bodolu te polua hauwa mu
mani, ena dwai tiwai bidimainu.

Tama tigidali hulide ena homu dwai idubao.

⁴ Ena pibo saide pila muyu,
eno homugo te be polo posao homu ebao.

Tiali goli, huli sesabi bobobage mu yaibaso,
ena pibo saide ugwa begeliyu,
eda begeliyu idubadi, be posalio.

⁵ Eno tigi tigde elalubo kenide te sawi pulai elalubo.

Bomai tigi waligo te keni halubo dao,
tama te keni dabe olo tigi wali pepeda pelama,
tigidali tigde tilama, keni di pedalobo dao.

⁶ Me ma, ena e tde bidibo sogo polo peyu ebo.

Tama tibaso, eno homugo eno tigi ma
usu yaiba homu menio,"

Jopgo te po wali.

Jop aga homu şeęe Godibolo pusa mani

⁷ Jop agai po genina ma weyu, e tama wali,

"God, nago koneani, eno e tde
bidabo sogo te pewadage mu da,
te eno gunidu mobo selama,
buluba polo ma soabo tiwai mu dao.

Tama tibaso, dwagi yai sogo ena tigiba ma asogobeo.

⁸ Bidi dabe augwaligo ena megi subao.

Tiali goli, nosali augwaligo ena ma sugobeo.
Nago ena gegebo şe yali goli, tama ena olo dali
hagalama, nago ena ma sugobeo.

⁹ Bidi isibo da, teda aga

- polo isai bidi dabego buluba pabo.
 Te pɔ me deli tiwai dagalude bidisama
 tedela pai te tiwai dao.
 Tama bidi dabe te bulude bidibo bage
 te buluba ma asogobe.
- 10 Aga aga beba ma asogobe.
 Tama aga hanigo aga homu kone me egobeo,
 tama mu gegeda paibao,” wali.
- 11 “Tama eno te homu ebo sogo,
 eno pedauwali pani sogobeo.
 Eno haligade gela genuai mu walama,
 tama ena seḡe genuai mu tolalio.
 Tibaso, eno po me waibao.
- 12 Magi baso nago ena tigidali sogo
 ena bomonama tonalubo dawe?
 Nago homugo ena te tamu aḡde bidibo
 masalai gula tiwai da weyu,
 eno te nai dabe dolomai homu ebowe?^h
- 13 Eno homugo tibo dao,
 ena godege piyu, te dene ebo gegeda pogowe
 homu ebo.
- 14 Tiali goli, ena pibo sogo nago ena haniani na ilama,
 tama eno te tobage hwaḡ bidi suyu ebo.
- 15 Tialima, te sogo eno homugo
 te tibo kolesagago ena dogoni tola selama,
 ena isimainao.
 Eno wei ebe, ena te tigidali me bididu,
 te tobage seḡe siyu ebo hagela ebo.
- 16 Ena hagela polo yali.
 E tɔde bidibo da, ena hagela mu ebo.
 God, nago enabolo seḡe ma menamo,
 ena sula tagalama, olo bidimainao.
 Magi baso meni, ena bidibo sogo pɛwadage mu yali,”
 wali.
- 17 “Da we bidi magi nai dao olama,
 nago da homu ebo dawe?
 Magi baso nago da tigidali sogo

---

^h 7:12 Polobadu digi bidi hani mebago po me deli pusuyu, te tamu aḡde bidibo husale hasamani bidigo augwali dolainogo elalui da po walio. Tiali goli, Godigo aga hadabu ilama, te agade tonaluyu bidibao. Te husale hasamani nogi da, te Rahap. Te ede elalubo po tiwai me te Jop 9:13; 26:12-14, tedede me elalubo suao.

tonalubo dawewⁱ

- 18 Magi baso nago dago kolesaga
 tigidali sogo kigamu osabo dawew?
 Tama magi baso nago da usu sabo hodo dolisama
 ebo dawew?
- 19 Eno homugo nago gesabidi gasaba begelama,
 tama ena nago pewardage sogo naga
 tonalu homu yali goli da,
 ena pęsa dalobo doanu usu emainu.
- 20 Eno homugo eno dwai sę ebogo nage mu dolobo,
 tama nago homugo enabolo sęę maiabo homu
 ebawew?
 Ena te nago enego enebo tų tigi tiwai pedalali,
 tama nago ene enaba enebo dao.
 Nago da tonalubo da,
 te enesigi bidi dabego kalabus bidi tonalubo
 aų ebo dao.
 Ma, eno nagebolo genuai sęę maniwe?
- 21 Magi baso nago eno sęę dali,
 dwai sę dali si tagalobo homu ebewew?
 Dwasianu sogo ena isama, ena gų pagede pila muaibao.
 Tama nago ena gegebo sogo,
 te nago ena munu ma sugobew,”
 Jopgo Genuai Bidibolo te po wali.

Bildatgo polasa pusali po

(Dų 8)

Dwai bidi dabe bobobage sogo bidigobe

- 8 ¹ Jopgo po ola silibo si, tama Bildat te Suha bulu tų bidigo agabolo e
 tama wali.
- ² “Te bage. Nago po da, dwai goli da,
 mena sogo nago te kolesaga tagalaibawew?
 Nago po wabo te wali subigila pabo tiwai dao.
- ³ Godigo tigidali bomo elalubo,
 te doloba pai kolesaga hasegelama,
 tama da kegebo meni. Mu menima.
 Tigidali sogo agai kolesaga doloba pai naga dao.
- ⁴ Tialima, nago wai pulubago dwai sę ebaso,

¹ 7:17 Tib 8:4; 144:3

- agai augwa ṣeṣe wei ponani bogo.
- 5 Tiali goli, naga Godibolo gedu haluasa po wao.
Agai tigidali bomo elalubo, tama nago
agabolo nage hobede emainu ya.
- 6 Ma, nage Godigo gedude doloba pelama,
magi ṣe me isṣwai da, teda God
aselama, nage tau sagasaibao.
Teda aga nage bugagia nago bede bidimainu ilaiba,
te polobadu bidali yali gilama.
- 7 Tama agai nagebolo nai dabe hauwa mu
mawaibao, te polobadu nago elaluali nai
mu edelaibao.
- 8 Nago polobadu bidali genuai bidi dabego
dwagi yai doloba pai kolesaga page nago gega suo.
Tama polobadu wai dabego kolesaga me osola suo,”
wali.
- 9 “Magi baso meni. Da tṣde pṣwadage sogo
bidibo dao,
te bidigo tigi noma te tṣde osogo
elalubo tiwai bidibo dao.
Tama polo tama hagawaibao.
Dago dwasianu kolesaga naga elalubo.
- 10 Polobadu bidi dabego dwagi yai kolesaga dali
dwagi yai homu elaluali,
tama augwaligo nage ola mawaibao,” wali.
- 11 “Augwaligo po meba e tama dao.
Me badu tṣde wṣ menia digi da,
te bulu awi me nosai da bugagia me hologobeo.
Meni.
Augwali te wṣ hauwa elalubo digi da,
teda te awi dabe nosai dabe genuai mu holaibao.
- 12 Tiali goli, wṣ sula sabo si da,
tama te awi dabe te nosai dabe genuai holobo meni,
tibo si bidigo tagabo usu ebo menio.
Augwali hogodo elalubadi, augwa ma sisibo dao.
Te me badu nosai dabe polo sasia piṣama
ebo te nosai dabe ebo gilama.
- 13 Te bidi dabe te God tudiba mubo bidi dabe
augwali te nosai dabe tiwai dao.
Te bidi dabego augwa dolabo sunumi wali pabo dao.
Augwaligo homugo tibo meni,
augwali bugagia bidiba homu egobeo. Menio.

Augwali olo tama hagawaibao.

- 14-15 Augwa homugo da, augwali
bugagia bidaiba homu ebo dao.
Tiali goli, augwaligo te homu ebo da,
te olo dali gedu mubo dao.
Augwali te kolesaga umawai meni yai bidi da,
te be tolaluabo homu ebo tiwai dao.
Te hologabe gagalama, be sigiba holobo dao.
Tiali goli, te hologabe dabego be polo hũgia pabo da,
tama augwali subigila tulalubo dao.
- 16 Hasia da, te bidi dabe augwali
dila pai nosai tũde elalu tiwai elaluai dao.
Augwali wũ hauwa elaluyu, tama bugagia holama,
tama augwaligo pedali dabe tigidali tũde usu yali.
- 17 Tama masigi dude bomonama daũ wala sali.
- 18 Tiali goli, bidigo te nosai gudubo sogo da,
teda bidi mego konegobeo, polobadu tede dila
nosai
elaluai digi da homu egobe.
- 19 Mu tama, bidi dabego God tudiba mubo dao.
Augwaligo wei ebo kolesaga pũwadage mu dao.
Tama augwali isibo sogo,
te gasa bidi dabe pedalama,
te bidi dabego bidali pesage saibao,” wali.
- 20 “Ma, te bidigo doloba pai kolesaga wali peyu,
tama Godigo gedude dwai sũ me isũma yali da,
teda Godigo aga tudiba me iligobeo.
Tiali goli, bidigo dwai kolesaga ebaso da,
teda Godigo aga tau sabo usu egobeo.
- 21 Megi da, Jop, Godigo nago kolesaga
doloba pai suali da,
agai nage homu wiegi yai ilaibao.
Tibaso, nage wiegi yai homu elama,
nage gisugu ma weyu, hai waibao.
- 22 Tama agai bidi dabe nage
wei isũma yali bidi dabe aiyaba ilaibao,
tama augwa moni hale mu yaibao.
Tama te dwai kolesaga ebo bidi da,
teda augwali hagawaibao,
augwa te nai dabe dali sese hagawaibao,”
te bidi Bildatgo Jopbolo te po wali.

Jopgo Bildatgo po wei ponobo po wali

(Dqi 9-10)

Jopgo God dali po dodolainu yai

- 9 ¹Tama Jopgo Bildatgo po wei ponoyu, te tama wali.
²“Mu tama, eno koneani, nago po dolo mu dao.
 Tiali goli, bidi Godigo po tų eboba sabolagi peyu da,
 teda mena tama aga Godigo gedude
 doloba pai bidi pedalaibawe?”
- ³Bidigo God dali pogo haę po wabo sogo da,
 teda tagala, Godigo agabolo
 1,000 nai dabe hanalu waibao.
 Bidigo Godigo hanalubo po
 wei deli me ponogobeo.
- ⁴Godigo haniani dwagi yai kolesaga dabe,
 me dwagi yai homu kolesaga,
 tama bomo me elalubo, tama deą sogobeo.
 Tialima, niwai bidigo Godigo bomo dali,
 kolesaga dali si usu selama, God edelaibawe?”
- ⁵Ma, God agai sebę deli sogo eyu da,
 agai bulu du dabede deli sogo ibaba kidilibo dao.
 Tama augwali mu dolama, tagalobo dao.
- ⁶Agai te tų daų walalubo nai mumunu baso,
 tama te tų mali genina mu emainu ebo dao.
- ⁷Agai po wabo goli, tama giliga agai po wali pode
 pedalugobeo.
 Tama aga hų dabego ula paliama, dago ula me sugobeo.
- ⁸Agaduba deligo naga dagalu ugwade
 dinigina palai dao.
 Te tamu aį holobo sogo da,
 te aįba hologobe aga ugwadu bilibo dao.
- ⁹Tama God agai te hų dabe nigai,
 tama te hų dabe augwa nogi deli deli
 elalubo.^j
- ¹⁰Agai haniani bomai se mu ebo dao.
 Agai ebo kolesagago dago ebo kolesaga edelai elalubo.
 Tama dago agai nigali nai dabe nedebo usu egobeo,”
 wali.
- ¹¹“Tagala, God ena paąa mu aselama,

^j 9:9 Jop 38:31; Amo 5:8

- tama ena ela soabo si, eno konegobeo.
 Tama aga ena paþa asobosi, eno aga me sugobe.
- 12 Ma, agai magi nai me wei yali da,
 teda agai siyu naga ebo dao.
 Bidi mego aga me togolobo, usu egobeo.
 Tama dego aga hanalu waiba,
 ‘Nago magi se ebawe?’
- 13 God agai boi bidi dali seþe ebo kolesaga
 sesemane sogo idu gebo dao, simanogobeo.
 Mu tama, te moni tamu aþide bidibo
 bulu hwabidi gulamane dali,
 aga wali asali genuai hani dali si,
 te Godigo aiyaba elaluama,
 tama aga dologode elalubo dao.
- 14 Ena bomo mu meniama,
 tama eno Godigo po wei ponabo usu egobeo.
 Tama ena God aga po tu ebode
 doloyu da, eno magi po wagawe?
- 15 Tagala eno magi sege meniama, magi po meniama,
 tama te po tu ebode ena dolo dali pai.
 God aga digi aga te po tu odobo bidi dao,
 tama agai ena po tu ebo dao.
 Tiali goli, eno agabolo ena hobede ya po hanalu waibao.
- 16 Ma, tama eno aga i olama,
 tama te po tu odagasa obaso da, tama aga asigi
 sogo da,
 teda eno homugo agai eno po odogi menio.
- 17 Agai moni tulubage dali, wali dali si
 tagala paligi dao.
 Tama ena aiyaba elaluama,
 tama eno dwai se yai elalubao wainu,
 tiali goli agai ena mu doliyu igi dao.”
- Jopgo te po wali.
- 18 “Agai ena doanu me tagaliyu me ebe.
 Tama tibaso, ena homu he wabo usu ebe.
 Agai te se dabe ena tigide ebo digi,

---

^k 9:19 Hibru pode megı elalubo pogo te tama po wai, “Dego ena te po tuþa odasa asaıbawe?” te po wali. Tiali goli, bidi hauwago te tama homu yali, polobadu mu te po wai elaluali, “Dego aga te po tuþa odasa asogowe?” te wali po elalubadi, tama nosali bidi mebage te Hibru po hasegelai dao, te homu ebao.

ena homu seḡe genuai mu ebao.

19 Ma, Godigo bomo eno usu sainogo eyu da,
teda agai bomogo ena aiyaba elaluaibao.^k
Tiali goli, eno po tṛ ebode po dodoliyu da,
teda dego aga tobage dwagi yai te po tṛ ebode
yaibawe?

20 Eno dwai seḡ me ebe, tama eno aga gesabidide
dwai dwai seḡ dabe me ebeo.

Tiali goli, ena Godigo po tṛde doloyu da,
teda eno po geda munama,
ena digi ena ma po tṛ ela mawaibao.

21 Mu tama mu, eno magi seḡe seḡ deli mu me ebe.
Tiali goli, eno homugo ena te olo nai dabe mu
aḡ te ebao.

Tama ena bidibo ula mu da ena hagela mu ebao.

22 Eno polo mu konea pali.

Tagala, da tigidalide te tobage seḡ naga ebo dao.
Tama agai koneani, dago seḡe elalubo wei ma meni.
Godigo da mu sia sabo dao.

23 Tama ma dwai sogo pedalobo si da,
da doloba pai we bidi dolobo.

Godigo dwagi yai homu ebo dao, te seḡe subode.

24 Godigo dwai dwai kolesaga ebo bidigo
e tṛ tonalumainu sula tagalai dao.

Tama agai te po tṛ odobo bidigo kolesaga begelama,
tama te po tṛ bugagia odobo meni.

Ma, Godigo te seḡ dabe igi menigi sogo da,
teda dego mu igi dawe?"

Jopgo te po wali.

25 "Eno bidibo bubuga polo sia siyu ebo dao.

Augwali umagia mu polo pabo dao,
te bidi po sela peyu pabo te edelebo dao.

Tama tibaso, ena dwagi yai sogo
ma sisinabo usu me egobeo.

26 Te be posobo sogo da,
te weḡe geba polo pabo tiwai ebo.

Te me e tiwai dao, te ba kemedagego bolo ela tuainu
polo toga dulubo, te tiwai ebo.

27 Ma, eno yaide ena tigide

seḡe elalubo homu gegeda palama,
bugagia bidigi sogo da, teda usu mu igi dao.

- Tiali goli, eno homugo te wei ebo si da,
 28 teda eno te seęę dali, te tigi dene dali si wi ma ebo.
 Magi baso meni.
 God nago ena polo suali, eno dwai seę nago gedude ebo
 suali.
- 29 Tama tialima, eno magi baso eno
 magi seęę me ebeo olama, usu me sidubo wagawe?
 Eno po olo madi toga pabo.
- 30 Ma, eno dwagi yai sobu selama,
 dwagi yai meda meni yai węba wę paugi pelama,
 nago gedude dwai meda menia pai pedaluyu da,
 31 teda eno homugo ena olo wę pauwaibao.”
- 32 “Ma, God aga olo bidi tama tigi sogo da,
 teda da si po tų ebo madi pelama,
 da sigo po dodoligi pigi da.
- 33 Tiali goli, bidi me bidibe yabo,
 agai bomu usu mu elalubo,
 agai te da sigo wado po dabe,
 me po dabe tama dodolobo usu yaiba.
- 34 Tama te tobage bidi bidibe yabo,
 agai Godibolo po weyu, tama Godigo ena eleyu,
 me ena dene iliyu elama,
 tama ena wi ilibo tagalao po wabo bidi mu menio.
- 35 Ma, te tobage seę yabo bidi me deli elalubaso da,
 teda eno Godide wi me egobe,
 tama eno homu seęę ebo po agabolo
 dolo wabo usu yaibao.
 Magi baso meni, eno koneani,
 eno dwai kolesaga mu menio,” wali.

Jop aga e tųde bidibo ula hagela mu yali

- 10** ¹Tama Jop agai po genina ma weyu, e tama wali,
 “Ena bidibo ena hagela mu polo yali.
 Ena isabo goli da.
 Tama tibaso, eno te moni seęę hanilaibao.
 Awe, eno homu ha mu eyu,
 tama eno te Godide elalubo po dolo pusaibao.
- ²Eno Godibolo e tama waibao,
 ‘God, nago ena olo dali po tų ela magi.
 Ma, nago ena dali wado eyu da,
 teda nago eno yali dwai seęę dolo ola mao.’ ”

- 3 “Mena tama tiali?
 Nago homugo naga digi nigai bidi dolobo usu dawē?
 Te dwagi yai kolesaga dawē?
 Ma, te kolesaga nago bidi dwai dabe
     homu dwagi yai ilibo, te dwagi yai kolesaga
     dawē?”
- 4 Ma, nago da bidi tiwai eyu,
     tigidali nai gedugo subo dawē?
 Nago gedu si te da tōde we bidigo gedu
     naga tiwai elalubo, agawē?”
- 5 Tama magi yali?
 Nage da yali gilama pēwadage sogo bidama, isaibawē?”
- 6 Ma, meni wida, magi baso nago ena dāi ilama,
     eno dwai sēge gegebo sē ebawē?”
- 7 Nago koneani,
     eno dwai kolesaga mu meni.
 Tiali goli, nago eno tigde dene mabo sē ebo.
 Tama nago koneani, ena nago nogode gasa bidigo
     dobola sabo usu meni,” wali.
- 8 “Naga digi eno tigi tigidali mu nigai dao.
 Tiali goli, megī nago begelama, ena dolobo sē egowē?”
- 9 Konea, nago ena nigali te bidigo tō
     sene nigibo tiwai yai dao.
 Tama megī da, mena tama tialiwe?
 Nago homugo ena tō ma gagamainu ebawē?”
- 10 Nago ena, ena idago haligade ame nomainu yai dao.
- 11 Nago eno tigi dili dali, kigibili po dali si nigaligo
     eno tigi bomo elalubao.
 Tama nago eno tigi mi dali,
     wali dali si te tigi nigilali,
     te tigi dili dali kigibili nigimainu.
- 12 Tama nago ena bidibo ula menama,
     tama nago ena wei mu yai dao.
 Tama nago ena bugagia tonaluama,
     megī da ena me bidibao.
- 13 Tiali goli, eno koneani,
     nago ena tonaluali sogo nago kolesaga polo yali
     ena dolainu.
- 14 Nago ena bugagia mu tonaluai,
     eno te dwai sē ebode tagalainu ganama tiali.
- 15 Ma, eno dwai sē igi sogo da,
     teda nago eno tigde sē geninama mu igi dao.

Tama tiali goli, ma eno dwagi yai kolesaga ebaso da,
teda eno dwagi yai homu elama,
ena homu geda pabo homu egobeo. Mu meni.
Te ena segego ena ma dolobo te ena moni hale mu ebao.

16 Tiali goli, ma ena homu geda peyu,
tama ena homugo ena dwagi yai bidi da weyu da,
teda nago deli sogo mu nago ena pobe asaibao,
te bulu yowi laiongo te hasa dabe pobeasa pelama,
elama, isilibo tiwai yaibao.

Tama nago haniani te bidigo isaþo bomai se elama,
ena aiyaba elalumainu yaibao.

17 Tama nago haniani sege enaba taga palaibao.
Te nago seþe enabolo ola mayu,
tama nago te seþe geninama mu pedalibao.
Tama nago ena dene geninama mu mawaibao,
te ami bidi dabe hauwago ena dali
hwibo tiwai yaibao,” wali.

18 “God, nago magi baso ena, ena idago
ame nomainu sula tagalai dawe?
Tigi menigi sogo da, ena idago haligade isigi dama,
tama mego ena sugi menima.

19 Te dwagi yai mu igi da,
te ena ida haligade geme isai sogo da.
Tama augwaligo ena guþa
pubaligi pigi sogo da, usu mu igi dao.
Teda te tiwai naga igi da, ena tþde
pedalisawai tiwai igi dao.

20 God, nago koneani, ena bidibo
bodolu pewardage mu dao.
Tama nago ena dene magio.
Nago ena haliga tigi naga me doanu emainu
sula tagalama, tama de ena isaibama,” wali.

21 “Tama nosali da, eno e tþ tagalama,
nosali da, ena hulua sai buluba mu bidigi paibao.
Tama ena ma asogobeo.

22 Te bulude tigidali nai dabe dolama,
me elalube, subigila mu elalubo.
Tama ula mu meni. Magi baso meni.
Te bulu huli sesabigo halua sai mu elalubo,”
Jopgo te po wai.

Sofargo polasa wali po

(Dqi 11)

Jop aga homu begelama, Godigo aga hobede emainu yai

11 ¹Sofar te Nama bulu bidigo odama, tama agai Jopbolo e tama wali.

²⁻³“Jop, nago po hauwa mu te wabosei.

Tama nago homugo nago te pogo nage dolo yai dao,
dago te po omainu ebawe? Tega.

Tama nago te dwai dwai po wabogo
dago penane paliasa bidimai walama,
nago te po obawe?

Nago tigidali dwagi yai kolesaga homu dabe dolali.

Tama nago homu te naga tede naga
hale ilabo bidi meni yali, nago te homu eba,
agawe?

Ena pedauwali pania sogobema.

Eno homugo nago po dabe wei ponaibao.

⁴Nago te po wali, nago te pusali po dabe sese
dwagi yai po mu naga dao wali.

Me ma, nago te po wali,
nago seęę me dwai kolesaga Godigo
gedude menio po wali.

⁵Tegoba. Eno homugo God aga digi
nago po wei ponomai igi dao.

⁶Tama eno homugo aga digi nagebolo
te dwagi yai kolesaga page dabe, me te dwagi yai
homu kolesaga page dabe ola momai igi dao.

Magi baso meni.

Nai hauwa mu geme dualalubao,
te da bidi dago kuna konegobeo.

Jop, eno homu nago konemai yaibao.

Godigo nage dali dua mu yali,
tama agai nage genuai seęę mu mabe,
te nago dwai kolesaga dolo wei ponoyu,” wali.

⁷“Nago homugo nago tigidali
dwagi yai kolesaga dabe nago saiba weyu obawe?

Tama te Godigo homu kolesaga dali,
te bomo dali si nago usu nugi pelama,
tama nago agai bomo dali usu nigi paibawe?

⁸⁻⁹Godigo homu kolesaga da, ugwanu mu dao.

- Te dagalu ugwanu mu elalubo tiwai mu dao.
 Tama aiyanu mu dao,
 te isibo bidigo bulu edelama, mu elalubo bidi dao.
 Godigo kolesagago yaide e t̄q edelama,
 bobobage mu elalubo dao.
 Tama genuai mu elama, tama tamu ą̄i d̄ą̄i edelama
 mu elalubo dao.
 Tama nago mena tama tilama, agai homu kolesaga dali,
 agai bomai kolesaga dali si gegelama, sueibawe?
 10 Tama ma, Godigo nage kalabus elama,
 tama nage po t̄t̄ eboba odasa pabo si da,
 tede dego mu aga paliaibawe?
 11 Godigo koneani, mena bidi dabego
 dwai kolesaga wali peyu ebo si da,
 teda agai augwaligo ebo dwai kolesaga sulama,
 tama agai augwaligo ebo dwai kolesaga
 osolama, dagala suaibao.
 12 Tama nago kibu donkigo wai ame nabo si,
 te bidi gesabidi poai ame nogobeo.
 Te tiwai me te dwagi yai homu kolesaga
 wali pişawai bidi
 agai wiegi yai kolesaga me sogobeo,”
 Sofargo te po wali.
- 13 “Tiali goli, Jop, nage homu begelama,
 tama Godiba gedu haluasa po walama,
 tama nago agabolo hanaluyu, te po wai,
 ena hobede elama, tau sao po wao.
- 14 Ma, nago dwai ş̄e yai da wida,
 teda nago te dwai ş̄e tudiba togolao.
 Tama nago te dwai kolesaga nage dali ma bidimai igio.
- 15 Tama nago dwai ş̄e yai da wida,
 teda nago dwai ş̄e meni yai po olama,
 tama naga bugai homu elama, bidaibao.
 Tama naga bomo elama, magi naide wi me elama
 bidigobeo.
- 16 Tama nago te tigi dene dali,
 ş̄eş̄e dali si gegeda palama, bidaibao.
 Tama nago te homu kone me egobeo.
 E tiwai dao. Bidigo te ni yabe w̄e asiyu,
 tolasa pabode gegeda pabo tiwai dao.
- 17 Tama nago bidibo kolesaga dali,

bidibo page dali, tigidali mu hasegelaibao.
 Te dwagi yai mu pedalaibao.
 Te giligade nai tubo belo wabode nanebo
     tiwai mu yaibao.
 Tama te seę te hulide hulua sai tiwai elaluali da,
     te da te me hasegelama, kigamu
     be posobo tiwai mu yaibao.
 18-19 Tama nago koneaibao, Godigo
     nage bugagia mu tonaluaibao.
 Tama tibaso, nage pibo sogo da, bugagia mu piaibao.
 Magi baso meni. Tama nago magi nai me wi egobeo.
 Tama bidi hauwago nage pageba aselama,
     augwali tau somainu hanalu wagaşaibao.
 20 Tiali goli, te dwai kolesaga ebo we bidi dabe,
     augwali Godigo seęe ebo sunumi gedelainu
     gegaibao.
 Tiali goli, augwaligo sugobeo.
 Tama augwali isibo deli naga tonaluyu bidaibao,”
 Sofargo Jopbolo te po wai.

Jopgo Sofargo po wei ponobo po wali

(Dqı 12-14)

Jop aga abagi dabego po hagela mu yali

12 ¹ Tama Jop agai po wei ponoyu, e tama wali,
² “Mu tama. Eno homugo dage sela naga
     dwagi yai kolesaga siyu,
     homu kolesaga elaluyu yali bogo.
 Tama dage isibo sogo da,
     tama dagego te dwagi yai kolesaga dali,
     te homu kolesaga si duga sela peyu paibawe?
 Tama mu silaibawe?
³ Mu meni. Eno me ena kolesaga elalubao.
 Dagego kolesagago eno kolesaga me edelebe.
 Tigidali we bidigo dage selago
     te wali nai po dabe mu konea silali dao.
⁴ Tiali goli, megi da, dage eno abagi dabe,
     dagego ena gisugu mabo dao.
 Eno dwagi yai kolesaga naga eyu,
     tama Godigo gedude dwai seę me ebeo.
 Tama polobadu da, agai eno

- gedu haluasa po wabo odai dao.
 Tiali goli, megi da, dagego gisugu magasobao.
- 5 Te bidi dabe meba augwali bugagia bidiyu,
 dwai şeęe augwaliba me asobeo.
 Te bagego dwai şeęe elalubo bidi dabe
 gisugu mabo dao.
 Augwali e tiwai dao, te bidi sunumide tulaluainu ebaso,
 tama augwali degemainu dega
 palobo tiwai gilama, mu dega palobo dao.
- 6 Tiali goli, nai wi sabo bidi dali, me
 te Godigo po sela şabo bidi si da,
 augwali bidibo page da, dwagi yai dao.
 Augwa digi bomonama sulama,
 tama augwa bugagia bidibo page usu ilali.
 Tama tebogo augwaligo augwa god nigilali,” wali.
- 7-8 “Dage pelama, te bulu hasa dabe,
 ba dabe, şuęu dabebolo hanalugi pao.
 Tama augwaligo dage ola mawaibao.
 Ma, dagego wei ebaso da, teda dagego tşbolo me
 hanalu wao, tama agai God kolesaga dagebolo
 ola mawaibao.
- 9 Tigidaligo mu koneani,
 te Genuai Bidigo ebo kolesaga tigidali.
- 10 Tigidali we bidigo bidibo ula dali,
 agai te nigali nai dabego bidibo ula,
 te aga nogode naga elalubo.
- 11 Dago pedauwaligo nai dabe dwagi yai yaliwe,
 ma dwai yaliwe olama, hanana subo dao.
 Te tama tiali goli, dago olo da te po dabe odama,
 tama dago te po bugagia dagala subo dao.
- 12 Te mu tama, te polo monu dabego da,
 te dwagi yai kolesaga dali,
 dwagi yai homu kolesaga si hauwa mu
 konealubo.
- 13 Tiali goli, Godigo homu kolesaga dali,
 te dwagi yai kolesaga sigo
 te polo bidi dabego kolesaga edelai elalubo.
 Tama agai genuai bomo me elalubo.
 Agai magi şe me yainu yali da, agai eyu naga ebo dao,”
 wali.
- 14 “Ma, te Godigo nai me togali da,
 te bidi me ma wadologobeo.

- Tama ma, Godigo bidi kalabusiba tagalali da,
te bidi mego te kalabuside me sela şağobeo.
- 15 Ma, Godigo tulubage paliyu da,
teda mone giliga nanama, mone poi piyu,
tq mu wa pabo dao.
- Ma, agai tulubage hauwa taga paliyu da,
teda wę dabe hauwa mu asiyu elama,
tq dabe me genina mesega sabo dao.
- 16 Godigo genuai bomo dali, kolesaga dali elaluyu
yaide,
tigidali se agai yabo homu ebo dao.
- Te ili po wabo bidi dali,
te ili po wali pabo bidi dabe dali si,
te tigidali tama Godigo nogode naga munalubo.
- 17 Godigo te tuni bidi kingba
mobo mabo dabego homu kolesaga
dolama, tagalobo dao.
- Tama augwali habu olo pabo dao.
Tama agai te po tq odobo bidi dabego
homu kolesaga dolobo dao.
- 18 Tama agai te tuni bidi king dabe
augwa se de sela şabo dao,
tama tuni bidigo ugwa ma gudubo menio.
- Augwali olo name ugwa gudubo dao,
te olo se bidi dabego gudubo gilama.
- 19 Agai te po ola mabo pris bidi dabe
kolesaga punulama, tama augwa ugwa
olo bilibo tiwai ebo dao.
- Tama agai augwaligo genuai nogi aiyaba elalubo dao.
- 20 Agai te mobo mabo bidi dabego pedauwali
palibo dao,
te we bidigo augwaligo po odidali weyu.
- Tama agai polo monu dabego
homu kolesaga dabe sela şabo dao.
- 21 Agai tobolu bidi dabego nogi aiyaba ilama,
tama augwali nai meni yai bidi gagalobo dao.
- Tama agai bomai bidi dabego bomo me silibo dao.
- 22 Agai geme dulaluai nai dabe selama,
pepeli diliba mubo dao.
- Tama agai ula te hulialuali buluba ula mabo si,
te bulu ula mu ebo dao.
- 23 Agai te moni hani genuai nogi mabo si,

te bulu tş kantri boma pela te bulu nogi
elalubo dao.

Tama nosali augwali ma dolobo dao.

Tama agai te tş kantri mebago we bidi
hauwa mu pedelumainu elama,
nosali agai augwali gasa buluba
kalabus emainu sela pabo dao.

24 Tama agai bulu tonalubo tuni bidi dabego
tobolu dolama, tagalobo dao.

Augwali te olo wau bilibo wabo pabo bage tiwai
bilibo dao.

25 Augwali te hulua sai bulude bidibo bage tiwai gilama,
sunumi gegeyu, nogogo isisi bilibo tiwai ebo dao.

Tama agai augwali polobo bidi tiwai bilimainu
ilibo dao.”

Jopgo te po wali.

13 ¹ Jopgo po ma weyu, te po wali, “Mu tama mu.
Tigidali po dagego pusali,
te da eno polobadu sulama, odai dao.

Te nai dabe tigidali eno polo konea silai dao.

² Tigidali nai dabe dagego koneani da,
eno me eno koneai nai dabe da.

Dagego kolesagago eno kolesaga edelebeo.

³ Tama tiyu yaide, ena dage dali po wabo
hagela mu yali.

Eno homugo God Tigidali Bomo Elalubo Bidi dali
po wabo homu yali.

Eno homugo dadi si pogo hwıbo
tiwai eyu, eno seęę dodolaiba.

⁴ Tiali goli, dagego ena aiyaba elalumainu,
ili po hauwa mu obao.

Dage te dokta bidi te gasi sai bidi mego
gasi dodolabo konesiawai dokta bidi tiwai dao.

⁵ Tama tibaso yaide, po ma wagio,
pedauwali pania sao,

tama bidi dabego homugo dage dwagi yai
homu kolesaga elaluba homu yabo,” wali.

⁶ “Tama megi da, dage pedauwali pania selama,
eno po waboba olo munama, odao.

⁷ Dagego dwai po weyu, ili po dabe te obao.

Tama dagego homugo te tobage po
God tau somainogo homu ebawe?

- 8 Eno tonobo da, dagego homugo te tibo po walama,
 God po tau selama,
 tama te po tu ebode agai po mu omainu te ebao.
- 9 Te Godigo dage sulama,
 dagego ebo kolesaga osola subo sogo,
 teda dage bugagia bidaibawe?
 Ma, dagego God ili po ola mawaibawe,
 te bidi dabe ili po ola mabo gilama tiaibawe?
- 10 Ma, po tu ebode dagego God naga tau siyu,
 tama eno nogi aiyaba ilabo homu
 duga homude elalubaso da, teda eno koneani,
 Godigo dage sesenaibao.
- 11 Tama tede dagego agai genuai bomo odama,
 tama dage agade wi mu yaibao.
- 12 Te polo po dabe dagego pusali da,
 teda te olo nai mu dao,
 te isi nogobo sisi dulu tiwai dao.
 Tama me te pu anilai tiwai dao.
 Te augwali dili isawai tiwai dao,”
- Jopgo te po wali.

Tagala, God aga ela isilabo da, Jop agai po wabo wi me ebeo

- 13 Jop agai po genina mu ma weyu, e tama wali,
 “Dage pedauwali pania selama,
 enaduba deli naga po omainogo sula tagalao.
 Tama tagala, magi se ena tigide pedalu si da,
 eno pedauwali pania sogobeo.
- 14 Ao. Ena wi meni. Eno God dali po wabo
 usu selama elalubao.
 Tama ena isimainogo, tama ena isimaina.
- 15 Eno gasa nai me tonalubeo.
 Ma, tama Godigo ena elama, isiliyu da,
 teda aga homugo naga dao.
 Tama tiali goli, hasia eno agai gedu
 e tama ola mawaibao, eno dwai se me ebeo.¹
- 16 Ma, eno God dali po wabo wi isama eyu da,
 eno homugo tibo ena dwai se

¹ 13:15 Bidi mebago homugo dago te vesde wali po begelama, e tiwai po wainao, te homu yali, “Tiali goli, te hasia bolo agai ena ela musiabadi, eno te tiwai po agai gedude dolo ponama omainao, eno dwai se ebeo. Tama te eno agai enabolo olo mu tau sabo homu kolesaga emainu tonaluaibao.”

- isawai bidi dao homu agai yaibao.
 Tama agai ena hobede elama,
 tama ena bugagia bidimainu sula tagalaibao.
 Magi baso meni. Dwai şe ebo bidi dabego da,
 God dali po wabo wi yaibao.
- 17 Tama megı da, te eno homude elalubo po pusaibao.
 Tama eno homugo dagego olo saganama, eno po odao.
- 18 Godibolo pusabo po polo usu selama elalubao,
 eno te bidigo po tı ebode po pusainu ebo gilama.
 Eno koneani, eno dwai şe meni, tama tiyu,
 eno te po tı ebode eno po ela holaibao.
- 19 Dego ena dali pogo hwıbo tiwai elama,
 dego enade dwai şe yai bidi da po waibawe?
 Ma, bidi me bidibaso da,
 teda ena pedauwali paniasa bidama, isaibao,” wali.
- 20 “God, eno nagebolo hanalu waiba,
 nago enade şe si emainu.
 Ma, nago homugo eno te po si usu da homu eyu da,
 teda usu dao, ena wi elama, nagede
 wi me duala sogobeo.
- 21 Te hanalu wabo po si e tama dao.
 Eno homugo nago ena tigide dene ma ilamo dao.
 Tama me nago ena wi ilabo şe dabe
 hauwa eno tigide ma elamo.
- 22 Ma, nago tama tiyu da, teda nago ena dali
 po obaso da,
 eno nago po wei ponoyu yaibao.
 Ma, meniyu da, eno nagebolo po bolo waibao.
 Tama nago enaba po wei ponoyu yagameo.
- 23 Eno mena dwai şe, me kolesaga
 dwai, me şeşe yai şe dabe me yaliwe?
 Eno homugo nago enabolo pusa mao.
- 24 Magi baso nago ena naga boi bidi gagalama,
 ena tudi ola menama, edelebo dawew?
- 25 Ena da, olo ni yabe dali,
 olo nosai sasi isila pabo tiwai dao,
 te waligo subigila şaşabo tiwai dao.
 Tama tibaso, nago ena magi baso wi ilama,
 magi baso dene ilama, tagalobawe?
- 26 Eno tonobo da,
 nago eno polobadu gesi bidide yali

sęę me konealubo ąę ebao.

Tama megi nago te sęę wei ponoyu,
ena sęę mabo ąę ebo.

27 Nago eno sęą sęę haliga sengo gebelali,
tama ena biligobeo.

Tama tiali goli, ena biliyu da, nago ena wali asobo dao,
ena mena menaba pali.

Tama nago eno sęą pasalu bugagia tonalua asobo dao.

28 Da bidi dabe dobo da, te ni pago tulama,
damua pabo tiwai dao.

Tama te ugwa te asoba dabego tulama,
popodolo pai tiwai dao,”

Jopgo te po wali.

14 ¹Te Jopgo po ma olama, te po wai,
“Da we bidi e tęde pęwadage sogo bidibo dao.

Tama idago ame nanidu gagalasa,
haniani dwai kolesaga dade pedalobo dao.

2 Da te plauwa tiwai kigamu pedalama,
pio ma sasia pabo tiwai dao.

Tama me e tiwai dao.

Giliga noma pedalobo tiwai,
tama pogo giliga polo halua sabo tiwai dao.

3 Tama tiali goli, nago magi baso dago
kolesaga osabo dawę?

God, ena olo dao.

Tama magi baso nago ena po tų ela mobawe?

4 Da we bidi nago gedude meda mu yali.

Tama dego da hasegelama,
da tigi wiegi yai nago gedude ilaibawe? Mu meni.

5 Da e tęde bidabo bubuga dali,
kibu be dali si polo bodolu muai dao.

Bidi mego aga bidabo bubuga bobobage ma ilabo
usu egobeo.

6 Tama tibaso, ena nago tagala palao.

Ena bididu, ena homu dwagi yai emainao,
te sę bidi dabego dwagi yai homu

aga sę pio silibaso ebo tiwai gilama,” wali.

7 “Eno koneani, bidigo ni geliyu da,
teda pedalide sele elaluyu, gasa honu
ma pedalobo dao.

8 Tagala, aga page sele polobadu holai

ma sasia pai me.

9 Ma, t de w  elaluyu da, te gelai ni
tanede kulubi ma pedalaibao.

Aga holama, gesi ni holoyu,
nologo pedebo tiwai yaibao.

10 Ma, da bidi dabe, da te tiwai ebo menio.
Te da isibo sogo, te da mu tama sia sabo dao.
Tama me badugo da ma subo menio.

11 Me sogo genuai w  dali, sigi ge dali si mu
tama sula sabo dao.

12 Te tiwai me, we bidi dabe da isilama,
ma hodalobo menio,
te t  dali, dagalu dali si silibo sogoba usu naibao.
Tama augwali pila mubadi, magi nai mego
augwali me hodologobeo,” wali.

13-14 “Eno homugo nago ena
te isila pali bidi dabego buluba geme
dualigi sogo dao,
te usigi da, ena tede bidiyu,
te nago se e homu kilabo sogoba usu nigi pigi dao.
Tama eno homugo nago te enade
homu ma kone palabo sogo bodolu muao.
Ma, bidi me deli isibaso da,
aga ma bidigowe? Mu meni.
Tiali goli ena tonalu da goli, te nago ena ma bidimainu
bodolu muani usu nagasabo si.

15 Tama te sogo naga koneaiba,
naga digi ena nigai da homu yaibao.
Tama nago ena nage p de bidao homu yaibao.
Tama tibaso, ena nago i wabo si nage
p ba asaiba, nago i wabo dei.

16 Tama te sogo ena bilibode nago bugagia tonaluaibao.
Tiali goli, nago eno dwai se e nedegobeo.

17 Teda nago eno se e sela şanama,
te se e kone me egobe,
te bidigo nai begide bulama,
po da  walama, susi bo tiwai yaibao,”

Jopgo te po wali.

18-19 “Tiali goli, eno homugo te nai
dabe pedalogobe yali a  ebo.

- Eno subo tigidali nai dabe dolobo subo dao.
 Te bomai bulu du dabe alua pelama,
 olo t̄q tiwai pedalobo dao.
 Te moni masigi me aga bidali pesage
 taga pelama, ibaba kilasai subo dao.
 Te bomai w̄ dabego te masigi ibaba
 kidilibo dao, tama t̄q sela şanama,
 gasa buluba sela pabo dao.
 Tama tiali goli, God,
 te we bidi dabego homugo augwali
 bugagia bidigowe homu ebadi,
 nago haniani ş̄ elama,
 augwaligo te ebo homu silibo dao.
- 20 Nago bomogo augwali aiyaba
 elaluama, tama augwali isibo dao.
 Tama augwali isila pali sogo,
 augwaligo gesabidi gasagi yai pedalobo dao.
 Tama nago augwali te isila pali
 bidi dabego buluba taga palobo dao.
- 21 Tama nosali da, te we bidi dabe augwaligo augwa
 ogomanibolo genuai nogi mabode,
 o ma augwaligo nogi aiyaba elaluama,
 augwali hale ilibo si da,
 teda te isila pali bidi dabego te ş̄ koneyu,
 suyu me egobeo. Mu meni.
- 22 Augwa tigde dene ebo deli naga konebo dao.
 Tama augwali tigde elalubo ş̄ğ̄de gela wabo dao,”
 Joggo te po wali.

Elifasgo po si sogo ma wai

(Dq̄ 15)

Bidi dwai dabe dwai dene saibao

- 15** ¹ Joggo po ola silibo si, te bidi Elifas, te Teman hanu bidigo po
 wei ponoyu, e tama wali.
- ² “Jop, nage koneai bidi,
 tama nage dwagi yai kolesaga elalubo bidi dao.
 Tiali goli, nago magi baso po hauwa
 olama, wali asobo tiwai elama,
 pedauwalidu po hauwa dogia pobawe?”
- ³ Nago pogo hw̄hw̄i pabo.

- Tiali goli, nago po dwagi yai menio.
 Tama tego bidi me tau sogobeo. Menio.
- 4 Te tobage pogo te we bidigo kolesaga dolama,
 tama augwali God dologode me elalugobeo,
 tama aga me kone egobeo.
- 5 Nago dwai şe yali.
 Nago te tobage pogo naga yali dwai şe
 aiyaba mesegelainu elama, halubo po tiwai te obao.
 Nago po te ili po wabo bidigo po tiwai.
- 6 Eno nage po tų ela magobeo. Meni.
 Naga pogo digi naga ma po tų ela mayu,
 tama nago dwai şe polo yai dao olama, te ola mobao.
- 7 Mena tama tialiwe?
 Nago homugo bidi me hasia pedalisiaşbadi,
 tama nage ame nani homu eba, agawe?
 Godigo te bulu du nigisşama ebadi,
 naga idago nage ame nai yali bogo. Tega?
- 8 Nage te Godigo te şe dabe yaiba obadi,
 nage te sogo me nage tede bidai dawe?
 Nagaduba deli naga dwagi yai kolesaga elalubawe?
 Tega? Mu menio.
- 9 Nago kolesagago dago kolesaga me edelebeo.
 Nago koneani nai me, dago me koneanisei, te nai.
- 10 Da tomode ili nisi yai monu dabe bidibo.
 Tama augwaligo kibu bego nago ayago
 kibu be me edelai dao,” wali.
- 11 “Jop, Godigo homugo nago dene osola sulama,
 tama nage homu nagame elama, dua bidimainu
 yaibao.
 Tama me ma, dago po doanu olama,
 tama nagebolo dwagi yai po wai dao.
 Tiali goli, nago homugo Godigo
 te yainu ebo şe te olo da, te homu ebawe?
- 12-13 Nage noma selama hodaluşu,
 God dali wado ebogo nage gedu pę te ebao.
 Tama nago haniani dwai po agabolo te obao.
 Tiali goli, magi baso nago te tobage kolesaga ebawe?
- 14 We me, bidi me, Godigo gedude doloba pai me
 elalubeo.
- 15 Te ensel dabego bidi edelali.
 Tiali goli, Godigo augwaligo me badu
 kolesaga doloba pai subo menio.

- Tama dagalude nai dabe me Godigo
agai gedude dwagi yai menio.
- 16 Tiali goli, da tçde bidi da,
da dwagi yai mu menio.
Dago kolesaga da, damua pai mu dao.
Dago dwai şe yabo homu godolo naga ebo dao,
dogoni wa pai bidigo wę gegebo tiwai dao,” wali.
- 17 “Megi da, Jop, nago eno poba bugagia olo muao.
Eno sulama yali şe nagebolo ola mawaibao.
- 18 Eno te kolesaga te dwagi yai homu kolesaga yai
bidi dabede konea sai dao.
Augwaligo te kolesaga augwa ayade digi sai dao.
Tama augwaligo ena ola mani sogo,
te po me duala sabeo.
Augwaligo tigidali mu pusalio.
- 19 Te hani augwali augwa bulude bidibo.
Tama subigila bilai bidi dabe augwali bidiboba aselama,
augwaligo kolesaga dolai menio.”
- 20 “Eno po e tama dao. Bidi dwai dabe da,
dene sesa pidubadi, augwali isibo
sogoba usu nagasaibao. Magi baso meni.
Augwaligo gasa we bidi aiyaba ilama, dolobo dao.
- 21 Augwaligo haniani kulukulu odo bo si,
augwali wi mu ebo dao.
Augwaligo homugo dwai naigo augwali
dolainu asobao wabo dao.
Tama augwaligo homugo augwali
bugagia bidibao homu ebode da,
teda bidi dabe aselama, augwali dolama,
augwaligo nai dabe wi sagasobo dao.
- 22 Augwaligo po koneani.
Dwai nai dabe augwaliba sabolama, te hulua siyu,
tç mesegela sabo tiwai augwali
mesega saiba homu ebo dao.
Tama augwaligo konebo dao.
Augwali te dwai şede augwali geda mugobe
homu ebo dao.
Tama augwaligo koneani,
te boi bidi dabego augwali bobobage
kaço hwago ela muaiba homu ebo dao.
- 23 Augwali nai gege biliyu, bilibo dao.

- Tiali goli, nai meni yai subo dao.
 Tama augwaligo konebo dao,
 pađe dwai sogo augwaliba pedalama, tama be
 huliyu,
 t̄q mesega sabo tiwai mesega saiba homu ebo dao.
- 24 Augwaligo homu kolesaga dolo meniamu,
 tama dwai homu elama, augwali wi mu yaibao.
 Tama tego augwaligo homu kolesaga dolama
 mesegelaibao,
 te kingo aga boi bidi dolobo tiwai yaibao,” wali.
- 25 “Te dwai sogo te dwai bidi dabeba
 pedalaibao. Magi baso meni.
 Augwaligo homugo God tigidali bomu
 elalubo bidide genina mu da homu yaibao.
 Tama augwaligo tobolu gagea pelama,
 Godigo bomu usu sabo dao,
- 26 te hw̄ibo ugwa guduyu,
 te hw̄ibo ni name sabele tola selama,
 God aga dali hw̄igi pabo tiwai.
- 27 Megi da, augwali bugagia bidiyu,
 augwaligo tigi genuai elama,
 tama nai dabe hauwa elalubao.
- 28 Tiali goli, augwali bidibo hanu dolama,
 tama be dabe te pobelege pesage
 tiwai elama, bidi tede me bidigobeo.
- 29 Tama augwaligo moni nai dabe tigidali
 hagala silaibao.
- 30 Augwali te dolobo seđe geda mugobe.
 Teda augwali te hulua siyu,
 t̄q mesega sabo tiwai yaibao.
 God agai sebe e tiwai yaibao, isigo ni delama,
 waligo agai yabe da gasaba subigila sela pabo aq yaibao.
- 31 Augwaligo dwai tibo kolesaga daq wala selama,
 augwali homugo tego augwali
 dwagi yai mone sesaiba homu ebo dao.
 Tiali goli, meni.
 Augwaligo dwagi yai nai sabo me usu egobeo.
 Augwa tibo kolesaga mu da,
 teda augwaligo sabo masigi tiwai.
- 32 Tama augwali kibu be hauwa isiabadi,
 polo isila paibao,
 te sagane ni bidigo gelai tiwai yaibao.

- 33 Te tobage bidi dabego ş hauwa mu ebo dao.
 Tiali goli, te ş dwagi yai pedalobo menio.
 Augwali e tiwai dao,
     ni waingo wain du walobo tiwai.
 Tiali goli, augwali tau isişbadi,
     polo telega pabo tiwai dao.
 Tama augwali te ni oliv duduli hauwa walobo tiwai.
 Tiali goli, te duduli tulaluama, nedu du menia tiwai dao.
- 34 Te bidi hani Godigo po wali pişama
     ebo bidi hani da, olo bidaibao.
 Augwali wai bşu meni yaibao.
 Tama te doloba pai kolesaga işama
     mone sali bidi dabego be isi ulaibao.
- 35 Te dwai dwai ili po olama, tibo po wabo
     homu kolesaga
     te bidigo haliga tomode te we sibigo
     wai haligade pedalobo tiwai ebo dao.
 Augwaligo homu kolesaga dali, augwali haliga dali si
     te dwai kolesaga yabo homu paşanalubo dao.
 Tama tiyu, augwaligo haniani dwai ş ebo dao.”
 Te Teman hanu bidi Elifasgo te po Jopbolo wali.

Jopgo Elifasgo po wei ponobo po wali

(Dqı 16-17)

Jop agai suali, Godigo aga dolobo suali goli, agai Godibolo aga tau sao po wali

- 16** ¹ Jopgo po wei ponoyu, e tama wali,
² “Hauwa sogo me eno deli te po naga odali.
 Tama ma odobo ena hagela mu dao.
 Dagego ena tau me sabeo. Mu meni.
- ³ Dagego enabolo e tama wali,
 ‘Jop, nago po olo wş asobo tiwai tebao.
 Tama mena sogo pedauwali pania saibawe?
 Nago mena homu elaluyu, nage dwai bidiyu,
 dago po odaibawe? Meniwe te obao.
 Nago po wei ponoyu naga ebo.’
 Dagego te po wabo dao.
- ⁴ Tiali goli, dagebolo walaibao.
 Ma, dage ena yaligia dwai bidigi sogo da,
     teda eno dagego te ebo kolesaga tiwai dage dali
     megi igi dao.

- Eno po hauwa wabo da,
te eno hobede dagebolo ola mobao.
Tama eno tobolu gagamunobogo
dagebolo ola mayu, e tama tiwai igi dao,
te dwai nai dageba pedalibaso, noma siyu tigi dao.
- 5 Eno pedauwalidu po hauwa olama, dage bomo ilama,
dagego dene silimainu igi dao.
Tama eno tigi sogo da, te tobage kolesaga dabego
dage mena tama tau saibawe?
- 6 Tiali goli, enaduba ena kone palobo da. E tama tibo.
Eno po wabode, o ena po pedauwali
pania selama elaluyu da, tagala, tego ena tau
selama, eno dene silibo meni," wali.
- 7-8 "Mu tama, God. Nago eno bomo tigidali mu silalio.
Nago ena dili hania ilama, eno tigi nomona salio.
Tama tibaso, eno abagi dedego
ena sulama, augwali wi ebao.
Tama augwaligo homugo eno dwai şe yalio olama,
tama nago ena te dwai şe wei ponobao.
Augwaligo te homu ebo."^m
- 9 Godigo ena suyu, godolo isama,
ena agai boi bidi mu gagabao.
Agai ena dali şeşę genuai mu elama, eno tigi me dolobo,
te bulu yowigo bulu hasa aga kelego
pepedebo tiwai ebao," wali.
- 10 "Bidi dabego ena bobegela sali, enade dwai şe yainu.
Augwaligo ena gisugu mayu, eno naboge eleyu ebo.
- 11 Godigo ena aga tudiba mubo bagego
nogoba munama,
haniani dwai kolesaga ebo bagego nogoba muani.
- 12 Polobadu da, ena bugagia bidai dao.
Tiali goli, God aselama, tama eno dogoni
tola selama, dodolama, mu elali.
Tama ena mu dwali.
Agai ena te enego enebo nai me deli ilama,

---

^m 16:7-8 Bidi mebago homugo dago te vesde wali po begelama e tama po waina homu yali, "Mu tamao, God, nago eno bomo tigidali silali. Tama nago eno wai dabe dolama isalio. Nago eno tigi te mu nomona sabo şe ilama, te eno tigi bomo kimi mu meni yai. Tama te bidi dabego ena subo sogo da, augwaligo homugo eno dwai şe yaliwe homu yali, tama nago te dwai şe yali wei ponobo homu eyu, te nago enaba dene mabo şe genuai mu ebao."

- 13 tama agai ami bidi dabego ena enego enebo.
 Tama agai eno haliga togali,
 tama eno haliga buluba teda solama,
 t̄ɔba tigidali mu tulaluali.
 Godigo ena hobede dwasianu me ebeo. Mu menio.
- 14 Agai ena obo elama, ena dali hw̄ɔbo da,
 te bomai ami bidigo boi bidi dabego
 hanu sainu ebo tiwai te ebao.
- 15 Polobadu da, ena genuai nogi elalui dao.
 Tiali goli, megi da, ena nai meniama, dolama mu bidiba.
 Tama ena hale mu ebao.
 Tama au dodobage sela şanama,
 hobede ebo ugwa gudama bidibao.
- 16 Ena gela genina ma wabo digi, eno gedu b̄ɔ delama,
 tama eno gedu p̄ɛ mu yali.
 Tama eno gesabidi dwai mu elalubo.
- 17 Eno dwai ş̄ me is̄ɔbadi, tiali goli te ş̄ɛɛ dabe eno
 tigi olo dali mu pedalali.
 Eno gasa bidi dabe dali dwai ş̄ me ebeo.
 Tama me ma, eno gedu haluasa po me,
 ena bilali me, God aga gedude
 mu elalubadi goli da.”

Jopgo te po wali.

- 18 “T̄ɔ, odao. Ena isibo sogo te eno kaneme
 tulalubo si da,
 nago te kaneme haluamo. Menio.
 Nago te kaneme pepeli dilide elalumainu sula tagalao.
 Tama agai God i olama, te ş̄ɛɛ dodolomai yaibao.
- 19 Tiali goli, eno koneani, bidi me bidibo,
 ena pagede bidabo bidi dagalude bidibo.
 Agai koneani, eno magi dwai ş̄ me ebe.
 Tama agai eno po tau selama, bomo ilaibao.
 Tama tiyu, eno po t̄ɔ ebode ugwaba ela holaibao.
- 20 Te eno abagi dedego ena godolo is̄ɔmaiye,
 ena dolobo.
 Tiali goli, eno Godibolo gela geninama wabo dao.
- 21 Tama eno homugo te ena bidabo bidi
 agai ena tau somainu yaiba,
 te God dali po dodolobode,
 te bidigo aga abagi po dodolobo tau sabo yali
 gilama.

22 Magi baso meni.

Ena bidibo sogo bodolu pęwadage mu elalubaso,
eno homugo kibu be deli o si elalubao.

Tama ena isibo sunumidu pelama, tama ena ma
asogobeo,” wali.

17 1 “Ena mu dolama, eno hoboludu ogwa wai bomo
meni yai pedelama, tama ena isabo sogo
maga mu yagasalio.

Tama gų pagego ena teba asobo tonalubao.

2 Bidi dabe ena bagua selama dolaluyu,
tama ena posobo po wabo.

Tama eno augwaligo te dwai kolesaga augwa ebo suali.

3 God, ena digi eno nago po tų ebode ugwaba
ela hologobeo.

Bidi me deli bidibadi bogo ena pesage hasegelama,
tama po tų ebode agai e tama omai,
eno dwai sę me yai menio po omainu.

Tama nosali da, eno dwai sę me ebo si da,
teda te bidigo eno pesage selama,
tama nage dali po tų dodolamainu.

Te tobage kolesaga yabo bidi mu meni ena tau siyu.

Tama tibaso, naga digi naga bidi
gagalama, tama eno pesage sao.

4 Eno e abagi dedego ena tau sogobeo. Magi baso meni.

Nago augwaligo homu kolesaga paliama,
tama augwali megi kuna konebo meni.

Tama augwaligo ena aiyaba elaluabo homu naga ebo.

Tama tiyu yaide, nago augwaligo
ena aiyaba elalumainu sula tagalamo. Menio.

5 God, nago polo po me kone palao.

Te bidi mego aga abagigo mone dabe sabo homude
aga abagi olo dali po tų ela mobaso da,

teda te bidi aga dali, aga wai puluba dali si
augwa te yali dwai kolesagade
dene nosali saibao,” wali.

6 “Megi da, Godigo ena sęę mobaso sulama,

tama we bidi augwaligo eno gesabidiba pesą şabo.

Tama tigidali bulu badu ena posobo po weyu,
e tama wabo,

‘Suao. Jopgo dwai kolesaga mu yai digi,
tama aga dwai nai mu te dolobao,’

- augwaligo te po obao.
- 7 Ena homu şeş mu elama,
tama ena gela genina mu obao.
Tama tego eno gedu bş delama,
tama eno bugagia tonogobeo.
Tama ena dili pulu hş mu yali.
- 8 Te doloba pai bidi dabe augwali
magi naide dwai şe me işawai bidi dabe
augwaligo e nai eno tigde pedalobo
sulama, augwali noma salio.
Tama augwaligo suali,
dwai bidi dabe bugagia bidibo suali.
Tama augwaligo augwalide homu şeş mu yali.
- 9 Tiali goli, tagala. Te doloba pai bidi dabego augwa
dwagi yai kolesaga tagalogobeo. Menio.
Augwa doloba pai kolesaga naga yainu
bomo mu yaibao,” wali.
- 10 “Abagi dede, megi da, dage hodaluama, po ma wao.
Tiali goli, eno dagego po odobo sogo da,
teda eno homugo e tama tiaibao.
Dage me deli dwagi yai kolesaga dali,
homu kolesaga meni yai te yaba waibao.
- 11 Eno bidibo ula pşde mu tama sia sainu ebao.
Tigidali nai dabe eno godolo elama yainu yali şeş dabe,
megi da, eno ma egobeo.
- 12 Ena hulua sai madi me bidibao.
Tama eno abagi dedego menio po wali.
Nage ulade bidiba wali.
Augwaligo te po wali, ‘Nage moni homu igi.
Pşde ula yaibao,’ wali.
Tiali goli, eno suali da, moni hulua sai mu elalubo.
- 13 Isai bidi dabego bulu naga eno tonaluyu,
tama te da eno be elalubo aş igi sogo da,
teda ena dwai bidigi dao.
Tama ena te bulude pila muyu,
tama huli sesabigo ena mesega sai elalugi da.
- 14 Tama eno te gş page e tama nogi yaibao, ‘Eno aya.’
Tama dwasianu osogane dabego eno tigi tuaiba.
Teda eno augwali e tama nogi yaiba,
‘Eno ida dali, abe dali si,’ wagi da.
- 15 Tama eno homugo tama tidali,

nosali te seęę sia selama,
 ena bugagia bidaiba homu idali,
 teda eno olo dali tonaluidali.
 Tama dego ena bugagia ma bidaiba po waibawe?

¹⁶ Tama ena isilama,
 te isibo bidi dabego buluba aiya dulubo si da,
 teda eno homugo ena bugagia
 bidabo sunumi elaluaibawe?"

Jopgo te po wali.

Bildatgo si wabo po wali

(*Dqı 18*)

Godigo dwai bidi dabebolo dene geninama mu mabo dao

18 ¹ Jopgo po wala silibo si, te bidi Bildat te Suha bulu bidigo po wei ponoyu, e tama wali.

² "Jop, nisu nago pedauwali pania saibawe?
 Nago naga po bolo hasia bugagia kone palao,
 tama dago nage dali po waibao.

³ Magi baso nago da kau kibu yaligia
 kolesaga meni yai dao homu ebawe?

⁴ Naga seęęo naga ma me te dolobao.
 Jop, mena tama tialiwe?
 Nago homugo Godigo homu kolesaga hasegelama,
 nago homu kolesaga wali asomaina olama ebawe?
 Agai seęę mabo da dwai kolesaga ebo
 wei ponoyu, tama tibo dao.

Tama agai te kolesaga hasegelegobeo.
 Agai tigidali nai dabe nigilama,
 augwa pesagede muai dao.

Tama agai augwali sela saęobeo.
 Agai te masigi sela şanama, tğ olo tagalogobeo.
 Mu tama, mu menio.

⁵ Dwai kolesaga ebo bidi dabe augwali dene sabo dao.
 Godigo augwali silibo da, te bidigo lam sole
 sula sabo tiwai ebo dao.

⁶ Tama te bidi dabego augwa bede
 lam sole ula me elalubo sugobeo.
 Aga bede te hulua saibao.

⁷ Tama te bidi dabe augwali bugagia bidibo sogo da,
 augwali bomu elama, bilibo dao.

- Tiali goli, augwali seęę sabo sogo da, augwali mage
 basia selama, dua dua naga bilibo dao.
 Augwaligo gasa bidi dabede
 dwai se yabo homu ebo dao.
 Tiali goli, augwaligo ebo homu geda munama,
 te homugo augwa ma dolobo dao.
- 8 Augwali te bulu hasa te keęde tubo tiwai dao.
 Augwali te bidigo te bulu hasa sainu toę dogai digi,
 te hasa tulalubo tiwai dao.
- 9 Augwali te hasa dabe bade tola sabo tiwai dao.
 Awe, augwali te keęde mu daę walaibao.
- 10 Augwali te bidigo hasa tola sainu elama,
 bono gebelama, tola sabo tiwai dao.
 Tiali goli, te keę nanani bidi aga ma tola si da.
- 11 Augwali wi mu ilabo nai dabe da,
 te da tigidali bulu badu bobegela sai
 elalubo, augwali bilabo madi,” wali.
- 12 “Polobadu da, dwai seę ebo bidi dabe
 bugagia bidai dao.
 Tiali goli, megi da, augwali habuge elama, nasi mu ebo.
 Tama dwai sogo pedalobogo augwali dolainu no sealubo.
- 13 Gasi me deli dwai mu pedelama,
 tama te bidi dabego tigi nogo saęa
 dolama, augwali isilaibao.
- 14 Augwaligo homugo tibo augwa be dali,
 augwa mone dali sigo augwaligo
 bidibo ula usu ilaiba homu ebo dao.
 Tiali goli, isibo kolesagago augwali
 augwa bedu guda saęwaibao,
 tama augwali te isali bidi dabe dali bidigi paibao.
- 15 Augwali isilama nosali da,
 augwa hani dabe deli augwa te bede
 bidabo me bidigobeo.
 Tama tibaso, gasa bidi hani aselama,
 tama augwa masigi salfago nigai pauda
 te bede gelama,
 tama dwai denami sela saęwainu yaibao.
 Tama bidi dabe augwali te bede ma bidainu usu yaibao.
- 16 Dwai kolesaga ebo bidi dabe da, mu sia saibao,
 te ni aga pedali dali, nologo dali si sasia pelama,
 damua pabo tiwai yaibao.

- 17 Tama we bidi dabe augwali homu gegeda paibao,
tama te bulude augwa nogi sia saibao.
- 18 Te bage augwali bididuali sogo da,
augwaligo giliga ula suai dao.
Tiali goli, isibo augwaliba asaligo
augwali hulua sai madi mu pali.
- 19 Augwa hani da, mu hagawaibao.
Tama augwa wai puluba, o augwa wegigo wai dabe
augwa bulude me bidigobeo.
Mu meni. Tigidali mu isila paibao.
- 20 Tama te giliga asobo badu bidibo
bidigo me, giliga dega sabo badu bidibo bidigo
me, te dwai şe te bageba pedelali po odama,
tama augwali noma selama, wi mu yaibao.
- 21 Te tobage dolobo şe ebo,
te Godigo po wali pişama ebo bidi hani dali,
augwa bulu dali side te şe pedalaibao.”

Te Suha buludu asali bidi Bildatgo te po Jopbolo pusali.

Jopgo Bildatgo po wei ponobo po wali

(Dqı 19)

Jop aga mu dolama, agaduba mu bidali

- 19** ¹Tama Jopgo Bildatgo po wei ponoyu,
e tama wali,
- ²“Dagego pogo ena dolama, dene genuai mu te mobao.
Nisu dagego te po tagalaibawe?
- ³Megi da, hauwa sogo mu dagego
ena dolama, aiyaba elalubao.
Dagego ena dali boi hwişagasiyu tiwai yali,
tama dagego te şe ebode hale menio.
- ⁴Tiali goli, mu tama, Godigo gedude
eno dwai şe me yaibaso da, te da ena şe naga dao,
te dagego şe meni.
- ⁵Dagego homugo dage dwagi yai bidi dabe dao olama,
ena dwai şe ebo bidi dao homu ebawe?
Dagego homugo e dwai şe eno tigide yaibaso,
eno dwai şe yali dao olama,
dagego ena po tu ela mayu ebo.”

- 6 “Tiali goli, dolo koneao, eno dwai şe me ebe.
E şe dabe yali God aga homugo digi yalio,
tama te dolo menio.
Agai ena aga şuğuş sabo naide tola salio.
- 7 Godigo ena diluai şe mu elama, elalio.
Tama tibaso, eno agai ena taga palomainao olama,
i bomonama mu obao.
Tiali goli, agai eno i wei ponobeo.
Tama agai ena dali doloba pai şe ebeo.
- 8 Agai eno sunumi paliali, tama ena pabo usu egobeo.
Tama agai te sunumi hulua selama,
tama eno te sunumi suabo ağ ebeo.
- 9 Agai eno dwagi yai nogi dolaligo da,
tama megi da, we bidi dabego ena
dwai bidi da homu ebao.
- 10 Agai ena dolama, te bidigo be
sese mu huğibo tiwai yalio.
Eno homugo tiali agai ena bugagia
bidimainu tau saibao homu yai dao.
Tiali goli, agai eno te homu sese sela şayani,
bidigo te şagane ni guda şabo tiwai yai.
- 11 Godigo ena aga boi bidi homu elama,
tama ena dali şeşę genuai mu yali.
- 12 Aga boi hwıbo ami bidi dabe tagala palali.
Tama augwaligo ena dolabo sunumi nidigi aselama,
tama eno be bobegela selama,
tama ena dali hwıali,” wali.
- 13 “Godigo ena ama sologo ena tagalama,
digibulu bidimainu yali.
Tama eno abagi dedego me ena me konebe.
Augwaligo gedude ena gasa bulu bidi ağ ebo.
- 14 Tama ena deli kanemego me,
ena abagi dedego me, ena mu tagalali.
- 15 Te bidi dabe eno beba me sogo
bidagasiyu yali bidi dabego me,
augwaligo ena mu gegeda palalio.
Tama eno şe we dabego ena konebe.
- 16 Eno ena şe bidi i wabo dao.
Tiali goli, agai eno i wei ponama, enaba asobo menio.
Eno ena homu dene yabo po aga dali obadi digi, usubeo.
Agai ena homu dene elama, ena suagasobeo.

- 17 Eno po wabo si da, eno keledu dwai kugumini ebo,
tama ena we mugo ena pagede bidabo hagela ebo.
Tama ena ama solo mugo ena tonobo da,
olo nai tonobo aq ebo.
- 18 Tega! Ena be nani dwasianu
ogwa dabego ena posobo po olama, ena dolobo dao.
Ena gasaba me hogodasa pabo si,
augwaligo enabolo dwai po wabo.
- 19 Ena age solo mugo me ena godolo me ebeo.
Tama bidi dabe eno godolo mu yali bidi dabe,
augwaligo me ena tudi ola menama,
ena aiyaba elaluainu ebo.
- 20 Ena dili pulu ha elama,
ena mu nomona selama, bomo menia pali.
Ena mu dolama, ena mu isabo aq yali.
Awe, pađe mu ena isai dao,” wali.
- 21 “Dage eno abagi dabe, dagego ena hobede elama,
tau sama. Magi baso meni.
God aga nogogo mu ena elama,
tama ena dolali elaluba.
- 22 Magi baso dagego ena dolobao,
Godigo ena dolobo yali gilama?
Dagego ena dwai bidibo sulama goli,
magi baso ena aiyaba elaluainu po
hauwa mu haniani po obawe?” wali.
- 23 “Hobede mu da.
Eno homugo bidi mego eno po buku me
delide aşa po wagi da,
eno po hagaidali weyu, me elalumai igi dao.
- 24 Eno homugo augwaligo eno po
masigi togolama, aşelama, tede elalumai igi dao.
Tama te po tigidali sogo tede elalumainu.
- 25 Tiali goli, eno koneani, bidi ena pagede bidiyu,
te ena ma dobola sabo te bidi bidibo.
Tama nosali aga aselama, e tade dodolagasaiba.
- 26 Eno e tigiwali da, hasia dolaibao.
Tiali goli, ena tigiwali dali me bididu da,
teda eno God sueibao.
- 27 Awe, gasa bidi dabego naga God sugobeo. Menio.
Ena digi me ena God sueibao.

- Ena aga suabo homu bomu mu ebao.
 28 Dagego e tama wabo dao,
 ‘Dago Jop po tų ela mabo kolesaga tagalogobe.
 Magi baso meni. Te dolali sę page
 aga tigide te elalubao,’ dagego te po wabo dao.
 29 Tiali goli, dage digi dua dao.
 Dagego te tobage pogo Godigo sębę hodolaibao,
 tama agai dage dene genuai mu mawaibao.
 Tama agai te sę ebo si da, dagego koneaiba,
 dwai sę ebo bidi dabe augwali
 Godigo po tų eboba sabolaibao,”
 Jopgo te po wai.

Sofargo si wabo po wali

(Dađ 20)

Dwai bidi dabe pęwadage sogo bugagia bidaibao

- 20** 1 Jopgo po ola silibo si, tama te bidi Sofar te Nama tų bidigo po
 wei ponoyu, e tama wali.
 2 “Jop, odao. Nago pogo ena noma selama,
 tama ena homu hauwa mu te ebao.
 Tama eno nago po polo wei ponaibao.
 3 Nago wado po eno polo odali.
 Tama tego da hale mu ilali.
 Tiali goli, eno dwagi yai homu kolesaga elalubao,
 tama eno nago po dolo wei ponaiba.
 4 Nago koneani, polobadu gagalasa mu da,
 polobadu Godigo we bidi tųba tagalalidu gagalasa,
 megiba usu nagasali da,
 5 te dwai kolesaga ebo bidi dabe augwali
 pęwadage sogo
 tųde bugagia godolo elama, bidai dao.
 Te God tudiba mubo bidigo bugai
 homu ebo sogo te bobobage menio.
 6 Te tobage bidi genuai bidi nigilama,
 genuai nogi te we bidigo gedude saibao.
 Te bidi aga te bulu du tiwai pų dali dađ elalubo
 tiwai dao.
 7 Tiali goli, te bidi aga di dolobo tiwai dolaibao.
 Tama aga sesemane mu hagawaibao.
 Tama bidi dabego aga polobadu sulama

koneani bidi dabego da,
 augwaligo e tama po waibao, ‘E bidi mage şę yaliwe?
 Megi da, aga menade bidibowe?’ te po waibao.

8 Te tobage bidi aga te hulide ebo nade
 hagabo tiwai deli sogo hagawaibao.

Awe, bidi dabego aga mu ma sugobeo.

9 Mu tama mu, aga, aga bulude munu ma bidigobeo.
 Tama tede bidibo bidigo aga munu me sugobeo.

10 Tama aga wai pulubago augwa ayago wi sali nai
 te nai meni yai bidi dabebolo wei ponaibao.

Te doado bage aga digi
 te nai meni yai bidide wi sali nai wei ponaibao.

11 Ma, aga gesi bidide bidiyu,
 bomo hauwa mu elalui da,
 teda deli sogo tama aga isaibao.
 Tama aga bomo sese mu tama siliyu,
 aga te gų pagede pila muyu elaluaibao,” wali.

12-13 “Te dwai bidi dabego dwai kolesaga
 godolo ebo dao.

Tama augwaligo
 te dwai kolesaga tagalabo homu ebeo,
 te bidigo pusai nai godolo ebo tiwai
 tama aga hamena dologoba munama,
 tama te nai pusu polo silisą emainu.

14 Tiali goli, augwa dwai kolesagago augwa
 ma dolaibao,

te tubo nai te bidigo haliga tomoba
 pabo tiwai yali gilama,
 tama augwa haligade te dwai gulago
 nabi tiwai pedelama,
 tama nosali augwa ma dolaibao.

15 Dwai bidi dabego mone dabe hauwa mu
 sisinibo dao,

augwa te nai wi sabo kolesaga ebogo.

Tiali goli, Godigo te kolesaga sela şawaibao,
 te bidigo nai hauwa dalama,
 tama ma bugulobo yali gilama tiaibao.

16 Te tobagego sisinibo naigo augwa ma dolaibao,
 te gula manigo bidi gų kelama,

agai dwai nabigo augwali ela isilibo tiwai yaibao.

17 Augwaligo te nai dabe sisinibo si da,

- augwaligo homugo te nai dabe elalubaso,
 augwali bugagia bidiyu,
 dwagi yai homu yaiba homu yali.
 Tiali goli, augwaligo te homu kolesaga geda muaibao.
- 18 Augwali olo dali bomai şe yali, te mone dabe,
 te nai nai dabe olo dali bomai şe yali.
 Tiali goli, augwali te nai dabe nogo tolaluyu,
 dwagi yai homu idugobe. Magi baso meni.
 Godigo yaide gasa bidi dabego
 augwaligo te nai dabe somainu yaibao.
- 19 Agai te tama tiaibao. Magi baso meni.
 Augwaligo nai meni yai bidi dabe hobede işama
 yali pode.
 Meni. Augwaligo augwalide dwai şe yali.
 Tama haniani tibo şe elama, tibo po olama,
 gasa bidigo be dabe sali.
- 20 Tigidali sogo augwaligo gasa bidigo
 nai sulama, peş eyu yali.
 Tama augwaligo te nai dabe sabo
 hodo me dolabo homu me ebeo.
 Tama tibaso, God augwaligo te godolo ebo nai
 me tolalumainu sula tagalabo homu ebe.
- 21 Mena nai dabe augwaligo me godolo yali da,
 teda augwaligo siyu naga ebo dao,
 te bidigo dwagi yai tubo nai sulama, tula siliyu yaide,
 dage me tagalabo homu ebe tiwai yali gilama.
 Tiali goli, te dwagi yai sogo
 te peşadage sogo bidama, tama sia saibao.
- 22 Augwaligo te dwagi dwagi yai nai dabe
 elalubo sogo da,
 genuai seşego augwali mesegelama,
 tama dwai dene dabego augwali
 aiyaba mu elaluaiba,” Sofargo te po wali.
- 23 “Te nai dabe hauwa sabo homu yali bidi dabe da,
 teda Godigo augwaligo nai hauwa
 mu somainu sula tagalaibao.
 Tiali goli, te sabo homu ebo nai dabe dao,
 te dwagi yai nai dabe meni. Menio.
 Godigo te bage dali seşe genuai mu eyu,
 tama agai haniani seşe augwalibolo menama,
 tama augwali mu paşana paibao.
- 24 Agai boi bidi dabe teba tagala palaiba.

- Te augwa hwıbo ge hwa dali,
 ene te brasgo nigai dali, tama tagala palaibao.
 Tama te dwai bidi te boi bidigo hwa
 tolasa asobo sulama, wi pobaso da,
 teda te boi bidi dabego enesigi selama,
 ene te bras ula yaigo enaibao.
- 25 Tama te enego augwali tigide teda paibao.
 Te dwai bidi dabego te enede augwaligo
 kaneme elalubo subaso da, augwali wi mu yaibao.
- 26 Tigidali wa hulu dabe, mone dabe,
 augwaligo sisinani nai dabe da, sese dola silaibao.
 Tama te dwai bidi dabe dali,
 augwa we wai puluba dali sese,
 te bidi mego dalisama yai iside sese hagala silaibao.
- 27 Dagalı aga digi te bidi dabego seęę hanilaibao.
 Tama toęo me po tu ela mawaibao.
- 28 Godigo augwali dali sebę mu yaibao.
 Te agai augwaligo dwai seęę wei ponoyu da,
 teda augwaligo mone nai dabe
 sese hagala silaibao, te genuai we asiyu,
 augwaligo nai dabe sese da selasa pabo tiwai yaibao.
 Tama deli me elalugobeo.
- 29 Godigo te dwai se ebo bidi dabego
 te dwai seęę somainu daı ilai dao.
 Awe, augwali te silibo tiwai emainu tiwai dao,”
 Sofargo te po wali.

Jopgo Sofargo po wei ponobo po wali

(Dqı 21)

Dwai bidi dabe augwali bugagia bidibo po

- 21** ¹Tama te Jopgo po wei ponoyu, e tama wali.
²“Eno homugo dagego olo bugagia
 eno po waboba munama, odao.
 Tama dagego tama tiyu da,
 teda dagego eno homu dwagi yai bidimainu ilaibao.
- ³Eno po bolo omainu sula tagaliyu bolo yao.
 Tama eno po wala silibo si, tama da,
 Sofar, nago ena posobo po ma waganio.
- ⁴Tiali goli, odao. Eno bidi dabede po elalubowe?
 Mu menio. Eno Godide po elalubo.

- Tama tibaso, eno haliga dene mu ebao,
 agai eno po wei ponisa ebo pode.
- 5 Dagego ena bugagia tonalua.
 Tama dage noma selama, hodaluyu yaide,
 duga nogo gaugo halua naibao.
- 6 Eno te dwai nai dabe enaba pedaaliba homu
 ebo sogo da,
 ena wi genuai mu elama, noma genuai mu
 sabo dao,” wali.
- 7 “Magi baso Godigo dwai kolesaga ebo bidi dabe
 sula tagalama, tama augwali bugagia bidama,
 augwali monu dabe ebo da, agawe?
 Tama magi baso agai augwali genuai nogi selama,
 nai dabe hauwa elaluminu sula tagalaliwe?
- 8 Te bidi dabe augwa wai puluba dali
 wai wai puluba dali si bidibo.
 Tama augwali bidiyu, augwa
 te wai puluba genuai ebo subo.
- 9 Te dwai kolesaga ebo bidigo
 we wai dabe bugagia augwa bedo bidibo.
 Tama magi nai mego augwali wi me ilibe,
 tama Godigo augwali dene me ilibe.
- 10 Augwa bulmakau kibu omaigo so kibu tabi ilama,
 tama augwa wai dwagi yai saganama, me isibeo.
- 11 Te bidi dabe augwaligo wai puluba
 hauwa mu bidibo,
 augwa sipsip kibu namba tiwai bidibo.
 Tama augwa te wai puluba teabi subigila
 ola bilimainu sula tagalobo.
- 12 Bidi dabego gita dali, temborin dali,
 ona dabe tama eliyu, dwagi yai hwa mu wabo.
 Tama te wai dabego dwagi yai homu ebo teabi wabo.
- 13 Tigidali sogo dwai bidi dabe augwali
 bugagia bidiyu ebo.
 Tama augwali isilama,
 isibo bidi dabego buluba painu ebo si da,
 augwali gasi elama, dene me eyu ebe,” wali.
- 14 “Te dwai kolesaga ebo bidi dabe bidibadi,
 augwaligo Godibolo e tama wabo dao,
 ‘Nago da taga palama, naga pao,’ wabo dao.

‘Dago nago po odama, wali pogobeo,’ wabo.

15 Me ma, augwaligo e tama wabo,
 ‘God te Tigidali Bomo Elalubo, te dewe?’ wabo,
 ‘dago magi baso agaba lotu po weyu,
 aga dologode elaluaibawe?’

Tama dago ma agaba gedu haluasa po weyu da,
 dago mena dwagi yai nai saibawe?’

Augwaligo te tobage po wabo dao.

16 Te bidi dabe augwali bugagia bidiyu,
 nai dabe hauwa mu sabo dao.

Tiali goli, te nai dabe augwa bomogo naga
 te nai sabo menio.

Tama tibaso, eno te dwai bidi dabeba olo munama,
 augwaligo po wali, me kolesaga wali pogobeo,”
 Jopgo te po wali.

17 “Eno suali, Godigo dwai bidi dabe
 hauwa sogo isilibo menio.

Tama hauwa sogo God dwai sogo augwaliba munama,
 tama augwali dene sabo menio.

Tama Godigo te bage dali şeş ebo sogo da,
 te hauwa sogo augwalibolo dene mabo meni.

18 Eno suali, Godigo hauwa sogo augwali
 te bomai waligo sasi nosai sela şabo aq ebo menio.

19 Bidi dabego te po wabo dao,
 ‘Godigo dwai şe ebo bidigo wai dabe dolobo dao,’
 wali,

‘augwa ayago dwai şeş wei ponoyu.’

Tiali goli, eno homugo te kolesaga dolo meni.

Teda Godigo te dwai bidi dabe augwa tigide digi
 te dene maiabo goli da, teda augwaligo koneaibao,
 Godigo augwa dwai şe dolo ponobo dao.

20 Awe, augwa digi sulama, dene
 konemainu te Godigo şeş,
 te God Tigidali Bomo Page Bidi.

21 Tama augwali te isibo bidi dabego
 buluba bidigi pabo si da,
 augwaligo augwa we wai puluba
 mena tama bidibo olama, kone me egobeo,”

Jopgo te po wali.

22 “Te ensel sibigo da edelalio.

- Tiali goli, Godigo augwaligo kolesaga osola subo dao.
 Tama tibaso, dego God ola mabo usu yaiba,
 te mena kolesaga dwagi yai dabe emainu. Bidi meni.
- 23-24 Eno sulama, we bidi me badu
 augwa bidibode dwagi yai bugagia bidibo suali,
 te doğai hauwa yai hasa tiwai dao.
 Augwali gasi me isama, sege me isama, tama bidama,
 augwa isibo bodoluba sabalobo si tama isiyu ebo.
- 25 Tama me badu we bidi bugagia bidibo meni.
 Te we bidi dabe augwa
 bidibo ula hagede kone palama, ha ebo dao.
 Augwali dwagi yai homu godolo isiabadi,
 tama augwali isiboba usu nagasobo dao.
- 26 Tiali goli, tigidali we bidi isiyu naga ebo dao.
 Tama augwali tigidali gu pagede deli madi kigilama,
 pila muyu, da tiwai si naga ebo dao.
 Tama te osogane dabe augwali tigide pagabo dao,” wali.
- 27 “Eno polo koneani, dagego homu dabe.
 Dagego ena aiyaba elaluabo homu naga te ebao.
- 28 Dagego te po wali,
 ‘Te dwai dwai se dabe te genuai bidi dabe
 te dwai kolesaga ebo bidi tigide pedalobo dao,’
 po wali.
 ‘Tama augwaligo be dabe sese dolobo dao.
 Tama bidi dabego augwali ma subo menio.’
 Dagego te po wali.
- 29 Tiali goli, eno homugo dagego iba peyu,
 eda soayu ebo bidi dabebolo
 po hanalube yali pogo te gasa bulu taga solama,
 pabo bidi dabebolote dwai se ebo bidi dabede mena
 tama tibo dawo po hanalubeo.
- 30 Mu tama. Augwaligo dagebolo e tama waibao.
 Te God sebe elama, tama dwai se pedalumainogo elama,
 tama we bidi hani deli pesage badu dolainu da,
 teda agai te dwai kolesaga ebo we bidi
 dolobo menio.
 Menio. Augwali bugagia bidimainu sula tagalobo dao.
- 31 Tama tibaso, dego dwai kolesaga ebo
 bidi dabe po tu ela mawaibawe?
 Bidi mego augwali po tu ela maiabo menio.
 Tama augwaligo dwai kolesaga wei ponainogo

augwali tigide dene ilabo bidi menio.

32-33 Tama te dwai bidi dabe

isibo sogo da, we bidi hauwa mu sisinagasobo dao,

bidigo augwali nedebo usugobeo

Tama augwaligo agai tigi sela pelama,

gɔ pageba pubaligi pabo dao.

Tama bidi me badugo augwaligo gɔ page

bugagia tonalubo dao.

Tama dwai bidi dabe gɔ pagede bugagia pila mubo dao.

34 Eno te tobage kolesaga

te dwai sɛ yali bidi dabede pedalobo subaso,

eno te homu ebao, dage ili po olama,

gani bole ebo bidi dabe dao.

Dagego homugo te dagego enabolo pogo

eno haliga dili ilimainu ebawe? Te bage?

Hobede ebo.

Te po dabego ena deli me tau sabeo,”

Jopgo te aga abagi selabolo te po wai.

Elifasgo sela wabo po pusali

(Dq̄ 22)

Ma, Jopgo homu begeligi sogo da, teda Godigo
agade dwagi yai sɛ mu igi dao

22 ¹ Jopgo po ola silibo si, te Elifas hanu Teman bidigo po wei
ponoyu, e tama wali,

² “Da olo bidi dabego God tau sabo sɛ dabe ebo
usugowe?

Mu meni. Te koneai bidi dabe me usu egobeo.

³ Nago homugo nago doloba pai kolesagago

God Tigidali Bomo Elalubo Bidi agai yabo sɛ

tau saibawe?

Ma, nago dwagi yai kolesaga naga

eyu da, nago homugo tego Godibolo

dwagi yai ilaibawe? Mu meni.”

⁴ Ma, nago homu nago Godiba lotu po weyu,

tama aga dologode bidibaso, agai nage sesanama,

nage po tɔ̄ ela mani, nago te homu ebawe?

Te mu meni.

⁵ Jop, nago haniani dwai kolesaga mu yai dao,

tama silibeo.

Tama te po pagede naga God nage po tų te ela mobao,”
wali.

6 “Nago e tama kolesaga yai dao.

Nago naga abagi dabe negeli mani, tama augwaligo
nagebolo augwa doado bage meba osogo menama,
tonalumainu yali.

Ma, augwaligo te negeli sali dolo wei ponesiaşbaso da,
teda nago te sali nai mu sobaso, usu yaibao.

Mebago nagebolo augwaligo ugwa nagebolo
te tiwai osogo mani.

Tiali goli, augwaligo te negeli wei ponai goli,
nago augwalibolo te ugwa wei ma masiaşbaso da,
augwa tigi haluabo ugwa meni.^o

7 Bidi dabe augwaligo dogoni aloa sali,
tiali goli nago augwalibolo wę mawai menio.

Tama me nago augwali nasi ebadi,
nago augwali nai mabeo.

8 Nage genuai bidi, tama nage genuai nogi yali.

Nago tama tiyu yai nago homugo tigidali
şę nagaduba homugo yaibao wali.

Tama nago gasa bidi dabego tų dage dali sai dao.

9 Me te we sibi augwa bidi isai baso, augwali aselama,
nagebolo augwali tau sao obadi,
nago augwali tau sabeo. Menio.

Nago augwali sela şaşbaso, augwali pai dao.

Tama tiyu yaide,

augwaligo wai puluba dabe me
dwagi yai tau me siyu, tama bugagia bidibeo.

10 Nago te kolesaga dabe yai dao.

Tama tiyu, megi da, nage tola selama,
nage dolabo nai dabego nage bobegela selama,
dolabo nai polo aselama, tama nage wi ilibao.

11 Te hulua sai tiwaigo nage mesegelama,

tama nago nai dabe me sugobeo.

Me te dene mabo şę hauwa nageba pedelai dao,
te wę genuaigo nage te mesega sali tiwai dao,” wali.

ⁿ 22:3 Jop 35:6-8   ^o 22:6 Te Elifasgo te Jobgo te şę ebaş po wali kolesaga, te bomş yai pogo te Israel dabe augwaliba habu mu selibasş, augwaligo te şę isawani şę po. Te buku Kisim Bek Daş 22:26-27; Lo 24:6; 24:10-13, tede dabe te po elalubo suaş.

12 “Jop, suao, te hq dabe tigidali ugwanu mu elalubao.
Tiali goli, God te dagalude bidiyu,
aga te hq dabe edelama, ugwadu mu bidibao.

13-14 Eno homugo tego nago homu kolesaga
hodaluama, nago e tama po wabo dao,
‘Godigo mena nai dabe koneaniwe?
Aga dagalude ugwadu mu bilibo dao,
tama moni pogo aga mesega sali,
tama moni hulua saligo aga mesega sali.
Tama agai da subeo.
Agai dago kolesaga mena tama dagalogowe?’
nago te po wabo dao.”^p

Elifasgo te po wai.

15 “Tiali goli, Jop, nago mena tama tialiwe?
Nago tigidali dwai sunumidu painu bomu genuai ebawe?
Te da, te dwai kolesaga ebo bidi dabego
wali pabo tu dao.

16 Augwali monu dabe isaþo sogo,
deli sogo tama Godigo augwali silali dao.
Augwali te be me te genuai wu sesegede elalui,
te wu asiyu, te be dolama, masigi dali,
ni nami dali si, te wu tolasa pabo tiwai yali.

17 Te bidi dabe augwaligo Godibolo e tama wali,
‘Nago da tagalama, naga pa,’ me ma augwaligo
e tama wali,
‘God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo dade
magi su mu ebo usugowe?’

18 Tiali goli, augwaligo konebe,
Godigo digi augwalibolo
te dwagi yai nai mawai da homu ebe.
Tama tibaso, eno olo te dwai bidi dabego poba
olo munama,
augwaligo homu kolesaga wali me pogobeo.

19 Te doloba pai bidi dabego Godigo
dwai bidi dabe tigde dene ilibo suali,
tama augwali tede

---

^p 22:13-14 Te Elifasgo Jopgo homude elalubo su agai konebe homu ebao. Jopgo te tama po wali, Godigo te dwai kolesaga ebo bidi dabe dolobeo wali po te Daı 21:29-33 tede elalubo suao. Tiali goli, Jopgo te tama me wabe, Godigo te dwai kolesaga ebo bidi dabe susayu, tama agai augwaligo ebo kolesaga dagala subo meni, te po agai wabeo.

- dwagi yai homu pemene ebo dao.
 Tama dwai kolesaga magi naide
 meni yai bidi dabe da, augwaligo
 te dwai bidi dabe keņe po wabo dao.
 20 Augwaligo e tama wabo dao, 'Dwagi yai mu da,
 te dago boi bidi dabe polo dolai yabo.
 Tama isigo augwaligo dwagi dwagi yai nai
 dela pela silalio,' te po wabo."
 Elifasgo te po wali.
- 21 "Megi da, Jop, odao.
 Megi nago God dali po dodolama,
 tama dedeli homu yao.
 Ma, naga tama tiyu da, teda agai nage usu ma ilama,
 tama nage bugagia ma bidaibao.
- 22 Nago agai nage mawainu ebo
 kolesaga po nago tigidali sao.
 Tama agai po nago homude bugagia mu muao.
- 23 Nage God Tigidali Bomo Elalubo Bidiba
 ma asiyu da, teda agai nago seęe sela şana silama,
 tama nage bugagia ma bidaibao.
 Tama nago te dwai kolesaga tudi ola menama,
 tama nage te tobage kolesagade digibulu bidao.
- 24 Te nago dwagi yai gol masigi tigidali
 te dwai madi şana silao, tama tiyu da, usu yaibao.
- 25 Tama nago God agai nago homude
 te dwagi yai gol dali,
 silva dali si hasegelainu yao.
- 26 Nago tama tiyu da, teda nago dwagi yai homu
 genuai mu te God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
 nage bugagia te se yali pode yaibao.
 Tama nage aga dali haliga tegaluama, dua bidaibao.
- 27 Tama nago agaba gedu haluasa po olama,
 tama agai nago gedu haluasa po wabo odama,
 tama nago hanalubo nai dabe nage mawaibao.
 Tama naga Godide daų wali po
 wali peyu, dwagi yai homu elama,
 te daų walali po usu naibao.
- 28 Tama nago se me yainu homu daų wali se dabe da,
 te da Godigo nago te se emainu sula tagalama,
 dwagi yai pedalomainu sula tagalaibao.
 Tama Godigo nage bidibo page bugagia mu ilaibao.

29 Nago koneani.

Godigo augwa nogi ugwaba sabo bidi aiyaba
elalubo dao.

Me ma, agai te augwa digi aiyaba
elalubo we bidi ugwaba sabo dao,
tama augwali bugagia bidibo dao.

30 Tama Godigo gedude nage doloba pai bidi bidibaso,
agai dwai şe ebo we bidi me
hobede eyu, tama augwali ma saibao.
Augwali hagagobeo.”

Elifasgo te po wali.

Jopgo Elifasgo wali po wei ponobo po wali

(Daı 23-24)

Jop agai Godigo po tų ebode ugwaba ela holobo usu yaibao

23

¹ Tama Jopgo po wei ponoyu, e tama wali.

² “Odao. Megi me eno homu dwai elalubo.

Tama eno homugo te dwai nai dabego
ena doloba te po hauwa mu waibao.

Ena gela wabo togolainu sinabao goli,
eno usu munu me ebeo.

³ Hobede mu dao. Ma, eno God bidibo pesage
eno koneai tigi sogo da, megi tama ena pelama,
aga gedude mu dolo doligi pigi dao.

⁴ Tama teda eno te dwai dwai şe dabe
ena tigi yali po pusugi dao.

Eno po tų ebo tau somainu po hauwa mu wagi dao.

⁵ Tama eno koneaiba, agai eno po wei ponobo suaibao.
Tama eno agai homu kolesagade ebo homu koneaibao.

⁶ Dagego homugo Godigo bomogo ena aiyaba elaluama,
ena dali boi bidi homu yaiba weyu obawe?

Mu menio.

Agai eno poba olo saganama, odaibao.

⁷ Ena doloba pai bidi.

Tama ena agai gedude dolo po tųde doliyu da,
eno aga dali po migi dao.

Tama agai eno po odoyu da, teda agai e tama waibao,
eno dwai şe me agai gedude me ebeo po wagi dao.

Tama eno po tų da, mu siligi da,” wali.

- 8 “Awe, ena God bidibo pesage
 eno koneai tigi sogo da, tama igi da.
 Tiali goli, ena God giliga asobo badu bidibowe weyu,
 gegegi peyu da, tede bidibo sugobeo.
 Tama eno aga giliga dega sabo madi gege peyu da,
 eno aga tede bidibo sugobeo.
- 9 Godigo se me not badu,
 me saut badu me ebo goli,
 eno aga dwasianu me subeo.
- 10 Tiali goli, Godigo ena bilibo dabe tigidali
 mu koneanio.
 Ma, aga ena usu siyu da, teda agai ena tonobo da
 wiegi yai gol masigi tonobo tiwai yaibao.
- 11 Tigidali sogo ena aga bilibo sunumidu naga
 bilibo dao.
 Eno te sunumi tagalama, gasa sunumidu me pabeo.
- 12 Tama eno agai te tiwai ya wali po me sela saıbeo.
 Menio. Eno agai enabolo mani po wali peyu yai dao.
 Agai po pusu mu elama, tigidali deli deli sogo
 tuabo naigo pusu edelalio,” wali.
- 13 “Tiali goli, Godigo homugo magi se me yainu
 yali da, tama dego agai homu ma hasegelaiabwe?
 Agai me hasegelegobeo.
 Tama agai magi se me yainogo da,
 teda agai eyu naga ebo dao.
- 14 Tama tiyu yaide, agai homugo enade
 magi se me yabo
 homu ebaso da, agai ebo dao.
 Ma, agai haniani homu kolesaga me elalubo.
- 15 Tama tiyu yaide, ena aga gesabidide mu bidibao,
 tama ena agade wi mu ebao.
 Eno agai ebo kolesaga kone palama,
 eno dili didibili mu ebo.
- 16 God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
 eno bomo silama, tama ena wi mu ilalio.
- 17 Hasia ena tama bidai meni. Meni.
 Godigo tama te be huliassa tiwaigo ena mesega sagasali.
 Tiali goli, ena te hulide wi meni,
 ena te God dali naga wi ebao,”
- Jopgo te po wai.

Jopgo homugo Godigo doloba pai kolesaga ebeo homu yali

24

- ¹Tama Jop agai po genina ma weyu, e tama wali,
 “Magi baso God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
 dwai bidi dabe po tų yabo bodolu mube yaliwe?
 Tama magi baso te we bidigo God wali pelama,
 te tobage po tų yabo sogo olo dali
 magi baso tonalubowe?
- ²Te dwai kolesaga ebo bidi dabe
 augwaligo gasa bidi dabego tų wi sainu yali.
 Tama tiyu yaide, augwali tų ąı ibanu pogolobo dao.
 Tama te bidi dabego homugo tiaibao,
 te augwa tų da homu yaibao.
 Tama augwaligo mena sipsip kibu wi selama,
 augwa sipsip dali gea paligi pali.
- ³Te bidi dwai dabe augwaligo
 wilawe we dabego donki kibu wi sabo dao.
 Tama te we dabe augwaligo ş elama,
 augwa wai dabe negabo usu ebo menio.
 Tama te we dabego negeli sainu ebo sogo,
 te bidi dabe augwa gi ş ebo
 bulmakau kibu osogo siyu, tonaluyu,
 te wego te negeli wei ponobo sogoba usu nubo dao.
- ⁴Tama te dwai bidi dabego te moni nai dabe
 meni yai bidi dabe wi ilibo dao.
 Tama augwaligo augwa homugo magi ş me egobeo.
 Augwali wi elama,
 te dwai bidi dabe digibulu bidibo dao.
- ⁵Hobede ya.
 Te we bidi augwali te wa pai buluba
 bidigi pomainu ebo dao.
 Tama augwali te bulu kibu donki ebo
 gilama nai meni yai bulude augwa
 wai puluba maiabo nai bomai ş elama,
 mabo dao.
- ⁶Augwali gasa bagego tųba pelama,
 haniani nai dwai dabe selama, naga asobo dao.
 Tama dwai ş ebo bidi dabego gide augwa ş
 bidi dabego te wain nedu du polo toga sai madi,
 te bage te nai meni yai bidi dabe augwali
 te giba pelama,
 te wain du deli deli walalubo dabe augwaligo saibao.

- 7 Te hulide augwali olo pilama,
tama augwaligo tigi kedau ebo dao.
Augwa tigiwali haluama piabo ugwa menio.
- 8 Augwali bulu du yai madi bidibadi yaide,
tulubage tuluyu, augwali tula pabo dao.
Augwa be meniama, tama masigi
dologoba geme duala sigi pabo dao,
te tulubage tuidali weyu” wali.
- 9 “Te dwai bidi dabe augwali
te wilawe we dabeba pabo dao,
tama augwaligo wai bõu dabe bomonama eyu
sabo dao.
Tama augwaligo te wai bõu dabe
augwaligo olo se ebo bidi gagalobo dao.
Tama dwai bidi dabe augwaligo
te nai meni yai we bidi dabego
wai dabe oda selama, tama tola selama,
te we bidi dabego augwa negeli yali wei ponomainu.
- 10 Tiali goli, te bage te we bidi
augwa tigi haluabo ugwa meni.
Augwali gasa bidi dabego giba se igi pelama,
te wit nai augwa nai tubo beba sisinigi pabo dao.
Tiali goli, augwa mu da tuabo nai meni ebo dao.
Tama augwali nasi dwai mu ebo dao.
- 11 Augwali te ni oliv sili tomode se ela bilama,
tama te oliv du te masinigo pegebo dao,
te olivgo wel nigimainu.
Tiali goli, augwaligo te oliv wel tubo usubeo.
Tama mebago te wain du sagago gose genama,
tama wain we sabo se yai dao.
Tiali goli, te se ebo bage augwa mu te wain we tugobeo.
Tama augwali dogoni aloa sabo dao.
Magi baso meni, te page bidigo habu selai dao.
- 12 Te moni hanu tomode te we bidi gela mu wabo.
Augwali mu dobaso,
Godigo augwali tau somainu gela olama, i wabo dao.
Tiali goli, Godigo augwaligo gedu
haluasa po wabo odobo menio,” wali.
- 13 “Bidi mebago Godigo ebo kolesaga godolo ebo meni.
Augwali tobolu gagea pelama,

- tama te dwagi yai kolesaga dali boi bidi
 homu ebo dao, te dwagi yai ula kolesaga.
 Augwaligo hulua sai kolesaga naga wali pabo dao.
 Tama augwali ula yai sunumidu pabo homu ebo menio.
- 14 Te kigamu hulide mu te giliga pedalisişbadi,
 te dwai bidi dabe hogodama,
 te nai meni yai bidi dabe ela muainu pabo dao.
 Tama hulide da, augwali nai dabe wi sainu bilibo dao.
- 15 Ma, te bidigo sai we dabe dali dwai şe ebo
 bidi dabe da,
 augwali giliga dega sabo bolo tonalubo dao.
 Tama augwali te gasa bidigo we dabe dali pigi pabo dao.
 Augwali pabo sogo da, augwa gesabidi
 halua selama, pabo dao.
 Tama augwaligo e tama wabo dao,
 ‘Ena niwai bidigo sulama, me konegobeo,’ wabo.
- 16 Te hulide da, te nai wi sabo bidi dabe
 pelama, bidigo be paiai daga huşinama,
 tama tomoba nai wi sainu pabo dao.
 Tiali goli, giligade da, augwa be tomode dualalubo dao.
 Magi baso meni. Giligade da, augwaligo sogo meni.
- 17 Te bidi dabe augwali giliga
 nanobo sogo bilibo wi ebo dao,
 te bidi meba hulide bilibo wi ebo yali gilama.
 Tiali goli, huli asobode da,
 augwali dwagi yai homu ebo dao,” wali.
- 18 ^a “Dagego te tobage po wali,
 te dwai kolesaga ebo bidi dabe
 augwali bobobage sogo bidigobeo.
 Menio. Polo tama bomai wę aselama,

---

^a 24:18 Te Daş 24:18 tedu te Daş 28:28 teba usu nama wali po, te page kuna konebeo, dego mu te po pusaliwe subeo. Elifasgo po sela sogo pusali, te Bildatgo me sela sogo po pusali. Tialima, megi dago Hibru pogo elalubo po, Sofargo po si naga wali. Te Bildatgo silagasobo po (te Daş 25) tede wali po pęwådage mu elalubao. Tama me, te Jopgo wali po dage meba te aga abagi dabego polobadu wali po te tobage homu kolesaga tiwai si elalubao. Te pagede, te meba kolesaga koneani bidi dabego homugo te Sofargo nogi me polobadu elaluali homu ebao, tiali goli nosali te hagawali. Tama augwaligo homugo te Daş 24:18-25 tede elalubo po, te Sofargo po dage te homu yali. Dago konebeo dao, te kolesaga koneani bidi dabego homu kolesagade wali po te dolowe, ma meniwe, tama tilalima dago te megi tama te Hibru pode elalubo po wali pina homu yaibao. Te Jopgo te po te Daş 24:18-20 tede te wali po agai aga abagi dabego homude pusali po tonobo tiwai homu igi dao, te Daş 24:21-25 tede wali pogo te augwaligo wali po wei ponani.

augwali tolasa pali.

Tama Godigo po obaso, augwaligo t̄ dolaibao.

Tama augwa wain giba s̄ igi pabo bidi meni yaibao.

19 Te giliga nanobo sogo da,

te p̄ dabe tedela pelama, silibo dao.

Tama tiwai me, te isali bidigo bulude

te dwai we bidi sabo dao,

tama augwali sese mu silibo dao.

20 Tama augwaligo tigi te dwasianu osogane dabego

pusai nai gagabo dao.

Tama bidigo augwali kone me egobeo.

Tama augwa ida mugo me homu

kone me egobeo, mu gegeda paibao.

Tama augwaligo dwai kolesaga me sese mu silaibao.

Dagego te tiwai po wabo dao,”

Jopgo te po wali.

21 “Tiali goli, eno po da, e tama dao.

Te dwai bidi dabego te dwai kolesaga

te wai ame nes̄ama ebo we dabede ebo dao.

Tama augwaligo te wilawe we dabe tau sabo menio.

22 Tiali goli, aga bomogo digi Godigo

dwai bidi dabe genuai nogi bobobage

sogo bidimainu tau sabo dao.

Ma, augwaligo homugo augwali isiba homu ebo si da,

Godigo augwali ma hodolama,

augwali bugagia ma bidibo dao.

23 Godigo digi augwali bugagia dua bidimainu elama,

tama dwai s̄eḡe augwaliba me pedalobo menio.

Tiali goli, tigidali sogo agai

augwali bugagia tonalubo dao.

24 Tama augwali genuai nogi osogo naga elalubo dao.

Tama deli sogo tama augwali polo isai,

te gasa olo we bidi dabe isibo tiwai gilama.

Augwali te wit nai inawai te bidigo togobo tiwai ebo

dao.

25 Ma, dagego homugo eno wali po ili po da wida,

teda dage tomode mena bidigo eno ili po

pepeli diliba sela muaibawe?

Tama dego enabolo homu bega sabo po weyu,

‘Nago wali po te page meni yai po da,’

dego te po wabo usugowe?”

Jopgo te po wai.

Bildatgo sela wabo po wali

(Dqi 25)

Godigo gedude da bidi olo nai tiwai dao

25 ¹Jopgo po ola silibo si, te Bildat te bulu Suha bidigo po wei ponoyu, e tama wali.

²“Godigo genuai bomo elaluyu,
agai tigidali nai tonalubo.

Agai tigidali nai dabe noma selama, wi emainu ebo dao.

Tama agai dagalude elalubo nai dabe
dua bugagia bidimainu ebo dao.

³Te dagalude ami bidi hauwa mu,
tama bidigo nedebo usu egobeo.

Tama Godigo ula tigidali we bidibolo mabo dao.

⁴Mena tama da tɔde bidi doloba pelama,
Godigo gedude meda meni yai pedalaibawe?

⁵Dago polua ula genuai subo dao.

Tiali goli, Godigo gedude da, te dwasianunu mu dao.

Tama hɔ dabe me agai gedude dwagi yai menio.

⁶Te mu tama, da bidi agai gedude doloba pai menio.

Da te tɔde dwasianu sawi tiwai dao.

Da te olo nai osogane tiwai naga dao,”

Bildatgo te po wai.

Jop aga abagi dabego po wei ponobo po wali

(Dqi 26-31)

Godigo bomogo dago homu kolesaga edelai mu elalubo

26 ¹Megi da, Jopgo Bildatgo po wei ponoyu, e tama hale ilibo po wali.

²“Te ogomani nage bidi bomo
meni yai bidi tau sabo bidi yali bogo.

³Tama me ma, nage bidi homu kolesaga meni yai bidi
tau sabo bidi mu yali bogo.

Eno odali, nago ola mabo po hauwa mu wali,
te dwagi yai mu dao.

⁴Dego mobogo nage homu hodolama,
te po omainu tau saliwe?”

- 5-6 “Tagala te isai bidi dabe tamu wę dologode
 bidibo me, augwali Godide duagobeo.
 Augwali Godigo gedude hania mu bidibo dao.
 Tama agai augwali tonobo sogo da, augwali wi elama,
 noma genuai mu sabo dao.
- 7 Godigo dagalu nigiyu, dıñigilai elalubo.
 Me ma, Godigo e tọ olo walumainu nigilai dao.
 Te magi nai mego e tọ aga bidibo
 pesagede bidimainu tolalubo menio.
- 8 Godigo te wę dabe te agai pọgo bea selama,
 elalubo dao.
 Te wę sęęę mu ebo dao.
 Tiali goli, wę sęęęgo te pọ alua sabo menio.
- 9 Godigo te pọ aselama, agai sia king
 halua somainu ebo dao.
- 10 Tama agai dajı te tamu ajı bobegelama, elalubao.
 Tama te dajı ilali digi da, te ula dali,
 hulua sabo dali si deli madi sisinibo digi dao.
- 11 Te Godigo sębę ebo sogo da, teda te tọ dali,
 dagalu dali si bomona ma posogwa şanama,
 noma genuai mu sabo dao.
- 12 Polobadu Rahap, te moni hwa gula
 tamu ajı hasamani da,
 te Godide tobolu gagea pai dao.
 Tiali goli, Godigo bomo dali,
 aga dwagi yai kolesaga dali sigo pode
 Godigo te Rahapgo bomo aiyaba elalui dao.
 Tama agai tamu ajı dua bidimainu yai dao.
- 13 God aga digi bomai wali tagala palama,
 te pọ dabe sela şawai dao, tama dagalu
 sisi ma yai dao.
 Tama aga nogogo digi naga
 te bulu hwa gula mani ma isilai dao.
- 14 Te Godigo nigilama pedelali nai dabe da,
 dago sulama konebo dao,
 te nai dabede agai genuai bomo dabolo
 dwasianunu naga ola mabo dao.
 Tama tego dago kolesaga edelebo dao.
 Ma, God agai bomo sese dabolo ola magi sogo da,
 teda dago mu konegi menigi da. Mu menio.
 Dago homu kolesaga agai bomoba
 usu nainogo ebaso da, usugobeo, te deę saibao.”

Te Jopgo te pogo te Bildatbolo po wei ponai dao.

Jopgo po bomonama mu ma wei te po wali, eno dwai şe me ebeo, wali

- 27** ¹Tama Jopgo po ma wadoluyu, e tama wali.
²“God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
 enade dolo yai şe isama yai digi,
 megi da, ena dolama mu bidibao.
 Agai odisama, eno po tu bugagia sulama dodolobeo.
 Tama tibaso, ena haliga tigi şeşe agai
 te kolesaga ebode ebao.
³Tiali goli, eno te sesemane sogo bidibo Godigo
 nogi weyu, nogo guni sisu, eno mu po naga obao.
 Te Godigo ena me bidimainu eyu da,
⁴te eno dwai po me pusulama,
 tama eno tibo po eno pedauwalidu me wagobeo,”
 wali.

- 5-6 “Tama tibaso, dagego bugagia mu odao.
 Te po dagego enabolo wali po dabe mu tama menio.
 Eno te homu ebo dao, tama te homu hasegelegobeo.
 Magi baso meni. Eno haliga dali, homu kolesaga dali
 si dolo mu Godigo gedude elalubo.
 Tama eno po bomo elama, e tama wali.
 Eno dwai kolesaga dabe, magi şe dabe me,
 te dwai dwai nai dabede me ebeo.
 Tama eno te deli po naga ola pidubadi,
 ena isibo sogoba siligi paibao.”

- ⁷“Eno homugo bidi dabe ena dali
 boi bidi homu ebo bidi dabe dene momaina homu
 ebao.

Agai deli kolesaga naga augwali tigde emainao,
 te dwai kolesaga ebo bidi dabede ebo tiwai.

- ⁸Te bidi dabe augwali Godigo po wali pabo menio.
 Godigo augwaligo bidibo ula silibo sogo
 augwali dwagi yai nai me saibawe? Meni.
⁹Te şeşe yai şe augwalide pedalobo sogo da,
 tama augwaligo Godigo augwali tau somainu
 i wabo dao.

Teda Godigo augwaligo i wabo odaibawe? Mu meni.

- ¹⁰Tama te tobage bidi dabego dwagi yai homu elama,
 God Tigidali Bomo Elalubo Bidiba

gedu haluasa po tigidali sogo waibawe? Mu meni,”
wali.

- 11 “Tama megı da, eno dage ola menama,
tama dagego Godigo bomo bugagia koneagameo.
Tama eno God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo homu
kolesagade yainu ebo şe po hanilama pusaıbaıo.
- 12 Tiali goli, duga polo sualı, te Godigo ebo
kolesaga dabe.
Tama tiali goli, dagego magı baso po geda mubawe?”
wali.
- 13 “God Tigidali Bomo Page Bidigo polo dađı ilai dao,
te haniani şeđe te dwai şe ebo
bidi dabego pei yalı gilama,
tama gasa bidi dabe dali
dwai kolesaga ebo bidi dabebolo me.
- 14 Te bidi dabego wai puluba hauwa elalubaso
me tagalao,
te boı bidi dabego augwaligo wai bıę elama,
ısilagasaıbaıo.
Tama augwaligo hani da, tigidali sogo nai menia
siduaıbaıo.
- 15 Tama te dwai şe ebo bidi dabe ısıla pai madi da,
te augwa hani bidibo bageba me
moni gası mu aselama, augwalı me ısıbaıo.
Tama augwa we dabego me augwalide
hobede ısama, diligi me egobeo.
- 16 Te dwai bidi dabego silva mone hauwa,
me ugwa hauwa mu pesage augwa bedede holai baso,
tama te dwagi yalı nai dabe da,
augwaligo homude olo nai tiwai elaluaıbaıo.
- 17 Tiali goli, nosalı da, te doloba pai bidi dabego
te dwagi yalı nai dabe selama, augwa hası
dobola saıbaıo.
Awe, te dwai şe ısawalı bagego te dwai bidi dabego silva
augwa hası tomode dobawaıbaıo.
- 18 Te dwai bidi dabego sawı yalı be şe ebo dao.
Tiali goli, augwaligo be sesabi elama dolalugobeo.
Te be dabe deli sogo mu degasa paıbaıo, te hologabe be,
me bidigo gi tonaluainu şe ebo be tiwai yalı gilama
yaıbaıo.
- 19 Awe, augwalı hulide piainogo da, augwaligo sualı,

augwa tigidali nai dolo elalubo suali.
 Tiali goli, kigamu hodaluyu suali,
 augwa dwagi yai nai dabe
 menia suali, dolo elalubo sube.
 Tama augwali nai meni yai bidi mu bidali,” wali.

20 “Te dwai wi ilibo nai dabe te dwai bidi dabeba
 hulide te wę aselama, bulu mesega sabo
 tiwai yaibao.

Tama augwali wi mu yaibao.
 Te nai dabe te bomai wali tiwai elama,
 augwali sela şawaibao,
 tama augwa pesagede munu me bidigobeo.

21 Te bomai wali te giliga asobo badu aselama,
 augwali sese sela şabo tiwai dao.

22 Tama te waligo augwali tigde
 diluai şę mu ebaso, augwali wi peyu,
 geme duala sainu yaibao.

23 Tiali goli, augwaligo te waligo bomo sela şagobeo.
 Waligo augwali gisugu mabo tiwai
 elama, tama augwali sela şawaibao,”^r

Jopgo te po wai.

Dago dwagi yai kolesaga dali, homu kolesaga si menade gegaibawe?

28 ¹ Te Jopgo po ma weyu, te po wali,
 “Te bidi dabego tų ayanu mu dogobo dao,
 te silva dali, gol dali si sainu tibo dao.

Tama augwaligo te gol dali,
 silva dali si ulabo madi geselebo dao,
 te dwai pobelebage sela şanama,
 dwagi yai mu emainu.

2 Tama me ma, augwaligo
 te ain sainogo tų dedage ayanu mu dogobo dao.

Tama augwaligo tama masigi me
 diganama, kapa mu sainu ulubo dao, siade.

3 Augwaligo tų dedage tomoba mu dogobo dao,
 te ain dabe elalubo masigi dabe sainu tibo dao.

---

^r 27:23 Te ves 13-23 tede wali po, te po dage hauwa te aga abagi selago polobadu pusali po tobage homu kolesaga tiwai si elalubao. Tialima, me badu kolesaga koneani bidi dabego te tama homu yali, te Jopgo po meni homu yali, tiali goli augwa te abagi dabe me deligo wali po da, te homu ebo dao.

- Augwaligo lam sole domanama,
te t̄q tomoba dogobo dao.
- Tama te lamgo te t̄q dedagede ula ilama,
tama augwaligo te masigi dabe bugagia suyu,
tama augwaligo sabo dao.
- 4 Augwaligo te t̄q dogobo te digibulu
mu tama dogogi pabo dao,
te gasa bidi dabe me pişama ebo digi.
Tama augwa naga bidiyu, şe ebo dao.
Augwaligo bono gebelama, tedu walawala dulubo dao,
te t̄q dedageba, te şe yainu.
- 5 Te bidi meba t̄q daide şe elama, nai dabe bulubo dao.
Tiali goli, te t̄q dedage tomode şe ebo bidi dabe da,
augwaligo masigi dabe haluama,
t̄q dabe begela tagalama ebo dao.
Tama t̄q dologo te isigo ula tiwai emainu ebo dao.
- 6 Te bidi dabe augwaligo te sawi yai masigi nogi sapaia
te t̄qde masigi dabede sisi yai masigi sabo dao.
Te gol kapa elalubo masigi me augwaligo
te t̄qde sabo dao.
- 7 Te ba kemodage dabego te bidigo
nigali t̄q dedage tomoba subo meni.
- 8 Te bulu yowi laion dali, me badu bomai hasa dabe,
augwali te bobobage t̄q dedage
te bidigo dogali t̄qde bilibo meni,” wali.
- 9 “Augwaligo te bomai masigi bulu diganama,
te moni bulu du pageba pabo dao.
- 10 Tama augwaligo te masigi bulude
dedage nidigi pabo dao.
Tama augwali tomoba pabo sogo da,
augwaligo haniani dwagi yai
masigi dabe te t̄q tomode subo dao.
Bidi dabego te masigi abelebo
genuai monego abelabo masigi dabe
te t̄q tomode elalubo dao.
- 11 Tama te şe ebo bidi dabego şe ebadi yaide,
te dwasianu ulu w̄ş subaso da,
te w̄şo te t̄q dedagede pağaidali weyu,
augwaligo w̄ş palibo dao.
Tama augwaligo t̄qde dualaluai nai dabe sabo dao,
tama buluba pepeli diliba sela asobo dao,” wali.

- 12 “Tiali goli, da menaba mu pelama,
te dwagi yai homu kolesaga dabe sigi pogowe?
Te dwagi yai homu kolesagago bulu menade elalubowe?
- 13 Te dwagi yai homu kolesaga, te da nai mu,
tama tego mone dabe edelai dao.
Tiali goli, we bidi augwaligo te kuna konebeo.
Tama te dwagi yai kolesaga da,
te tde we bidide me elalubeo.
- 14 Tama te tamu w dali,
te bulu aiyanu yai digi agai e tama wali,
‘Te dwagi yai homu kolesaga ede me elalubeo,’ po wali.
- 15 Dago dwagi yai homu kolesaga abelainu te gol dali,
silva masigi si skel ebo usu me egobe.
Tagalao. Hobede mu dwali.
Dago te nai abelebo usu egobeo.
- 16 Awe, mu tama, dago wiegi yai
gol masigi Ofir bulude selama, abelabo da usu egobe.
Me te genuai mone sabo masigigo me,
dago dwagi yai kolesaga dali
homu kolesaga si abelegobeo.
- 17 Ma, dago homugo dwagi yai homu kolesaga abelainu,
tama dago te dwagi yai glas tiwai masigi dali,
te genuai monego abelebo gol masigigo
nigai au dobage nai me elalubaso,
te me usu egobe.
- 18 Te dwagi yai homu kolesagago
te tamu w sanide au nai dabe me edelali.
Me te dilai tedela yai dila pai masigi
nogi jaspago ula edelali.
Te bidi dabego moni mone şanama,
te tamu wde au yai beli tiwai nai abelebo dao.
Tiali goli, te beli tiwai nai abelebo moni tiwaigo
te dwagi yai homu kolesaga abelebo usu egobeo.
- 19 Dwagi yai şewa yai masigi bulu nogi
Sudande sabo masigi topas,
me masigi gol isi ulama dwagi yai me,
te dwagi yai nai sigo me
te dwagi yai homu kolesaga abelebo usu egobeo.
Magi baso meni,
te homu kolesaga abelebo mone
te ugwanu mu dao,” wali.

- 20 “Teda, dago te dwagi yai
 homu kolesaga menade mu gegaibawe?
 Dwagi yai homu kolesagago bulu menade
 mu elalubowe?”
- 21 Te dwagi yai homu kolesaga aga
 bulude geme mu dualalubo.
 Tama te we bidigo me, te me badu
 bidibo nai dabego me, munu me sugobeo.
 Te ba dabe me dagalude bola bilibo.
 Tiali goli, augwaligo me subo usu egobeo.
- 22 Isai bidigo bulude me e tama po walio,
 ‘Eno me eno ologo naga te dwagi yai
 homu kolesaga po olo odali. Tiali goli, eno sube.’”
- 23 “Megi da, odao.
 God agaduba deli naga te dwagi yai homu kolesaga
 elalubo bulu koneanio.
 Tama agaduba naga teba pabo sunumi koneanio.
- 24 Magi baso meni. Agai tḡ tigidali mu sulama,
 tigidali dagaludologode elalubo nai
 tigidali sula silibo dao.
- 25 Polobadu mu Godigo ḡḡ ilama dobolama,
 tama waligo bomo me ḡḡ ilama,
 tama tamu wḡ elaluabo pesage me ḡḡ ilai dao.
- 26 Tama God agai te tulubage
 me te sisi pḡ elaluyu wali bilabo po ḡḡ walai dao.
- 27 Tama Godigo te sḡ dabe ebo sogo,
 agai te dwagi yai homu kolesaga suai dao.
 Tama tigidali kolesaga sulama, agai osola suai dao.
 Tama agai dwagi yai homu kolesaga dabe
 bugagia elalumainu ḡḡ walama,
 augwali usu ilai dao.
- 28 Tama God da tḡde we bidibolo e tama wai dao,
 ‘Bidi ena Genuai Bidide wi eyu, ena dologode bidibo bidi,
 agai te dwagi yai homu kolesaga
 page konebo gagalai dao.
 Tama dwai kolesaga tudiba mubo bidi,
 te bidi da, dwagi yai homu kolesaga elalubo dao,’
 Godigo te po wai,”^s
- Jopgo te po wali.

---

^s 28:28 Tib 111:10; Prs 1:7; 9:10

Jop aga polobadu bidaliba ma kone palali

- 29 ¹Tama Jop agai po genina ma weyu, e tama wali,
²“Hobede mu da.
 Ena polobadu bidali tiwai ma bidimaina
 homu godolo ebao.
 Te sogo da, Godigo ena bugagia mu tonaluai dao.
³Aga te lam tiwai bidiyu, hulua sali
 ugwaba sela şanama,
 tama ena bilabo sunumi ola mawai dao.
⁴Awe, eno homugo ena polobadu
 bidali tiwai naga bidimaina homu ebao.
 God eno dwagi yai abagi mu bidiyu, eno hani wai dabe,
 me be nai dabe agai bugagia mu tonaluai dao.
⁵Tama te sogo God Tigidali Bomo Elalubo Bidi
 ena dali bidali sogo da.
 Eno wai puluba dabe ena pagede bugagia bidai dao.
⁶Tama eno bulmakau kibu,
 me meme kibu sigo ame pę hauwa mu sai dao.
 Tama te oliv du wel te eno masigigo
 nigai tang wę digi paşanaluai dao,” wali.
- ⁷“Awe, te sogo polobadu ena
 te genuai hanude genuai bidi bidiyu,
 tama ena te hanu tomoba tola pabo sunumide
 genuai tobolu bidi dabe dali
 genuai pesageba sisinigi pelama, po tų odai dao.
⁸Tama te gesi bidi dabego ena asobo sulama,
 augwali ena asobo sunumide ugwanu kila sai dao.
 Tama polo monu dabe me dolaluama,
 ena duagilubosi augwali duagiluai dao.
 Ena genuai nogi mawainu tiai dao.
⁹Te we bidigo tobolu bidi dabe augwali
 pedauwali pania sabode ola mawai dao,
 augwali eno po odainu usu elama, tama tiai dao.
¹⁰Tama genuai bidi dabe me po me wabo menio.
 Augwali pedauwali pani selama elaluai dao,” wali.
- ¹¹“Te we bidi dabego eno po oda selama,
 augwaligo eno nogi ugwaba sai dao.
 Tama augwaligo eno ebo şę dabe subo sogo da,
 augwali eno ebo dwagi yai

kolesagade gana peyu yai dao.

12 Magi baso meni.

Te nai meni yai bidi dabe tau somainu i obaso,
eno augwali tau siyu ebaso tiai dao.

Tama eno tiana wai puluba sulama,
tama augwali tau sabo bidi meni baso da,
ena digi eno augwali tau sai dao.

13 Tama te we bidi augwali dolainu ebo si me,
eno augwali tau sai dao.

Tama augwaligo buba hwi olama,
Godibolo hanaluama, ena tau somainu yai dao.

Tama eno te we dabe augwa bidi isai
wilawe we dabe me tau sai dao.

Tama augwali gana paide bidiyu,
dwagi yai homu elama bidai dao.

14 Tigidali sogo eno doloba pelama,
dwagi yai kolesaga naga wali pai dao.

Tama te kolesaga te eno tigide dwagi yai au yai
gudubo ugwa eno tigide muai tiwai yai dao.

15 Ena te gedu tiwai te gedu dwai

bidi dabe sunumi ola mawai, me ena te şağ tiwai
te şağ dwai bidi bilibo tau sabo tiwai yai dao.

16 Tama ena te nai meni yai bidi dabego aya
tiwai bidama, tama eno augwali tau sai dao.

Tama eno te gasa buludu asai bidi dabego po
tau sai dao, te gasa bidi dabego po tų elama,
augwali aiyaba elaluainu ebaso tau sai dao.

17 Dwai kolesaga ebo bidi dabego bomu eno silai dao.

Tama te we bidi dabe augwaligo nogode
eno augwali ma oda sai dao," wali.

18 "Eno homugo e tama tiwai dao.

Ena e tųde bobobage sogo bidiyu,
tama ena bede dua bidiyu yaide isaiba
homu yai dao.

19 Eno homugo ena te ni me deli

dolalubo tiwai bidaibao homu yai dao.

Agai selego wų hauwa mu kegebo.

Tama hulide segene tulubage wųgo

agai yabe dabe dwagi yai pedalomainu ebo dao.

20 Tama tigidali sogo ena gana paiba,

te eno bomu me elalubaso,

tama eno bomai şe me me iduaibao,
eno te homu yali,” wali.

- 21 “Te bidi dabe augwaligo yabo kolesaga po
eno ola mabo sogo da,
augwali pedauwali pania selama,
olo saganama, bugagia eno po odai dao.
- 22 Eno po augwaligo haliga tomoba mu pai dao,
te tulubage te tş tomoba pabo tiwai tama yai dao.
Tama eno po ola silibo si da,
augwaligo po mu meni yai dao,
te eno homu kolesagade ebo po iba tega sabo meni.
- 23 Te bidi dabe augwaligo eno po
bugagia sainu olo saganama, odai dao.
Augwali te moni giliga nanai digi te tulubage tulubaso,
te dwagi yai homu ebo tiwai yai dao.
- 24 Tama eno siade dao po
te olo bidi dabe dali wabo sogo da,
augwali noma selama,
genuai bidi mego augwalibolo po wabo subo dao.
Tama te kolesagago eno augwaligo haliga daş walai dao.
- 25 Ena augwaligo tobolu bidi tiwai bidama,
tama eno augwaligo wali pabo
kolesaga dodolama, ola mawai dao.
Ena augwali dali bidali,
te kingo aga ami bidi dali bidibo tiwai yali.
Tama me eno augwaligo tabi dili ilali,
te we bidi dabego bidi isaide gela obaso,
tabi dili ilibo tiwai yai dao,”
- Jopgo te po wai.

Jopgo şeş dabe aga tigide pedelali po wali

30 ¹Te bidi Jop agai po ma wadoliyu, e tama wali,
“Megi da, te nai meni yai bidigo wai dabe aselama,
ena posobo po weyu, gisugu mayu ebao.
Augwa aya dabe te olo nai tiwai,
te we bidi gedude nai mu meni yai bidai.
Tama augwaligo dwagi yai şe me yabo usu yai meni.
Tama eno te tama tiwai bidi dabe pelama,
te eno yowi dabe tau selama,
eno sipsip kibu dabe me tonalugi pa po wagobeo.
Magi baso meni, augwaligo te şe ebo usugobeo.

- 2 Eno augwali suali,
 augwali şe yabo bomo meni yai suai dao.
 Tama tibaso, eno augwalibolo
 eno şe yagasa po wai menio.
- 3 Te bidi dabe augwali nai menia sai mu olo sisinama,
 tama augwaligo tabi tigi nasi hagede gela obaso da,
 teda augwali te bidi meni yai buluba pai dao.
 Tama augwali dwasianu dwai nai dabe tede gegai dao.
- 4 Tama augwaligo te dwasianu ha ebo ni gudama,
 tama te ni sele bono,
 me te ni yabe me sese tula silai dao.
- 5 Tama augwali be paba asobo si da,
 teda te be nanide bidali we bidigo
 hae menama, sela şaş şaş pai dao,
 te bidi dabego nai wi sabo bidibolo ebo
 tiwai yai dao.
- 6 Tama tibaso, augwali wi pelama, odogoba pelama,
 tama masigi gabaloba me tş dedageba dabe tama
 geme wi duala sigi pai dao.
- 7 Augwali bulu tş wa pai pesageba pelama,
 tama tede elalubo dwasianu ni sili dabe
 tomode biliyu,
 te bulu kibu donkigo po wabo tiwai yai dao.
 Tama augwa tigi posolo ebaso,
 augwali te ni dologoba tiwaş madi sisinagasai dao.
- 8 Augwali te be nanide we bidi dabego
 sese buluba mu gudulai digi,
 augwali nai mu meniama, tama augwali nogi
 mu meni yai dao,” wali.
- 9 “Tama megi da, te bagego ogwa dabego
 ma ena posobo pogo balia po wabo.
 Tama augwaligo homugo ena olo nai tiwai elama,
 augwaligo eno nogi olama, ena mu dolobo yabo.
- 10 Augwaligo homugo ena dwai olo nai tiwai aş elama,
 tama ena subo hagela mu ebo.
 Tama augwali enade wi elama,
 habu bulu kilasa peyu, ena paba me asobeo.
 Ma, augwali ena paba asobaso da,
 teda augwaligo ena gesabidiba peş şawainu tiaibao.
- 11 Godigo ena aiyaba elaluama,
 tama ena bomo kimi mu tamunanio.

Tama tibaso, te bagego ena dolobo wi munu ma ebe.
Menio. Augwaligo dwai kolesaga ena dali naga yai dao.

12 Te nai meni yai we bidi dabego
enade wi munu ma ebeo.

Augwali ena gesabi dolo badu mu aselama,
ena elama, tama ena sela şabo.

Tama augwaligo haniani şe elama, ena dolainu ebo.

13 Augwaligo eno sunumi palia selama
ebogo ena wi pogobe yabeo.

Ena dolai polo elalubadi,
tiali goli, augwaligo ena dolobo şe genuai mu ilalio.

Augwa mu da bomo meni yai digi,
tiali goli, augwaligo ena dolobo şe ebo dao.

14 Augwaligo ena dali hwıagasu da,
te genuai hwıbo ami hani bagego
moni hanu bagulali obo aluama, tomoba pelama,
hanu tomode hwıbo tiwai mu ebo.

Te tamu ađ dini holama, saneba buguasa asobo tiwai me
augwaligo enaba asiyu tama tebo dao.

15 Te haniani şe dabe enaba pedelama,
tama ena wi mu ilibao.

Eno genuai nogi olo ni yabe tulalubo tiwai elama,
te waligo sela pabo tiwai yali.

Te ena wiegi yai bugagia bidali şe dali,
te eno wiegi yai nai dabe dali,
te silali, te dagalude pø dabe gasaba
siså sigi pabo tiwai elama,
tama te dagalu olo madi pepeli dilide
elalubo tiwai ebo dao," wali.

16 "Pađe mu tama, eno bidibo ula mu tama silaibao.

Tama tigidali sogo eno tigi dene naga eyu ebo.

17 Te hulide eno dili tigidali dene eyu ebo,
te enego eno tigde enebo tiwai mu ebo.

Tama te dene me elaludu genama,
tama te dene ebogo ena me taga pabo meni.

18 Te agai genuai bomogo da,
God agai eno tigi gasagi yai ma ilali.
Tama agai ena nogo aligabo dıbo tiwai
bomonama ebaso,

te holobo ugwago dogoni magede kekebo tiwai

ebo dao.^t

- 19 Tama Godigo ena te pu aiyana pai madi şanama,
tama ena te t̄ hogomu olo nai tiwai elalu,
me keli hogomu tiwai mu gagalalio.”
- 20 “God, ena naga gedude dolaluyu,
tama nago ena tau somainu i obao.
Tiali goli, nago olo tonaluyu naga elama,
eno po waboba olo mubo menio.
- 21 Nago ena hobede dwasianu eyu,
me olo tau sabo ş̄ me ebeo. Menio.
Nago ena te nago tigidali bomogo
dolaiba homu naga ebo dao.
- 22 Nago ena te ni yabe tiwai gilama ugwaba
sela şanama,
waligo tolasa pomainu sula tagalobo tiwai ebao.
Tama nago ena waligo subigila şaşabo tiwai
tama ebo dao.
- 23 Eno koneani, nago ena isimainu elama,
tama nago ena te nago nigilali
te tigidali isibo we bidigo bidigi pabo
pesage ḡ pageba pomainu ebao.
- 24 Ma, bidi me mu dolobaso, tama tau somainu
i obaso da,
teda bidi mego aga ma elama, aga mu dolaibawe?
Te tama me tegobeo. Mu meni.”
Jopgo te po wali.
- 25 “Polobadu da, eno bidi dwai dene
sobaso, moni hobede mu yai dao.
Tama eno homu seğ̄ genuai mu
te nai meni yai bidi dabede yai dao.
- 26 Eno homugo tiali ena bugagia naga
tigidali sogo bidaibao homu yai dao.
Tiali goli, dwai sogo mugo ena gegali.
Eno homugo ena ulade bidaiba homu yali,
tiali goli hulua sabogo aselama, ena mesega
sagasalio.
- 27 Tigidali sogo eno homu kone palidu gegeyu
naga ebo.
Tama tigidali sogo seğ̄ dali,
dene dali si enaba naga pedalobo.

- 28 Ena dwai mu bidiyu yaide,
 eno gesabidi hasegelama, tama husuga sali.
 Tiali goli, giligago ena ulubeo. Menio.
 Gasigo yaligo ena tama tiwai bidiba.
 Ena we bidi tomode dolaluyu,
 tama augwalibolo ena tau sa po hanalu wali.
 Tiali goli, augwaligo ena tau sabeo.
- 29 Awe, ena genuai dene dali mu bidibao.
 Tama eno gela da, te bulu yowi dali,
 ba uni dali sigo i wabo tiwai ebo.
- 30 Eno tigi husugu gadia selama, mu wa pali.
 Tama eno tigiwali tologa pelama, tutulaluali.
 Tama gasigo eno tigi posolo mu ilibo.
- 31 Polobadu da, eno gita eliyu, ona eliyu elama,
 dwagi yai wei ebo nai naga elai dao.
 Tiali goli, te dwagi yai po wali nai dabe
 megi ma isibo bidigo hobede ebo gita dali,
 ona dali si elebo tiwai ebo,”
 te bidi Jopgo te po wali.

Jop agai dwai şe me yai menio po wali

- 31** ¹Te bidi Jop agai po ma wadoliyu, e tama wali,
 “Eno bomo yai po daş mu olama, e tama wai dao.
 ‘Eno we sibi gedu me elama,
 penani ebo homu me egobeo,’ po wai dao.
- ² Magi baso meni. God Tigidali Bomo Elalubo Bidi
 aga dagalude bidiyu,
 tama agai magi şe dabolo elama,
 dago dwai kolesaga ebo wei ponainu ebo dawew?
- ³ Agai dwai sogo te dwai kolesaga ebo
 we bidibolo wei ponobo dao.
 Tama te tibogo augwali mu dolama,
 tama augwali mu silibo dao.
- ⁴ Tiali goli, Godigo eno kolesaga tigidali mu
 koneai dao.
 Tama ena bilibo tigidali agai suai dao,” wali.
- ⁵ “Eno dwai tibo şe dabe elama,
 tama eno te we bidi dabe ili po me ola mayu
 yai meni.
- ⁶ Ma, Godigo eno kolesaga dabe dolo dagala suyu da,
 teda agai bugagia mu koneaiba,

- eno magi şe me yai sugobeo.
- 7 Tiali goli, ma eno gedu olo tagala palama,
 ena gedugo dwai kolesaga emainu sula tagalama
 igi sogo da, teda eno dwai kolesaga elama,
 agai gedude meda mu igi sogo da,
- 8 teda Godigo gasa bidi dabego eno gide nai selama,
 eno gi mu dolomainu sula tagaligi dao.
- 9 Ma, eno ena abagigo we tonama,
 peşsa eyu yai tigi sogo da,
 tama ena agai be paşa pelama,
 agai be paşe dualaluama, eno abagi gasaba pabosi,
 teda ena agai we dali pagela pigi bigi sogo da,
- 10 teda ena we mu me gasa bidigo şe we gagalama,
 gasa bidigo wit nai mimibo şe igi dao,
 tama gasa bidi dabe augwali aga dali piyu igi dao.
- 11 Ma, eno gasa bidigo we dali dwai şe me igi sogo da,
 teda dwai kolesaga mu dao.
 Teda augwaligo ena po tu ela menama,
 ena tigide dene mabo şe genuai mu igi dao.
- 12 Te tobage dwai şe da,
 te posolai isigo bidi ulubo tiwai dao.
 Ma, eno te tobage kolesaga yai madi
 tigi sogo da, teda te isigo ena ulama,
 eno nai dabe tigidali sia şanama, tagaligi dao.
 Tama ena isilama,
 tama ena isai bidi dabego buluba bidigi pigi dao.
- 13 Polobadu eno şe ebo we bidi dabego
 ena dali nai mede po obaso,
 tama eno augwaligo po odigi menigi sogo da,
- 14 teda te Godigo eno
 te dwai kolesaga yalide po tu ela mabo sogo da,
 teda eno magi po wei ponaibawe?
- 15 God aga digi ena te ena idago
 haligade ame nomainu yai dao.
 Tama aga naga te şe ebo we bidi me
 augwa ida dabego haligade ame nomainu yai dao.
 Te God deligo naga da tigidali nigilama,
 tama da te God aga gedude deli tigi
 tiwai naga bidibao,” wali.
- 16 “Tigidali sogo eno nai meni yai
 bidi dabe tau siyu yai dao,

te augwali meni yani nai dabe mawai dao.

Tama eno wilawe we dabe subo si,

eno augwali sula tagalobeo.

Menio. Eno augwali me tau sai dao.

17 Eno ena nai dabe yogo elama,

ena nai dabe daŋ walama, enaduba tubeo.

Menio. Eno me badu te augwa aya isai wai bŋ dabe

te tiana wai bŋ dabe te nai mawai dao.

18 Ena gesi bididu gagalasa, megi tamaba,

eno te tiana wai dabe tonaluyu,

te augwa ayago ebo kolesaga tiwai yai dao.

Me, te we dabe augwa bidi isai we dabe me,

eno augwali tonaluyu, tau siyu yai dao.

19 Ma, bidi me ugwa meniama,

tama kedaugo mu dolobo si da,

teda eno te bidi olo bidimainu

sula tagalai yali bogo? Meni.

20 Eno aga ena kibu sipsip nisigo nigai ugwa

mawai dama.

Te uwago agai tigi posolo ilama ebaso,

tama aga dwagi yai homu elama,

enabolo buba hwi po wai dao.

21 Ma, eno homugo gasa tobolu

bidi dabe eno po mu dao omainu elama,

tama ena po tŋ ebode dolama tibo po olama,

te augwa aya isai wai dabego nai sainu ebeo.

22 Teda eno te tama tiyu da, eno homugo eno nogo si

guda pelama, tŋba tulalumainao.

23 Magi baso meni.

Eno Godigo moni bomo eno koneama,

tama me agai dwai nai dabe tagala palama,

bidi dolobo me, eno koneai dao.

Tama ena wi genuai mu yai dao.

Tama tidali weyu, eno dwagi yai kolesaga naga yai dao,”

Jopgo te po wai.

24-25 “Mu tama. Eno ena bomai ŋ elama, mone dabe

hauwa mu sai dao.

Tiali goli, eno tobolu gagea pelama,

tama ena nogi uwaba sai meni.

Tama eno homugo e tama tiaai meni,

eno te dwagi dwagi yai gol dabe,

mone dali sigo naga

- ena bugagia bidibo tau sabo usu yaibao,
 eno te homu me ebe.
- 26-27 Giliga ula genuai mu elama,
 tama te polua me ula dwagi yai ebo dao.
 Tiali goli, eno homugo te nai siba
 lotu po wabo homu yai menio.
 Tama eno nogode nono nenama,
 te nai si genuai nogi mawainu yai menio.
- 28 Ma, eno te tobage kolesaga dabe igi sogo da,
 teda eno God dagalude bidibo bidi tudi ola mayu,
 te agaba homugo keą pabo kolesaga togoyu tigi dao.
 Tama te pagede agai ena po tu ela menama,
 ena seęę genuai mu magi dao,” wali.
- 29 “Ma, eno ena boi bidi dabe
 dwai dene sabo sogo me,
 teda eno augwali dene sobaso,
 usu da homu me yai menio.
- 30 Tama eno Godibolo eno boi bidi dabe dolama
 isilimainu me hanalu wai meni.
 Ma, eno tama tigi sogo da,
 teda eno dwai seęę sabo seę igi dao.
- 31 Eno seę bidi dabego e tama wabo dao,
 ‘Agai tigidali bidi nai mawai dao.
 Bidi me nai meni yai bidai menio,’
 augwaligo te po wabo dao.
- 32 Mu tama.
 Te gasa bulu bidi dabe augwali piabo be
 meni ebo eno sulama,
 augwali te hanu sunumide olo bidimainu sula tagalobeo.
 Mu meni. Eno augwali ena beba oda sai dao.
- 33-34 Te bidi mebago augwa dwai seę
 elama, augwa ma dualobo dao.
 Tama eno me ena dwai seę elama,
 ena yali dwai seę dualai tigi sogo da,
 teda ena bede ena geme dulaluama,
 tama ena abagibolo po wagi menio.
 Te tama tibogo, ena bulude we bidide wi ebo aę igi dao.
 Tiyu, augwaligo eno yali dwai seę sulama, ena
 posobo po olama, ena doligi dao.
 Tiali goli, eno dwai seę me ebe.
 Eno dualabo dwai seę menio.”

Jopgo te po wai.

- 35 “Hobede ya, bidi me deli bidibaso,
 eno po waboba olo sagana munama,
 odigi sogo da, te usu igi dao.
 Eno e tama po wali,
 ‘Eno magi şe me elama, te po daş ilama,
 te po bomo elama obao.
 Tama megi da, God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
 eno tigidali po wei ponomai yaiba.
 Te aga eno te po tu ebo odabo bidi da weyu,
 agai eno yali dwai şe kisilibo po pepade aşemainao.
 36 Tama eno dwagi yai homu elama,
 te pepa selama, eno nagede tolaibao,
 tama te pepa eno tobolude
 te king tuni bidigo madi tobolude mubo aş yaibao.
 37 Tama ena Godigo gesabidiba
 kingo wai doligi pabo aş elama,
 tama agabolo eno yali şe dabe
 tigidali po pusa magi dao.’ Eno te po wagi da,”
 Jopgo te po wali.

- 38-39 “Ma, eno gasa bidi dali dwai kolesaga elama,
 tama agai tu wi selama,
 tama te tu eno abelesişbadi nai wai bulama,
 tama te tu aga digi gela genuai mu olama,
 wado genuai mu eyu da,
 40 tama teda eno te wit nai dali,
 bali wai dali si te tu de bulubo si,
 teda te dwai gaş yai bono dali,
 olo nosai si naga te tu de holomainao,” wali.
 Jopgo po tama silali.

Elihugo te Jop me aga abagi dabe dali po miani

(Daş 32-37)

Elihugo homugo tiali, agai me po wao homu yali

32 ¹Tama megi da, Jop aga abagi selago suali, Jop agai dwai şe me yai menio olama, po bomo elama, aga doloba pai bidi dao olama, po bomo ebaso, augwaligo Jopgo po wei me ponobe. ²Tiali goli, gesi bidi me deli augwali pagede bidama, augwaligo po wabo odaluali. Agai nogi

Elihu, te Badakelgo wai. Elihu te Ram sibigo wai, tama te Ram te Bus hani. Tama Elihu agai wado po genuai mu Job dali wainu yali. Magi baso meni. Jopgo te po wali, Jop agai da, dwagi yai kolesaga ebo dao olama, Godigo ebo kolesaga da, dobo dao wali pode. ³Tama agai Jop aga abagi sela dali me wado yali. Magi baso meni. Augwaligo Jopgo po wei bugagia ponabo usu isabaso. Augwaligo po olo e tama wali, Jop agai dwai şe elama, dwai kolesaga dabe yai dao wali. ⁴Elihu aga pedauwali pania selama, te monu dabego po omainu yai. Tama megi tama agai homude yali po Jop dali pusainu yali. ⁵Aga şeşę genuai mu yali. Magi baso meni. Agai suali, te bidi selago Jopgo po wei dolo ponişama ebaso.

⁶Megi da, Elihu, te Badakelgo wai, te Bus hanigo wai, agai e tama po wali,

“Ena gesi bidi, tama dage da polo monu dabe dao.
Tama tibaso, hasia da, ena wi elama,
tama ena hale eyu yaide,
eno homude yali po dagebolo pusabo yai goli,
tagalai dao.

⁷Eno e tama homu yali.

Dagego kibu be hauwa mu da weyu,
tama dagego homude yali
dwagi yai po naga pusugowe weyu
tonaludali digi dao.

⁸⁻⁹Tiali goli, bidi mego kibu be hauwa
elama, dwagi yai homu kolesaga
agai naga elalogobeo. Menio.

Tigidali Bomo Elalubo Godigo Mobo Bidi daba aselama,
da dwagi yai homu kolesaga dabe mabo dao.

Tama tibaso, polo monu dabego naga
te dwagi yai kolesaga dali,
dwai kolesaga dali si dagalogobeo.

¹⁰Tama tibaso, eno me ena homude
elalubo po pusaibao.

Tama eno homugo dagego me odao,”

Elihugo te po wali.

¹¹“Eno odama, dagego po tigidali osola suali.

Dagego yaide dwagi yai homu kolesaga elalubo po
naga homugo gegeyu, bomai şe mu yali,
tama Jopbolo pusali.

Tama eno dagego pusubo poba olo sagana muyu
odaluali.

¹²Tama eno suali, dage me deligo Jopgo po

- dolo menio olama wabo sube.
 Tama dagego agai po wei dolo ponobeo.
 13 Tiali goli, dagego e tama wagio.
 Te dwagi yai homu da,
 God aga digi Jopgo po wei ponomainu
 olama sula tagalao.
 Bidigo da, usu egobeo. Te tama wagio.
 14 Te bidi Jopgo ena dali po me mibeo. Menio.
 Te dagebolo naga po wai dao.
 Tiali goli, agai te po enabolo me wai tigi sogo da,
 teda eno dagego wei ponani po tiwai
 wei ponogi menio,” wali.
- 15 “Jop, suo. Naga abagi dedego
 homu kolesaga deş salio. Magi baso meni.
 Nago augwali dolama, mu aiyaba mu elaluali.
 Augwaligo pedauwali mu pania sali.
 Tama augwaligo po meba ma wabo usu egobeo.
 16 Suao, augwali olo mu dolalubo.
 Eno homugo augwaligo po meba ma wabo aş ebe.
 Tama tibaso, eno tonaluabo aş me ebeo.
 17 Te eno homu kolesagade pusabo da.
 Eno te eno po meba nage dali pusaibao.
 18 Magi baso meni. Eno homude hauwa mu elalubo
 nago po wei ponabo.
 Tama eno homude me daş wagobeo.
 19 Po eno pusabo po yaide, eno haligade mu
 paşana palio,
 te wain aş te meme kibu waligo nigai botol da
 paşana pabo tiwai yalio.
 Tama paşe te kibu meme wali pisila pelama,
 te wain aş gelabo tiwai tama yalio.
 20 Teda mu tama mu dao. Eno pusaibao.
 Tama eno tabi duanu bidimainu yaibao.
 21 Tama eno mu po dolo naga eno homude yali
 po pusaibao.
 Eno bidi mego odama,
 pusu elama wali pabo po pusogobeo.
 22 Eno gasa bidi dabe ili po olama,
 pedauwali weş ilama ebo menio.
 Ma, tama eno te tobage kolesaga igi sogo da,
 teda deli sogo tama te ena nigai

Godigo ena ela mugi dao,”
Elihugo te po wali.

Elihugo te Godigo bidi dabe dodolainu ebo kolesaga po wali

33 ¹Tama Elihu agai po genina ma weyu, e tama wali.
“Megi da, Jop, megi da eno nage dali po waibao.

Tama eno homugo nago eno po dabe
waboba olo saganama odaluao.

² Megi tama eno te po nagebolo pusaibao.

³ Tama eno te pusubo pogo nage
e tama megi ola mawaibao.

Ena Godigo gedude doloba pai bidi dao.

Tama eno homude yali po dolo naga pusubo dao.”

⁴ “God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo Mobo Bidigo
ena nigai dao.

Tama agai mobo ena menama yaligo ena bidibao.

⁵ Polo begao, Jop, eno homugo nago ena dali pogo
hwja homu ebaao.

Tama nage usu ebaso da, teda nago eno po
wei ponagameo.

⁶ Te Godigo gedude da, dadi si te tiwai si naga dao.

Agai tq selama, ena nigai dao.

Deli tamago nage me nigai dao.

⁷ Tama tibaso, nago enade wi elamo.

Eno genuai sege nageba munama,
nage aiyaba elalugobeo,” wali.

⁸ “Tiali goli, eno nago po odali.

Nago po bomo elama, e tama wali,

⁹ nago dwai kolesaga me yai menio, po wali.

Tama tibaso, nage Godigo gedude meda meni yai bidiba.

Tama nago magi nai mede se menio, po wali.

¹⁰ Tama nago e tama po wali, Godigo ena tonobo da,
aga boi bidi tonobo aq elama, agai nage sege mani,
te dwai se ebo bidi dabolo mabo yali gilama.

¹¹ Agai nago saqa haligago gebelali tiwai yali, wali.

Tama nage menaba pabo si da,
teda agai nago saqa pasalu bugagia
osasa bilibo dao, wali.”

¹² “Tiali goli, Jop, odao.

Nago te wali po da, dolo menio.
Tama megi da, eno nago po e tama ponaibao.
God da, polalubo mu dao.

Tama agai homu kolesaga dali,
bomo dali sigo da bidigo bomo dali,
homu kolesaga dali si edelai dao.

13 Magi baso nago Godibolo po hauwa weyu,
e tama wabo da, agai da bidi dabego
po wei ponobo meni, magi baso nago te po wabo dawe?

14 Tiali goli, God agai po dabolo
haniani sunumidu mabo dao.
Tiali goli, bidi dago agai po me sogo konebo menio,”
wali.

15 “Da hulide pibo sogo da,
Godigo haniani na dabe dabolo mabo dao,

16 tama te na dabede da, da ola mabo dao.
Tama da dwagi yai kolesaga menama,
tama dago bidi kolesaga dodolomainu ebo dao.
Tama agai te po dago homude daq walumainu ebo dao.

17 Tama te kolesagago dago
dwai kolesaga yabo wi ilibo dao.
Tama agai dago tobolu gagea pabo aiyaba
tamunubo dao.

18 Magi baso meni.
Agai dago dwai kolesaga ebo wei meniama,
tama boi bidi dabego da ela munama,
tama da isibo bidi dabego buluba
pidali weyu, tama tibo dao,” wali.

19 “Tama me sogo Godigo bidi dodolobo
te tobage kolesagago tibo dao.
Godigo te bidi gasi ilama,
tama te bidi bede pila muyu, nomona selama,
dili dabe dene tigidali sogo ebo se ilibo dao.

20 Tama aga nai tuabo hagela homu ebo dao.
Te bidi dabego dwagi yai mi dabe
sesebaso, me tagalobo dao.
Agai te tonobo da, te olo nai tonobo aq ebo dao,
tama agai munu me tugobeo.

21 Agai tigi nomona selama,
tama dili pulu ha ebo dao.

- Tama agai dili pulu hania ebo dao.
 22 Pađe aga mu tama isabo aq ebo dao,
     tama bidi elama isilibo ensel bidigo aga
     silagasabo dao.
 Tama aga isai bidi dabego buluba tamadi paibao,” wali.
- 23 “Tiali goli, ma te Godigo ensel mobo bidi
     hauwa mu
     tomode deli digi aselama, te bidi tau sagasobaso
     da,
 teda agai dwagi yai kolesaga naga wali pomainu yaibao.
- 24 Tama ensel bidigo te bidi hobede ebaso,
     tama Godibolo e tama hanalu waibao,
 ‘Nago te bidi hobede elama, tama te bidi isibo bidigo
     buluba pomainu sula tagalamo,’ te po waibao.
 ‘Magi baso meni. Eno polo gegali,
     te bidi ma usu ilabo sunumi elalubao,’
     ensel bidigo te po Godibolo waibao.
- 25 Tama teda te bidigo tigi ma
     usu elama, bomo ma yaibao.
 Awe, te aga gesi bidide bidali tiwai tama ma yaibao.
- 26 Tama aga gedu haluasa po wabo si da,
     teda Godigo agai gedu haluasa po wabo wei elama,
     tama aga dwagi yai şe ilaibao.
 Tama aga God pageba pelama,
     dwagi yai homu mu yaibao.
 Tama Godigo aga bidibo sogode aga nai dabe dolo
     ma dodola mawaibao.
- 27 Tama te bidigo gasa we bidi dali pusuyu,
     e tama waibao,
 ‘Eno dwai şe yai goli dao.
 Eno dwagi yai kolesaga me yai menio.
 Tama tibaso, Godigo eno tigide haniani şe mu igi dao.
 Tiali goli, agai ena hobede elama, agai te şe ebeo.
 Menio.
- 28 Agai ena ma dobola selama,
     tama ena isibo bidigo buluba pabeo.
 Ena me bidiyu yaide, bulu ula me subaso,
     dwagi yai homu ebaso,’ po wabo dao.
- 29 Si sela sogo Godigo te kolesaga
     we bidi dabe dali ebo dao.
- 30 Magi baso meni. Agai augwali ma selama,

tama augwali me isigobeo.
 Mu menio. Augwali bidiyu yaide,
 Godigo we bidibolo mabo giliga ula subo dao,” wali.

- 31 “Megi da, Jop, nago odao.
 Eno nage dali pusabo po meba elalubao.
 Tama tibaso, pedauwali pania selama,
 eno po waboba olo sagana munama, odao.
 32 Tiali goli, ma nago po meba elalubaso da,
 teda nago pusao. Eno odaibao. Magi baso meni.
 Eno wei mu yali, te bidi dabego odama,
 nago dwai şe dabe me ebeo homu emainao.
 33 Tiali goli, nago po meni baso da,
 teda pedauwali pania selama, eno po naga odao.
 Tama eno nage ola menama,
 tama nago dwagi yai homu kolesaga sagameo,”
 Elihugo Jopbolo te po wali.

Jopgo te God dali konila po wali po geda muani

- 34** ¹Tialima te Elihu agai po ma weyu, Jop dali, aga abagi sela dali,
 augwalibolo e tama po wali.
²“Dage dwagi yai homu kolesaga konea sai bagego da,
 dwagi yai kolesaga hauwa mu elalubao.
 Dagego eno poba olo sagana munama, bugagia odao.
³Dago pedauwaligo nai dabe dwagi yai yaliwe,
 ma dwai yaliwe olama, hanala subo dao.
 Te tiwai dago ologo da, bidigo po odama,
 tama dagala subo dao.
⁴Tama da dena digi dena wali po osola sumainao.
 Tama dago koneaibao,
 mena po dwagi yai doloba pai yaliwe waibao,” wali.
⁵“Jop agai e tama po wai dao.
 ‘Eno magi şe me dolobeo,’ po walio.
 ‘Tiali goli, Godigo doloba pai kolesaga enabolo ebeo,’
 po wali.
⁶‘Eno magi şe me dolama, magi dwai şe me yai menio.
 Tiali goli, Godigo homugo ena tibo po wabo bidi
 dao olama,
 tama ena dolama şeş mu mabo dao.
 Te ena agai enego enebo tiwai mu elama,
 tama ena usu ma yabo aq ebe,’

Jopgo te po wali.”

7 “Mena gasa bidigo Jopgo yali dwai şe tiwai yai dawew?

Jopgo Godiba posobo po genina mu wali.

8 Tama me ma, agai yaide dwai

kolesaga ebo bidiba kisa sigi pali.

Dwai bidi dabe da, te aga abagi solo dao.

9 Agai te tobage kolesaga dabe ebo dao.

Magi baso meni. Agai e tama po wali,

‘Ma, dago yaide God wei ebo kolesaga dabe eyu da,

dago mena dwagi yai nai saibawew?

Eno homugo te meni yaiba.’

Agai te tobage po wai dao,” wali.”

10 “Tama dage bidi dabe, dagego

dwagi yai kolesaga elalubao.

Jopgo te tobage po obaso, eno po odişo.

God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo dwai kolesaga

me egobeo. Mu menio.

Dwai şe ebo homu te Godide digibulu mu elalubo dao.

11 Agai da bidi dabe dago kolesaga dolo osola sulama,

tama dago te yali şede naga usu nama,

te dene mabo dao.”

12 Eno mu po tama obao.

God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo

bidi me deli olo me dolama,

tama dwai doloba pişawai kolesaga me egobeo.

Dago te agai dwai şe ebo homu ebo usu egobeo.

13 Tama me ma, dego mu God şe menama,

e tş sese tonalumainu şe mawai dawew?

Te bidi me meni.

14 Ma, God aga naga homugo koneama,

tama aga mobo ma sigi sogo da,

te tigidali bidibo nai dabede,

15 teda te tigidali tşde bidibo nai dabe

deli sogo tama isigi dao,

” 34:9 Te Daş 21:7-13 tede, te Jopgo te tama po wai, Godigo te dwai kolesaga ebo bidi dabe sula tagalu gogolaibao. Te Daş 21:15, tede Jopgo te tama po wali, te dwai kolesaga ebo bidi dabe wabo tiwai tobage po te ede te bidi Elihugo wali. Tiali goli, Elihugo Jobbolo te kisilama wali po te mu po menio. Te 21:16, tede wali pogo te tiwai yali, te Jopgo te tiwai ola mabo po wali te agai te dwai kolesaga ebo bidi hani dabe dali deli haliga me elalubeo. Menio. v 34:11 Tib 62:12

tama da we bidi me t̄o ma gagagi dao,”
Elihugo te po wali.

16 “Tama megi da, Jop, odao.

Te nage homu kolesaga elaluba wida,
nago eno wabo poba olo
bugagia munama, odao.

17 Ma, Godigo yaide doloba pai

kolesaga wei is̄anama yali da,
teda aga mena tama ma aga king
bidiyu yaide e t̄o tonaluaibawe?

Tiali goli, God agai genuai bomo elaluyu yaide,
tama agai tigidali sogo doloba pai
kolesaga naga ebo dao.

Tama nago magi baso Tigidali Bomo Elalubo God
po t̄u ela menama,

tama dwai s̄e yali dao po obawe?

18 Te olo bidi mego te king mebolo

naga dwai king mu dao me wagobeo.

Tama me, genuai bidi mebolo

te olo bidigo nage bidi dwai dao po me wagobeo.

19 God deligo naga agai te tama po wabo usu yaibao,

magi baso meni, agai te tigidali we bidi nigai dao,
tama agai gedude tigidali deli tigi poāi naga bidibao,
te augwali doado bage hauwa elalubo bidi dabe me,
te doado bage hauwa elalusīabo bidi dabe me,
tede moni homu me elalubeo, te tagalao.

Te tigidali bidi Godigo gedude

deli tigi tiwai naga bidibo dao.

20 Agai deli sogo naga tama da we bidi isimainu
ebo dao.

Te genuai nogi yai me, genuai bomo yai me, tagala,
te huli tomo mude God agai

te we bidi noma somainu elama,

tama augwaligo bidibo ula hulide silibo dao.

Te aga genuai bomogo tama tibo dao,”

Elihugo te po wai.

21 “Godigo yaide, da we bidigo kolesaga tigidali
sula silama,

da bilibo madi sese tama sula silibo dao.

22 Tama tibaso, te dwai kolesaga ebo we bidi dabego

- hulia sai duala sabo madi me elalubeo.
- 23 Awe, Godigo dago kolesaga sese konea pai dao.
Tama tibaso yaide, agai da osola sumainu
agai po tų ebo madi pabo tagalomainu egobeo.
- 24 Te agai te genuai bidi dabe aiyaba
elaluama, silainu eyu da,
teda agai augwali mena tama
tiwai bidi yaliwe olama gegegobeo.
Meni. Agai augwali polo konea pela silai dao.
Agai augwali sela şanama, gasa bidi hasegelebo
usu yaibao.
- 25 Agai augwaligo ebo dwai kolesaga
sese mu konea silai dao.
Tama hulide agai augwali aiyaba elaluama,
mesegelama, tagalobo dao.
- 26 Agai we bidigo gesabidide me
agai augwali tigide dene ilibo dao,
te we bidi dabe augwaligo sumai hagede.
Te bidi dabego te dwai kolesaga ebo
we bidide ebo gilama,
- 27 agai augwali tigide dene ilibo dao. Magi baso meni.
Augwaligo aga tudi ola mobaso.
Tama me augwaligo God agai wei ebo kolesaga
wali pişama ebaso tebo dao.
- 28 Augwaligo nai meni yai
bidi dabe dali dwai kolesaga yali,
tama te bagego Godibolo i wali.
Tama Godigo augwaligo i odali.
- 29 Tiali goli, Godigo magi şe me igi menigi sogo da,
teda dego mu Godigo dwai page elalubao po
wagi dawe?
Ma, agai gesabidi dualigi sogo da,
teda de aga pageba mu pigi dawe?
Tiali goli, agai tigidali we bidi dali,
tigidali bulu tų kantri dali si tonalubo dao.
- 30 Te dwai bidi dabe king pedalama,
tama te we bidi dwai şe ebo
sunumidu kegasa pidali weyu,
Godigo tigidali kantri tonalubo dao,” wali.
- 31 “Jop, nago te nago dwai şe yali po
te Godibolo pusaliwe?”

Nago te dwai kolesaga ma egobeo po agabolo waliwe?
 32 ‘God, nago eno nago usu niba kadu wasiābo kolesaga
 nago enabolo ola mao,’ te po nago
 agabolo hanalu waliwe?
 Ma, ‘Eno dwai sę yai baso da,
 teda eno te kolesaga dabe sese
 tagalaibao,’ nago te po me waliwe?
 33 Nago te po wai goli, Jop, nago Godigo ebo kolesaga
 wei isābaso da, teda nago homugo naga
 godolo ebo sę agai emaina homu igio.
 Tiali goli, naga digi dagala sulama,
 mena kolesaga nagede dwagi yai da
 homu ebo kolesaga dagala sao.
 Te eno sę meni.
 Ma, nago dwagi yai kolesaga me elaluba wida,
 teda te homu kolesaga dabolo megi pusao,” wali.

34 “Te eno te po te genuai homu kolesaga yai
 bidi dabego
 eno te po odobo si da, teda augwaligo enabolo
 e tama po waibao,
 35 ‘Jop agai te page konesiāwai po olama,
 tama agai po sese geda muani dao’ po waibao.
 ‘Agai homu kone palama, po pusubo menio,’ wagi dao.
 36 Jopgo te dwai kolesaga ebo bidi
 dabego po wei ponobo tiwai ebo dao.
 Tama tibaso, eno homugo Godigo yaide
 Jop me usu sidu genama, agai po hasegelebo si
 tagalomainu yaibao.
 37 Agai dwai sę yai goli, nosali ugwadu agai God dali
 tobolu gagea pali.
 Agai da dali olo nai dao homu eyu, po si konila eyu,
 hwjanio.
 Tama agai wado po hauwa mu Godiba walio,”
 Elihugo te po wali.

Elihugo Jop aga sesanani te aga po geda muyu po dwai obaso

35 ¹Tama Elihu agai po genina ma weyu, e tama wali,
² “Jop, nago te po wali, ‘Eno kolesaga dwagi yai,
 ma Godigo kolesaga dolo menio,’ po wali.
 Nago homugo te po dolo te wali dawe?”
³ Me ma, nago e tama po wali,

- ‘God, ma eno dwai kolesaga isama yali da,
tego nage mena tama tau saibawe?
Tama mena tama dwagi yai nai nageba pedalaibawe?’
Nago Godibolo te tobage po wali te dolo menio,” wali.
- 4 “Megi da, Jop, eno nage dali, nago abagi sela dali,
wali po wei ponaibao.
- 5 Nago dagaluba tonama, te pꝔ dabe suo.
Augwali ugwanu mu bidibao.
Godigo te dagalu dali, pꝔ dali nigai dao.
- 6 Ma, nago dwai se yai goli,
tama nago aga dolobo usu egobeo.
Nago dwai se hauwa mu ebadi me, tagala.
Tego aga mena tama mu dolaibawe?
- 7 Tama ma, nago doloba pai se naga idubadi geani da,
tego God mena tama tau saibawe?
Tama agai mena dwagi yai nai agai nogode saibawe?
- 8 Ma, nago dwai kolesaga eyu da,
tego da, bidi da naga dolaibao.
Tama ma, nago doloba pai kolesaga eyu da,
tego me bidi da naga tau saibao,” wali.^x
- 9 “Hauwa sogo bomai bidi dabego
gasa bidi dabe aiyaba elaluama,
mesegelama, tagalobo dao.
Tama te bidi dabego gela genuai mu
olama, tama gasa bidi dabego
augwali tau somainu i wabo dao.
- 10 Tiali goli, bidi mego e tama tiwai i me wabo menio,
‘Te Godigo ena nigai da. Aga menade bidibowe?
Agai da dwai sogo pedalobo si agai
dago tabi dili ilama, tama da dwagi yai homu iliyu,
balia dabe wabo dao.
- 11 Agai da ola mabode da
homu kolesaga hauwa mu sabo dao.
Tama dago homu kolesagago
bulu ba hasa dabego kolesaga edelai elalubo dao.’
Te sege tolobo bagego te po wabo dao.
- 12 Te mu, te bidi dabego tau somainu i wabo dao.

---

^w 35:2 Te e vesde hauwa sogo Jopgo te tama po weyu, agai dwai sege sabo se me ebeo po wali, te po te Daꝓ 10:7; Daꝓ 27:5-6, tede te tobage po elalubo suo. Tiali goli, te Elihugo Jopbolo te kisilama wali po te mu po me wabeo.   ^x 35:8 Jop 22:2-3

- Tiali goli, augwali tobolu gagea pelama,
tama dwai kolesaga ebo bidi dabe dao.
Tama tibaso, Godigo augwaligo i wabo odobo menio.
13 Augwaligo doloba pai kolesaga meni.
Tama tibaso, God Tigidali Bomo Elalubo Bidigo
augwaligo i wabo odogobeo.
14 Tama Jop, eno homugo agai nago
i wabo odogobeo.
Magi baso meni.
Nago polo wali, nago God subo menio wali.
Me ma, nago e tama wali, Godigo nago
po tų odobeo po wali.
Tama nago bobobage sogo mu tonalubao po wali.
Tiali goli, agai odobeo.
15 Tama me ma nago e tama po wali,
God agai dwai kolesaga ebo bidi dabe
tigide dene ilibo menio po wali.
Tama augwaligo ebo dwai kolesaga teba
me homu kone ebo menio, nago te po wali.”
16 “Jop da, page meni yai olo tibo po naga wabo
bidi dao.
Agai dwagi yai homu kolesaga menio, tiali goli agai
po hauwa wabo dao,”
Elihugo te po wali.

Godigo dago kolesaga dodolainu seęe mabo dao

- 36** ¹ Tialima Elihu agai po genina ma weyu, e tama wali,
² “Jop, nage dua bolo bididuo,
tama eno nage genina mu
ma ola mawaibao. Magi baso meni.
Eno po meba elalubo te Godigo pode
homu kone palama, tama pusaibao.
³ Agai ena nigai, ena haniani dwagi yai
kolesagago paęanalubao.
Tama megı eno te koneani kolesaga po pusaibao,
tego nage e tama ola mawainu,
Godigo yaide doloba pai kolesaga sesemane idubo dao.
⁴ Mu tama obao, eno tibo po me deli wabo menio.
Ena konea pai bidi mu nage dali bidibao,” wali.

⁵ “God aga genuai bomo elaluyu yaide,
agai te bomogo agai homugo yainu

- yali şe eyu naga ebo dao.
Tama agai we bidi dabego ebo kolesaga hobede mu ebo dao.
- 6 Ma, agai suali yaide, we bidi dabego dwai kolesaga ebaso da, teda agai augwali bidimainu sula tagalobo meni.
Tama agai nai meni yai bidi dabego şeşe dodolobo dao.
- 7 Agai doloba pai we bidi tonaluyu, tau sabo dao.
Tama we bidi dabego augwali genuai nogi tigidali sogo mabo dao, te augwaligo te king dabebolo ebo tiwai yali gilama.
- 8 Tiali goli, dwai sogo pedalama, mani şeşego te we bidi mesejelama, tama augwali nogo aligabo bono duani tiwai bidibo dao.
- 9 Tama da, Godigo augwalibolo e tama wabo dao, te dwai sogo augwalibolo pedalali da.
Magi baso meni. Augwa digi augwa nogi ugwaba selama, haniani dwai kolesaga ebaso.
- 10 Tama agai augwalibolo dwagi yai kolesaga wali pomainu ola mabo dao.
Tama agai augwalibolo ge neyu, dwai kolesaga tudiba muao po wabo dao.
- 11 Tama augwaligo agai po wali pelama, aga dologode bidibaso da, teda tigidali sogo augwali bugagia naga bididuaibao.
- 12 Tiali goli, augwaligo po odisama yali da, teda augwa boi bidi dabego augwali ela muagasaibao.
Tama augwaligo magi nai augwali tigiba pedalaliwe olama, konegobeo,” wali.
- 13 “Te God tudi ola mabo bidi dabe, augwaligo genuai şeşe augwaliba sabalobo si, augwaligo God dali şeşe genuai mu ebo dao.
Tama augwaligo Godigo augwali tau somainu i wabo menio.
- 14 Te tama tiyu yaide, augwaligo dwai kolesaga te we bidi gabidide ebo dao.
Tama tede augwali gesi bidi bidibadi tama isibo dao.
- 15 Tiali goli, Godigo te bidi dabe dene dali,

- şęę dali si me tolomainu sula tagalobo dao.
 Magi baso meni. Agai augwali dwagi yai kolesaga
 ola mawainu tama tibo dao.
 Tama te tibo sunumide augwali ma selama,
 tama augwali bugagia bidimainu ebo dao,” wali.
- 16 “Jop, megi da suao, nage moni şęęde mu bidiyu,
 tama nage pade silabo aq te ebao.
 Tiali goli, Godigo nage bega sabo po weyu,
 ma oda selama, tama nage dua bidimainu elama,
 tama nage te dwagi yai nai dabe ma mawaibao.
 Tama magi naigo nage me paliama me egobeo.
- 17 Tiali goli, megi da, Godigo nage tonobo da,
 dwai şę ebo bidi tiwai tonobo aq te ebao.
 Tama agai nage dali po tu ela mayu,
 tama nage tigide dene genuai mu
 te mabo şę yali dao.
- 18 Tiali goli, dua dao.
 Tiyu, naga homu şębeęo ebo digi tego nago
 Godibolo posobo po omainu ebo dao.
 Tama tiyu ma, nage ma oda sabo kolesaga ma
 genuai mu yaliwe wabo, tama nago God tagalabo.
- 19 Ma, nago Godibolo tau somainu i weyu da,
 ma naga bomo naga usu siyu da,
 tego da nago megi te elalubo şęę siligobeo.
- 20 Nago homugo hulua saiba homu kuna wei igio.
 Te tobage bidi dolobo şę deli sogo
 te we bidi tigiba pedalobo dao.
- 21 Nago megi nago tigide ebo şęę godolo me ebe.
 Tiali goli, nago dwai kolesaga yabo naga
 godolo yali bogo,” wali.
- 22 “Bugagia odao. God dagalude mu bidiyu yaide,
 genuai bomo mu elalubao.
 Tama aga te dwagi yai po ola mabo bidi dao.
 Dego mu agai ola mabo tiwai yaibawe?
- 23 Tama dego Godigo yabo şę dabe po
 dego ola mawaibawe?
 Ma, dego agabolo ‘Te nago geda muani’
 po wabo usu yaibawe?
 Te tama tiabo bidi mu meni.
- 24 Te bidi dabego Godigo nigali nai dabe sulama,

Godigo nogi ugwaba selama, balia po wabo dao.
 Tama tibaso, nago me te tobage kolesaga deli naga yao.
 25 Te tigidali we bidigo Godigo yali şe dabe suali.
 Tiali goli, augwaligo agai yali şe kuna konebeo.”
 Te bidi Elihugo Jopbolo te po wali.

Godigo bomo dali, homu kolesaga si ugwanu mu elalubao

- 26 Tama Elihu agai po genina ma weyu, e tama wali,
 “God da, polalubo bidi mu da, tama aga ugwanu mu dao.
 Dago aga munu me kuna konegobeo.
 Tama dago agai kibu be nisu naga yaliwe olama,
 konegobeo.
- 27 Agai wę ugwaba holama,
 tama tulubage gagamainu ebo dao.
- 28 Tama te tulubage pę tagalama, tęba tulubo dao.
 Tama we bidi tuabo wę hauwa elalubo dao.
- 29 Da tigidaligo munu me konebe,
 te pę genuai mu elama,
 tama Godigo ugwa be nigibo konebo menio.
 Tama dago konebe,
 mena tama te pęde kulukulu olama
 ebowe olama, konebo menio.
- 30 Godigo te be sele ula tigidali
 te bulu dabeba dobola palobo dao.
 Tama ula tamu aę dologoba mu pelama,
 te tigidali nai pepeli diliba mu ilibo dao.
- 31 Godigo tulubage dali,
 pę dali si tonalubo şe eyu,
 tama te kolesagago naga tigidali we bidi
 tonalubo dao.
 Tama agai tigidali tubo nai dabe
 bugagia tęde holomainu ebo dao.
 Tama te we bidigo nai hauwa mu elalubo dao.
- 32 Te be sele ula agai nogo sigo tolalubo dao.
 Tama ene yali gilama agai daę ilali naiba enebo dao.
- 33 Te be kulu wabo si da, tego ola mabo dao,
 te tulubage dali, wali dali si asainu
 tama tibo dao po wabo dao.
 Tama te bulmakau kibugo me aga asobo
 gagama eyu, konebo dao,” Elihugo te po wali.
- 37 ¹“Te be kulu wabo si da, ena wi elama, homu
 menigasębo dao.

- 2 Odao! Dagego be kulu wabo odao!
Te da Godigo hae olama, i bomonama te obao.
- 3 Agai te be sele tigidali buluba pelama,
te t̄o sabi simanigi paliba usu nigi pomainu ebo dao.
- 4 Tama nosali agai hæ olama,
i wabo po dago odobo dao.
Tama agai genuai bomo dago subo dao.
Tama te Godigo tama tibo si da,
te be sele ula tigidali buluba pela silibo dao,” wali.
- 5 “Godigo pedauwalidu gasagi yai po mu wabo dao,
te be kulukulu wabo tiwai, te dwagi yai mu dao.
Tama agai haniani şe mu eyu,
te dago kolesaga edelai mu dao.
- 6 Agai olo pogo obadi, te ais dali,
tulubage dali si t̄ba tulubo dao.
Agai po obadi, genuai tulubage mu tulubo dao.
- 7 Te tobage kolesagago we bidigo sunumi pania sabo
dao, tama augwali şe ebo usu egobeo.
Agai te tama tibo da, te we bidigo agai
ebo şe dabe konemainu tibo dao.
- 8 Tama te tama tibo sogo da,
bulu hasa dabe augwa buluba geme duala sigi peyu,
te augwa bede bididubo dao.
- 9 Te bomai wali dabe augwa pesagedu
asobo gagalama, asobo dao.
Tama te genuai waligo moni kedau sesebo sogo
asobo dao.
- 10 God agai wali pona palobosi, te ais pedalobo dao.
Tama te genuai w̄e te ais gagalama,
tama mu dila pabo dao.
- 11 Agai w̄e hauwa te moni dagalu p̄ba sabobo dao,
tama be kulu omainu elama,
be sele tigidali buluba pela silibo dao.
- 12 Godigo po obaso,
te p̄o dabe augwali tigidali t̄o pedai
buluba pela silibo dao,
te agai augwaliba ya wali şe emainu.
- 13 Me sogo da, agai we bidigo kolesaga
dodolomainu tagala palobo dao.
Tama me sogo da, augwali dwagi yai şe elama,
tau somainu ebo dao.

Tama me sogo da, agai t̄q ma usu ilimainu te dagalu
 p̄q dabe tagala palobo dao,”
 Elihugo te po wai.

- 14 “Jop, nage dua bidiyu, olo saganama,
 tama homu kolesaga selama,
 Godigo haniani bomai s̄q dabe Godigo ebo s̄q po sao.
- 15 Ma, nago Godigo te dagalu p̄q dabe
 mena buluba pomainu ebo s̄q page koneaniwe?
 Ma, agai te be sele ula ilibo s̄q page nago konea sai dawwe?
- 16 Ma, nago Godigo te p̄q dabe
 dagalude walalumainu ebo kolesaga nago
 kone dawwe?
 God agai te tigidali homu kolesaga
 elaluyu, agai te dwagi dwagi yai s̄q dabe ebo dao.
 Tiali goli, nago te tobage homu kolesaga menio.
- 17 Te posolai wali te pada badu saut badu asobo si da,
 tama teda nago tigi me, ugwa dali side posolo
 genuai mu yaibao.
 Nago magi s̄q me elama, te wali togologobeo.
- 18 God agai dagalu nigilama, tama diniginai.
 Tama te dagalu te gesabidi subo nai dula
 te brasgo nigai tiwai dao.
 Mena tama tiali, nago agai te s̄q dabe ebo tau saibawe?
- 19 Ma, nage usu yali wida,
 teda nago dago Godiba wabo po ola mao.
 Magi baso meni. Dago homu kolesaga
 kuna konea pis̄qbaso,
 tama dago agai po t̄q ebode wabo po niga mubeo.
- 20 Ma, Godigo odali digi yaide,
 eno po aga dali elalubaso da,
 teda agai eno po wabo odaibawe?
 Teda agai eno wabo po godolo me egobeo,” wali.^y
- 21 “Suama. Te waligo p̄q sela şanama,
 tama dagalu hania elama, giliga ula genuai mu
 te ebao.
 Tama dago te giligaba tonobo usu egobeo.
- 22 Tama me badu pada badu not badu

---

^y 37:20 Hibru pogo te po page kuna konebeo. Me badu bidigo te homu yai, dago te po begelinao homu yali po e tiwai, “Agai eno pode moni homu egobe da,” homu yali e tiwai, “Tiyu, eno aga dali po mibaso da, te agai ena mu silabo homu idali,” te homu yalio.

te moni ula mu dagaludu asobao.
 Agai au da, te gol masigi tiwai dao.
 Te da te God aga au te munama,
 tama genuai ula dali, moni bomo dali si te asobao.
 23 Tigidali Bomo Elalubo God te ugwanu mu elalubo,
 tama da aga paþa pabo usu egobeo.
 Agai genuai bomo mu elalubo,
 tama aga doloba pai mu dao.
 Agai te po tų dodolobo se ebode
 doloba pai kolesaga naga ebo dao.
 Tama agai da olo dali aiyaba elalugobeo.
 24 Tama tibaso, we bidi agade wi ebo dao.
 Tama agai olo te bidi dabe augwaligo homugo
 augwali homu kolesaga hauwa elalubao homu
 ebode odobo menio,”
 Elihugo te po wai.

Genuai Bidigo Jopgo po wei ponobo po wali
(Daı 38-39)

Godigo nigali nai dabego Jopgo homu kolesaga edelalio

38 ¹Te Elihugo po ola silibo si, tama te Genuai Bidi te genuai
 tulubage dali, bomai wali dali si tomode bidiyu, tama agai po e
 tama wali,

²“Jop, nago dwagi yai homu kolesaga mu menio.

Nage mena tama bidi da weyu, nago te po dabe obawe?

Tama nago eno yainu ebo se dolainu ebawe?

³Megi da, nage bidi mu tiwai dolalua.

Tama eno nagebolo tigidali po hanaluyu
 ebode, nago eno po wei ponagameo.

⁴Eno e tų nigilama, aga page daų walobode,
 nage menade bididuai dawe?

Ma, nago te se dabe mu koneani wida,
 nago enabolo pusao.

⁵Dego mu homu kone palama, e tų daı ilai dawe?

Eno homugo te nago koneai yali bogo, ma?

Tama dego mu usu ni kegelama, te tų usu sai dawe?

⁶Te tų daų olalubo pos ni menade dolalubowe?

Dego mu mone masigi munama, te tų ugwadu tede
 nigimainu yai dawe?

⁷Tama te se ebo si da, te dagalu hų dabe dwagi yai

homu pemene elama, balia po wai dao.
Tama te ensel dabego me dwagi yai
homu pemene elama, hae wali.”

- 8 “Tama te tamu wẹ tọ tabidu buluba podilasąbaso,
dego mu sunumi paliai dawe?
Tama dego te tamu ąi aga ąi tomode
tama elalui dawe?
- 9 Te tamu wẹ gesi sogo pedalali sogo da,
eno aga pogo mesegaluai dao,
te aga gudubo ugwa tiwai elalui dao.
Tama eno te wai bọu ągai idago
te wai bọu ugwa gudulubo tiwai,
te pogo eno aga belai dao.
- 10 Tama eno te tamu wẹ te obo yali gilama bogo badu
eno ąi ilai dao, tama te soabo sunumi paliai dao.
- 11 Tama eno tamu ąibolo e tama po walai dao,
‘Nago genuai wẹ asobo ąi
e tama ąi yagasao,’ po wai dao.
‘Habu seleyu, munu me e ąi me
bolamo,’ po wai dao.”^z
- 12 “Jop, mena tama tiali.
Nago olo pogo obadi yaide, te be posoyu,
ula me yai me elalubawe?
Tama nago te be posobo sẹ kigamu naga
emainu bodolu muai dawe?
- 13 Hulia sabo da, teda ugwago bidi
mesega sabo tiwai elama, tọ mesegalubadi,
te dwai bidi dabe te hulide
biliyu yaide dwai kolesaga ebo dao.
Ma, me sogo nago olo po obadi, te be posolama,
te dwai kolesaga ebo bidi dabe noma
somainu me yai dawe?
- 14 Kigamu giliga nanobo ulago te hulide
susiąma yali nai
te kigamu ula ebogo subo dao.
Tama dago hulia sai madi susiąma
yali nai, te ulade subo dao.
- 15 Hulibo sẹ dabe da,

---

^z 38:11 Jer 5:22

te dwai bidi dabego be te posobao.
 Tama augwali dwagi yai homu mu elama, biliyu yaide,
 haniani dwai şe ela bilibo dao.
 Tiali goli, ulago augwaligo bomu aiyaba
 elaluama, tama augwaligo dwai şe
 tagalomainu ebo dao,” wali.

16 “Te tamu ađ dologoba pelama,
 nago te wę pedalobo madi nago suai yali bogo.

Tama nage te pesagede bilai dawe?

17 Mena tama tialiwe?

Nage te isai we bidi pabo madi aiyanu
 mu nage dulai yali bogo?

18 Te tğ genuai mu elalubo.

Te nago tigidali badu sese koneai dawe?

Ma, nago koneani wida, enabolo pusao,” wali.

19 “Te ula page buluba pabo sunumi nago koneai dawe?

Tama te huli sesabigo bulu menade mu elalubowe?

20 Tama nago ena te ula dali,

hulia sabo dali si wali pelama,
 pabo sunumi nago enabolo ola mawaibawe?

21 Jop, nage monu dabe mu da.

Tama nago ena te nai sigo bulu ola mawaiba.

Magi baso meni.

Eno te ula dali, huli sesabi dali si nigisşama ebadi,
 naga idago nage ame nai yali bogo, agawe?”

22 “Mena tama tiali nago te ais dali,

te talua ge tulubage ais si sabodubo
 pesage nago suai yali bogo, agawe?

23 Eno te nai dabe hagea selama

muani naigote dwai kolesaga elama,
 gasa bidi dabe dali wabi hwıbo gagalobo bidi dabe
 tigde dene ilimainu yai da.

24 Te be sele ula pedalama,

tama te tedela pabo sunumi page menade elalubowe?

Tama me te giliga asobo badu wali

asobo sunumi menade elalubowe?

25 Dego te dagalude wę gamia nigilama,

tama te tulubage dabego wali pelama,

e tğba tudulalumainu ebo dawe?

- Tama dego mu te tulubage tulubode
 be sele ebo te ulago wali pelama,
 tedela pomainu yali sunumi dego mu nigai dawe?
- 26 Dego mu te bidi meni yai bulu t̄o
 wa pai madi tulubage tulumainu ebo dawe?
- 27 Hasia te t̄ode ni dali, nosai dabe dali holisiq̄badi,
 tiali goli tulubagego te t̄o usu nama,
 te nosai dabe hauwa mu holai dao,” wai.
- 28 “Mena tama tialiwe?
 Te tulubo tulubage te aya me deli elalubawe?
 Te hulide āi segeni ebo tulubagego aya bidibawe?
- 29 Tama te t̄ode pedalubo ais dali,
 talua ge tulubage ais sigo ida de dawe?
- 30 Augwali te kedau sogo pedaluyu,
 tama te w̄e dabe masigi yali gilama dila pelama,
 te tamu āi mesegelebo dao.
 Awe, te sigi āi ugwadu dai te dila pabo dao,” wali.
- 31 “Jop, nago te h̄o hani me deli sisinama,
 tama te dagalude deliba sisinama dāu walaibawe?
 Tama nago te h̄o hani me deligo bono pişiganama,
 tama te h̄o dabe tedela pomainu
 yaibawe?^a
- 32 Mena tama tialiwe?
 Nago te h̄o dabe augwali sunumi ola menama,
 tama te kibu bede mena sogo pedaluyu emainu
 waibawe?
- 33 Nago te dagalude h̄o dabego wali pabo
 bomai po page nago konealubadi bogo, agawe?
 Nago te t̄ode nai dabego me
 te po wali pomainu yaibawe?”
 Godigo Jobbolo te po hanalu wali.
- 34 “Tama nago moni dāga olama, te p̄o dabego odama,
 tama te moni tulubage nageba gelemainu yaibawe?
- 35 Tama nago te be selebolo nago
 gasa madi me pao wabo si da,
 teda te be sele ulago nagebolo e tama po waibao,
 ‘Eno nago sē yabo naga eno tonalubao,’
 po waibao, agawe?

---

^a 38:31 Jop 9:9; Amo 5:8

- 36 Dego mu te bobobage dogoni yai
 bago te tama wẹ bole asaiba po omainu
 dego kolesaga mawai dawe?
 Tama dego te gogolo ba dabebolo be posobode
 po omainu dego kolesaga mawai dawe?
- 37 Dego homu kolesaga mu te pọ dabe nedebo
 usu yaibawe?
 Te pọ dabe da, te sene wẹ tiwai te dagalude elalubao.
 Tama dego augwali gea palama,
 te tulubage tulumainu yaibawe?
- 38 Tama dego te tọ hogomu pu aiyana pelama,
 tọ ma dila pomainu ebo dawe?”
 Godigo Jopbolo te po hanalu wali.

Dego te bulu hasa dali, ba dabe dali sibolo kolesaga mawai dawe?

- 39-40 Tama Genuai Bidi agai po genina ma weyu,
 e tama wali, “Jop, mena tama tialiwe?
 Te nago te bulu hasa dabe te laion yowi te tọ dedagede,
 me te bulu sesawai madi
 geme dualubo madi pąba asomainu elama,
 te laion yowi dabego ela tumainu ebaso,
 te augwa nasi ebo silimainu ebo da, agawe?
- 41 Tama te sisi yai kotkot ba dabe tuabo nai
 menia sobaso,
 tama nai gege bilibadi yaide,
 tama augwa wai dabe ena Godiba nai sainu
 hanalubadi,
 tama dego mu augwali nai mabo dawe?” te po wali.
- 39** ¹“Jop, odao. Nago koneaniwe?
 Te bulu dulude bidibo meme kibugo wai ame
 nabo sogo nago koneai dawe?
 Tama me nago te hasa dia dabego wai
 ame nabo nago subo dawe?
- ²⁻³ Tama nisu naga polua
 te meme kibu dali, te dia hasa dali sigo
 wai augwa idago haligade bidibo, te nago
 koneaniwe?
 Tama nago koneani bogo, nisu te hasa ida dabego
 bogoli si sugunama, wai saibawe?
- ⁴ Tama te wai dabe augwa ida dabe dali
 buside me kala silide bidaibao.
 Tama augwali genuai elama, bomo ebo dao.

Tama augwali genuai polo ela sabo si da,
teda augwa ida taga peyu, mu tama pabo dao.
Tama augwali ma asobo menio,” wali.

5 “Dego mu te bulu donki dabe bono pişigina palobaso,
busiba subigila pomainu yai dawe?

6 Eno augwalibolo wa pai bulu, me doloba pai bulu,
tama tamu elalubo bulu mawai dao.
Tama augwa bulude bidibo aq yaibao.

7 Te bulu donki dabe augwaligo koneani.
Augwali hanude bidibaso da,
teda bidi dabego augwali bono gebelama,
tama augwaligo se emainu haq weyu yaibao.
Tama tibaso, augwaligo te hanude wabo po dabe
me kilikili wabo odogobeo.
Te tudi ola mawaibao.

8 Tama augwali te bulu dude biliyu,
augwa tuabo nai te nosai dabe,
ni yabe dabe tama geqe biliyu, bilaibao,” wali.

9 “Jop, nage de dawe?
Te bulu kau kibu omaigo nago se yaibawe?
Tama hulide nago kau kibugo beba piagasaibawe?

10 Nago aga haliga gebelama,
tama agai nago gi tq elebo masin
kegasa bilimainu yaibawe? Tega?

11 Nago koneani, agai bomo genuai mu elalubo.
Tama tibaso, nago homugo agai nage tau selama,
nago genuai se yaiba eyuwe?

12 Tama nago homugo agai nago wit nai giba pelama,
tama te wit nai inayali sela aselama,
te wit nai yabe dali, bo dali sela sayao po waibawe?

13 Te tqli tiwai genuai ba^b dabe
dwagi yai homu ebo sogo da,
te augwa bogo memenege ebo dao.
Tiali goli, augwaligo te bobobage
dogoni bago ebo gilama,
augwali augwa wai dabe dali
dwagi yai se ilibo menio.

---

^b 39:13 Te Jop bidali bulude bidibo hasa kebi tiwai bago ebo kolesaga te tedali gasagi yai,
te dago bulude bidibo hasa kebi kolesaga tiwai si page me elalubeo.

- 14 Te t̄li tiwai genuai ba dabe
 augwa ge t̄de mubo dao, tama tagalobo dao.
 Tama t̄ posologo te ge posolo ilimainu ebo dao.
- 15 Augwaligo augwa ge godolo me ebo menio.
 Tiyu, bidigo me, bulu hasago me
 te ge dabe agawaibao homu egobeo.
- 16 Te t̄li tiwai ba dabe augwa wai
 ma gasa bago wai tonobo āq ebo dao.
 Tama augwaligo augwalide dwagi yai
 kolesaga me ebo menio.
 Augwa ḡō dolobaso, augwa ge odolali saganai dao
 homu me ebo menio.
 Augwa ge subigila saşagano bilibo se şabilibo dao.
- 17 Augwaligo tama tibo da. Magi baso meni.
 Eno augwali dwagi yai kolesaga me mawai menio.
- 18 Tiali goli, te t̄li tiwai ba dabe hodaluama,
 pabo si da, augwali bomonama mu udabo dao.
 Tama augwaligo bogo memenege genuai mu ebo dao.
 Tama udada peyu, augwaligo kibu hosde
 dualasa pabo bidi dabe geanobo dao,” wali.
- 19 “Jop, nago magi se ebo usugowe?
 Nago te hos dabe bomo mabo dawe?^c
 Tama nago agai bobobage pedu nisi muai dawe?
- 20 Naga homugo te hos digibulu samanobo
 te mano yali gilama emainu naga digi nigilai dawe?

Tega? Te hos dabego ga wabo bomonama mu
 wabo dao.

Tama augwaligo ga wabogo we bidi dabe wi ilibo dao.

- 21 Te hos dabe augwaligo genuai bomo
 elalubode augwali pemene elama,
 augwali sasamano peyu,
 te augwa nogo saşa pidibu waibao.
 Tama augwali hw̄i yainogo bomonama mu udabo dao.
- 22 Te hos dabe augwali magi naide me
 wi elama, noma sabo menio.
 Te w̄abi hw̄ibo genuai u badi me augwali

---

^c 39:19 Te ves 19-25 tede te ami bidi dabego te dualasa peyu, te boi hw̄igi pabo kibu nogi
 hos dabede wali po page te vesde elalubo suao.

- wi me soabo menio, te wabi hwibode.
- 23 Augwaligo te ami bidi augwali tigide
dulalumainu ebo dao.
Tama augwali udabo sogo da,
te hwibo bidi dabego ene beledi kidagalo wabo dao.
Tama te ami bidigo sesemone ene poa pali da,
te giligade ula ebo dao.
- 24 Te hos dabego bu wabo odobo si da,
augwali dua me bidibo menio. Mu meni.
Augwaligo haliga tigi hodaluama,
tama hwigi pabo homu naga ebo dao.
Tama augwali bomonama mu udabo dao.
- 25 Tama augwaligo bu wabo
odobo si da, augwaligo ga wabo dao.
Augwali te wabi hwibo digibulu elalubadi digi,
augwaligo denami bolo odobo dao, te wabi hwibo
denami.
Tama augwaligo te ami ofisago i hae,
te aga ami bidibolo wabo pode
moni wabi hwimainu hae wabo po odobo dao,” wali.
- 26 “Jop, eno homugo nago
te ba kemodagego ebo kolesagaba
homu kolesaga muani bogo,
tama augwali te dolo nogo badu poloba
bola pabo dawewe?”
- 27 Teda nago digi te po wabode te ba bunutogobo dabe
augwaligo be te bulu duba se igi pabo dawewe? Tega?
- 28 Augwali te bulu duba bidigi pelama,
tama augwaligo be te masigi dabe yai madi,
me bulu dwai madi augwaligo be se igi pabo dao.
Te tobage bulu da, augwaligo dwagi yai
dualalubo bulu tiwai dao.
- 29 Augwali augwa bede dulaluyu,
te hasa dabe gedu gegebo dao.
Tama hasa digibulu bidibo me tagala,
augwaligo subo dao.
- 30 Te bunutogobo gamigo goşo
te bulu hasago kaneme tubo godolo mu ebo dao.
Tama wabi hwinama, bidi me isai tigi pulu tede
munalubaso da, te kemodage sibi teba

sisinagasabo dao,”

God Genuai Bidigo te po Jopbolo wali.

40 ¹Tama Genuai Bidigo Jop e tama po hanalu wali,
² “Jop, nago pogo ena dali hwıbo tiwai walio.
Ena da, Tigidali Bomo Elalubo God dao.
Tama nago ena po tų ela manio.
Tama megi da, eno nago eno po
wei ponomainu agebele e ilibao.
Nago wei ponobo usu yaibawe?
Ma, meni yaibawe?”
Godigo te po wai.

Jopgo po Godiba wali

(Dqı 40:3-5)

Jopgo Godigo hanalubo po wei ponobo usu egobeo po wali

³ Tama Jopgo Godigo po wei ponoyu, e tama wali,
⁴ “Genuai Bidi, ena dolama, tama ena olo nai dao.
Mena tama tilama, eno nago po wei ponaibawe?
Ena nogogo pedauwali pania saibao.
⁵ Eno po hauwa mu wai dao.
Tama tibaso, eno nago po wei ponoyu,
po ma wagobeo,” wali.

Godigo po me ma Jopba wali

(Dqı 40:6–41:34)

Godigo Jopbolo haniani şe ebode po hanalu wali

⁶Tama te Genuai Bidi te moni wali dali, tulubage dali side bidiyu yai,
Jopgo po wei e tama ponani.

⁷“Nage bidi mu tiwai tama dolalua.
Tama eno nagebolo haniani nai po hanalu waibao,
tama nago eno hanalubo po wei ponao.
⁸ Nago po bomonama, e tama wali,
nago tigidali kolesaga dolo dao, po wali.
Tiali goli, nago ena magi baso po tų ela maniwe?
Tama nago magi baso eno doloba pai
kolesaga ebeo po waliwe?”

- 9 Te nago bomo genuai mu eno bomo tiwai tama dawe?
Eno i wabo da, te be kulu wabo tiwai tama wabo dao.
Nago me eno te ebo tiwai yaibawe?" wali.
- 10 "Ma, nago usu yaiba homu ebaso da,
teda nago ena hasegelama,
tama dwagi dwagi yai au ugwa selama,
tama genuai nogi dali, bomo dali si selama,
tama nage te we bidigo gedude ugwade
mu bidagameo.
- 11 Tama nago te bidi dabego dwai kolesaga ebo sulama,
tama augwa nogi ugwaba sobaso da,
teda nago şeşę genuai mu elama,
augwali aiyaba mu elaluagameo.
- 12 Awe. Nago dwai kolesaga ebo bidi dabe sulama,
tama augwali aiyaba elaluao.
Tama nago dwai kolesaga ebo bidi
augwa bidibo bulude şağağo agayagameo.
- 13 Tama nago te bidi dabe tğo mesegelebaso,
tama gasa we bidigo augwali me sugobeo.
- 14 Ma, nago te şeşę dabe eyu da,
teda eno nago nogi ugwaba siyu, e po waibao,
'Nago bomogo digi naga te dwai kolesaga ebo we bidi
aiyaba mu elaluama,
tama nago augwali mu silai dao,' po waibao,"
Genuai Bidigo te po wai.

God agaduba deligo naga te bomai hasa hipopotamus tonaluaibao

- 15 Tama Genuai Bidi agai po genina ma weyu,
e tama po wali, "Jop, nage pelama,
te hasa augwaligo hipopotamus wabo hasa sugi pao.
Ena digi augwali nigiyu, nage tama nigiyu tama yai dao.
Te hipopotamus augwaligo kau kibugo
yali gilama nosai dabe tubo dao.
- 16 Te hasa hipopotamusgo tigi genuai mu elama,
tama augwaligo bomo genuai mu elalubao.
Te augwaligo tabi dali, tudi dali si me
bomo genuai mu elalubao.
- 17 Augwaligo danu te ni bğ tiwai dila pai dolalubo dao.
Tama augwaligo şağağ boma pai mu dao.
- 18 Agai dili da, te augwaligo te dila pai bras o aingo
nigai paip tiwai dao.

- Tama agai nogo saęa te genuai ain tiwai dao.
 19 Te hasa hipopotamus te tigidali hasa
     ena God eno nigali hasago tobolu bidi dao.
 Awe. Enaduba deli naga augwali nigai dao.
 Tama enaduba naga agai bomo aiyaba elalubo
     usu yaibao.
- 20 Te hasa hipopotamusgo tubo nosai dabe da,
 te dwasianu bulu dude dabe holobo dao,
 te bulu hasa dabe bilalubo digi.
- 21 Te hasa hipopotamus te dwasianu ni
 sesane yai ni pagede piyu ebo dao.
 Tama pu aęide dologode geme duala sabo dao.
- 22 Tama augwali te dwasianu ni
 wę sesegede elalubo ni dologode dualaluyu,
 bugagia toma tubo dao.
- 23 Tama te moni wę asobo sogo da,
 augwali wi munu me ebo menio.
 Tagala te wę aselama, augwaligo penaneba sabalobadi,
 me augwali homu nagamea pelama, bidibo dao.
- 24 Tama augwali no munalubadi da,
 dego mu augwali touwaibawe?
 Tama dego augwaligo guni pololama,
 augwali bono gebelama kegaibawe? Bidi menio,”
 wali.

Te hasa pukpuk te tigidali hasa dabego tuni bidi tiwai bidali

41 ¹Tama Genuai Bidigo po genina ma weyu, e tama po wali,

“Jop, mena tama tiali nago huk saņama,
 te genuai hasa pukpuk sela tuaibawe?

Tama nago augwaligo hamena nago
 haligago gebelebo usu yaibawe?^d

² Nago agai hamenade dedage nigilama,
 tama haliga gebelama, kegasa paibawe?
 Tama nago agai penanede hukugo keaibawe?

³ Nago homu mena tama tibowe?

Ma, nago aga toubo si da,
 teda agai nagebolo aga hobede ya po olama,
 tama aga tagala palao po waibawe?

Agai nagebolo po dua mu dwagi yai pogo waibawe?

^d 41:1 Tib 74:14; 104:26; Ais 27:1

Tega?

- 4 Agai nage dali po mia siyu,
tama dage sigo deli homu eyu yaibawe?
Tama aga nage dali bidiyu, nago se
bugagia tigidali sogo yaibawe?
- 5 Nago aga dali naga te negebo ba dali
gagali ebo tiwai yaibawe?
Ma, nago dwasianu bonode gebelama,
naga wegimanigo kegasa bilimainu yaibawe?
- 6 Tama eno homugo te bisnis se ebo bidi dabego da
mone sainu po bomo yaibawe?
Tama augwaligo te hasa pukpuk tologolama,
denege minama,
tama mone sainu maketiba sela paibawe? Tega?
- 7 Tama nago hauwa mu aga tigiba me toboluba
nago sesemone hauwa mu enaibawe?
- 8 Polo be da nago nogo agaba munama,
tama nago agai bomu usu siyu da,
teda agai nage dali hwıbo genuai mu yaibao.
Tama nago te wabi hwıali homugo me gegeda pogobeo.
Tama nago tama ma tigobeo,” wali.
- 9 “Ma, nago te genuai pukpuk daı olama,
tolaluabo homu ebaso da,
teda nago te ebo homu mu gegeda palao.
Magi baso meni. Ma, nago aga suyu da,
teda nago dili tigidali didibila pelama,
noma selama, tama nago bomu tigidali pela silaibao.
- 10 Te pukpuk pila mubadi hodolama,
wabi hwıbode aga aiyaba elaluabo bidi me menio.
Tama te tiwai bidi meni baso da,
teda dego ena edelebo usu yaibawe?
- 11 Te tigidali nai e tıde elalubo nai dabe da,
eno nai dabe naga dao.
Tama dego mu ena dali usu si elama,
tama eno bomu aiyaba elaluama,
tama enabolo aga nai me mao
po wabo usugowe?”^e
- 12 “Tama megı da, eno nagebolo waibao,
te genuai pukpuk mena tiwaiwe,

^e 41:11 Rom 11:35

- me agai bomo dali si po nagebolo pusaibao.
 Tama me ma, agai dwagi yai tigiwali po waibao.
- 13 Dego mu agai tigi abolo sela şawaiabwe?
 Tama de mu agai bomai penane pageba paibawe?
- 14 Agai penanede keke moni bage hauwa mu elalubo.
 Tama bidi dabe wi te keke dabede ebo dao.
 Tama tibaso, dego mu agai penane pedegaibawe?
- 15 Te hasa aga abolo boma pai elalubo dao.
 Tama te abolo dađ dađ mu olama,
 agai tigi dađ walama mu elalubo dao.
- 16 Te abolo dabe dađ mu olama,
 tama te abolo dabe tomode te agebele mu menio.
- 17 Augwali dađ mu ola sai madi, te magi nai mego
 agai abolo dagagobeo,” wali.
- 18 “Te aga sosogo wabo si da,
 te isi ula agai gunidu pedalama,
 subigila dobola palobo dao.
 Tama agai gedu ula te kigamu giliga
 pedalobo tiwai tama ebo dao.
- 19 Isi agai keledu pedalama,
 tama dwasianu isi subigila bola pabo dao.
- 20 Tama agai gunidu hano
 te sene iside nai ulai mobo tiwai tama ebo dao.
- 21 Tama agai keke a wabo si da,
 agai mobogo isi dala sabo dao.
 Tama isi agai keledu buluba asobo dao,” wali.
- 22 “Agai mage dila pai mu dao.
 Tama bidi dabego aga subo si da,
 augwali wi genuai mu ebo dao.
- 23 Agai tigiwali me badu aga tigi meba dađ ola selama,
 tama munu me kilasa pabo menio. Mu menio.
- 24 Agai homugo magi nai wi me ebo menio.
 Aga hagawia da, te dila pai mu elalubo dao,
 te dilai masigi tiwai dao,
 te wit nai ge mimibo masigi tiwai dao,” wali.
- 25 “Aga hogodama, doligilubo si da,
 teda te bomai tuni bidi dabe augwali
 wi genuai mu ebo dao.
 Tama augwaligo agai we bogou wabo odobo si da,

- teda augwaligo homu daŋ ola selama,
magi se me yabo homu ebo menio.
- 26 Tagala dagego hwaŋo elebadi,
me te genuai sesemonego,
dwasianu enego me enebadi me,
tama te nai dabego aga me dologobeo.
- 27 Tama agai augwali tonobo da, olo nai tonobo
aŋ yaibao.
Agai ain tonobo da, te kala sasi yai tiwai tonobo dao,
me te kapa bras tonobo da,
te ni mobi tiwai tonobo aŋ ebo dao.
- 28 Te bidi dabego ene selama,
aga ene badi, aga wi me pogobeo.
Ma, te bidi dabego katapul selama,
masigi waigo aga enebaso da,
teda agai tigiba olo ni yabe sasi aga
tigiba tulalubo aŋ yaibao.
- 29 Te hwıbo waŋi tonobo da,
te olo nosai sasi tiwai agai tonobo aŋ ebo dao.
Tama agai bobobage sesemone ke wabo
odobo si da, aga wi me egobeo.
Te da olo nai dabe dao, wabo dao,” te po wali.
- 30 “Te moni pukpukgo tabide
elalubo abolo da, mu poa pai mu dao,
tq sene pepeda pai tiwai dao.
Tama aga pu aiyana pai madi pabo sogo da,
te tigi abologo te tqde dwasianu we gamia
nigibo dao.
- 31 Tama aga tamu we tomode bilibo sogo da,
te tamu ai bugua saşa paibao.
- 32 Tama aga te pali sunumi da, te we tedela mu elama,
te monu dabego ili nisi tonobo aŋ ebo dao.
- 33 Te genuai pukpuk magi nai mede wi me ebo menio.
Te gasa hasa dabe te aga tiwai me menio. Mu meni.
- 34 Agai gasa hasa dabe genuai nogi elalubo sali goli,
agai augwali olo nai tonobo aŋ ebo dao.
Augwaligo augwa nogi ugwaba sobadi me, tagalao.
Aga te aga tuni bidi tiwai bidibo dao,”
Genuai Bidi Godigo Jobbolo te po wali.

Jopgo Genuai Bidigo po wei ponani

(Dqı 42:1-6)

Jop aga hale elama, homu begelali

- 42** ¹Tama Jopgo Genuai Bidigo po wei ponoyu, e tama po wali,
²“Genuai Bidi, megi da eno koneanio.
 Nagaduba deli naga tigidali şe ebo usu yaibao.
 Tama nago magi şe me yainu yali da,
 teda nage magi nai mego nage daş me wagobeo.
³Nago enabolo e tama hanalu walio,
 ‘Te nage de dawe, tama nago eno
 şe yainu ebadi panilaibawe?’
 Nago te po wali. Hobede mu dao.
 Eno haniani dwai dwai po olama dolali,
 te ena digi te po page konesiama
 yali po subigila wai dao.
 Te gasa nai dabe po eno wali da,
 tego eno homu kolesaga
 edelai mu dao,” wali.^f
⁴“Me ma, nago enabolo e tama po wali,
 ‘Jop, nago olo sagana munama, eno po bugagia odao.
 Tama eno nagebolo haniani po hanaluama,
 tama eno hanalubo po wei ponao,’ te po wali.^g
⁵Genuai Bidi, polobadu da, eno olo bidi dabego
 po naga odama, tama nage koneai dao.
 Tiali goli, megi da, eno nage ena gedugo mu te subao.
⁶Tama tibaso, eno digi ena wali pode hale mu te ebao.
 Tama eno te po wali pode ge neyu,
 ena tş hogomude me kelide dualalubao.
 Te nagebolo ena homu begelalio olama,
 te ola mayu, tama tibao.”
 Jopgo Genuai Bidibolo te po wali.

Genuai Bidigo po Jopgo abagi dabeba wali

(Dqı 42:7-9)

Genuai Bidigo Jopgo abagi sela sesananio

- ⁷Genuai Bidigo Jop dali po ola silama, agai Elifas te hanu Teman
 bidibolo e tama wali, “Eno nage dali, naga abagi si dali şeşeyu, wado po

^f 42:3 Jop 38:2   ^g 42:4 Jop 38:3

e obao. Magi baso menio. Dagego eno ebo şe po dolo mu pusubeo, te eno şe bidi Jopgo pusali yali gilama. ⁸Tama tibaso, dagego kau kibu omai nogo a naga, me badu si sobadi, kibu sipsip a naga, me badu si sobadi, tama elama, tama eno şe bidi Jop pageba sela pao. Tama dagego augwali elama, tama ofa nai iside sese tama ulao. Tama Jopgo enabolo gedu haluasa po olama, tama eno dage dolabo homu yali tagalaibao. Teda eno agai gedu haluasa po wabo odaibao. Tama eno dagego te wali dwai po dabe usu nama, dagebolo dene me magobeo. Magi baso meni. Dagego eno ebo şe po dolo pusubeo, te eno şe bidi Jopgo pusali yali gilama,” Genuai Bidigo Elifasbolo wali.

⁹Tama Genuai Bidigo te po obaso, te bidi Elifas te hanu Tema bidi, me te Bildat te bulu Suha bidi, me Sofar te bulu Nama bidi, augwali hogodasa pelama, te Genuai Bidigo wali po wali palio. Tama Genuai Bidigo Jopgo gedu haluasa po odama, augwali dene mabeo.

Godigo Jopba wiegi yai şe mu ilalio

(Daş 42:10-17)

¹⁰Te bidi Jopgo aga abagi dabe tau somainu gedu haluasa po ola silama, nosali da, Genuai Bidigo aga bugagia ma bidimainu ma ilalio. Genuai Bidigo Jop nai hauwa bage mu manio, te agai polobadu elaluali nai dali si daganama sali.^h ¹¹Tama te bidi Jop aga ama, me aga abe dabe, me aga polobadu abagi dabego Jopgo beba aselama, agai beba nai tuagasalio. Augwaligo agabolo pedelali şe dabe homu kone palama, tama augwaligo aga hobedeo po olama, agai tabi tigi daş walalio. Tama tigidali augwali deli deligo aga silva mone ge me deli dali, te golgo nigali nogode mubo ring dali, manio.

¹²Tede gagalasa, Genuai Bidigo te bidi Jop dali dwagi yai şe hauwa mu yalio. Tama aga sabi simanobo sogo bidali da, aga hasia bidali kibu be edelama, mu bidalio. Tama te bidi Jopgo 14,000 sipsip kibu, me 6,000 kibu kamel, me 2,000 bulmakau kibu, tama 1,000 donki kibu so pedelama, elaluali. ¹³Tama te bidi Jopgo ogwa nogo a naga olama, me badu nogo si, wegi sela tama ma ame nanio. ¹⁴Tama agai gomunai wegi nogi e tama poali, Jemima, tama tomo wegi nogi Kesia, tama sabi wegi nogi Kerenhapuk polali. ¹⁵Tama te wegimani da, mu sawi mu yai wegi naga dao. Tama te bulude te wegimani sawi yali tiwai mu meni yai dao. Tama te bidi Jopgo aga ogomanibolo doado bage dabe dobalobo sogo da, teda agai te wegimanibolo meba me doyalio.

¹⁶Tama te bidi Jopgo te şeşe şe silibo si nosali da, aga kibu be 140 bidama, tama aga wai dabego wai dabe sese suali. Tama augwa wai dabe dali, aga wai dabego wai dali suali. ¹⁷Tama Jop bugagia bidama, tama aga monu dabe mu elama, tama aga isali.

^h 42:10 Jop 1:1-3